HARVARD UNIVERSITY.

LIBRARY

OF THE

MUSEUM OF COMPARATIVE ZOÖLOGY

72277

LIBRARY OF

SAMUEL GARMAN

June 8, 1929.

German

JUN 8 1929

Joh. Meyer Tigurinus fecit.

SALAMANDROLOGIA,

h. e.

Descriptio

Historico-Philologico-Philosophico-Medica

SALAMANDRÆ

quæ vulgò in igne vivere creditur,

S. R. J. Academiæ Naturæ Curiosis

exhibita,

atq;

Novis aliquot Capitibus, Experimentis, Figurisq; æri eleganter incisis, nec non Rerum & Verborum Indice adaucta,

Studio & Opera

JOH. PAULI WURFFBAINII, D. Med. Norimb. Ordinar. & S. R. J. Academiæ Natur. Curios. Colleg. Hermetis II. dicti.

NORIMBERGÆ,

Sumtibus GEORGII SCHEURERI,

Typis JOHANNIS MICHAELIS SPÖRLIN.

4°. A. C. CIↃ IↃC LXXXIII.

S. R. J.

ACADEMIÆ NATURÆ CURIOSORUM

Jlluſtri atq; Magnifico

DN. PRÆSIDI.

Excellentiſsimis

DN. DN. DN. DN. DN.

DN. DN.

ADJUNCTIS.

Cœteriſq; Clariſsimis

DN. DN.

COLLEGIS.

S. & O.

INdubium Favoris Vestri singularis, PATRONI atq; FAUTORES honoratissimi, agnosco esse argumentum, quod haud ita pridem in Academiam Vestram me more solito adsciscere, nomineq; Hermetis II. insignire volueritis quàm benevolentissimè. Certè, uti nihil in me, hoc præcipuè tempore, invenio, quod vel minimùm expectationi Vestræ satisfaceret, ita Vos haud malè interpretaturos spero; quod Lemma Academiæ Vestræ: NUNQUAM OTIOSUS, in animum revocando, SALAMANDRAM ex Animali potissimùm Regno, LL. VV. Ob-

VV. Obſervantiſsimus, Materiam Laboris mei elegerim. Eſt quidem fateor conatus, vel ingenio meo major, vel expectationi Veſtræ minor; ſi tamen conſideraveritis, me aliquot jam ante annos, in publico & ſolenni Eruditorum Univerſitatis Altdorfinæ conſeſsu, non ſine (abſit jactantia,) applauſu, eandem illam diſputando defendiſse, indeq; occaſionem mihi præbitam fuiſse, plurima, quæ ibidem omiſsa viderentur, prout in fine dictæ Diſputationis meæ promiſeram, ſupplendi, non poſſum non mihi perſuadere, Vos æquo etiam animo laturos, ſi SALAMANDROLOGIAM hancce meam Nominibus VV. Excellentissimis, denuò recoctam, & variis quibusdam novis annotamentis, additamentis & experimentis, plurimùm adauctam, devotâ mente dem, dicam, conſecrem. Suſcipite igitur eam PATRONI atq; FAUTORES honoratiſsimi, animo benigno, & ſeriò

& seriò Vobis persuadete, me DEO vitam viresq; prorogante, in Materia longè fertiliori, magis fortè desiderio Vestro satisfacturum: Interea Vivite felices! & quam in promovendis circa Naturæ detegenda Mysteria conatibus, laudabilem ad hoc usq; tempus, non sine Literarii Orbis applausu, posuistis operam, ceu facitis urgete indefessi, quo ita Omnipotentis DEI Gloria amplificetur, Augustissimi IMPERATORIS Gratia conservetur, Celsissimi ELECTORIS Protectio celebretur, Commune Eruditorum Votum impleatur, Famaq; Insignissimorum VV. Nominum, æternitatis Fano inscribatur. Vivite inquam atq; Valete! mihiq; meisq; studiis porro favete.

Jllust. Magnific.

Excell. & Claritat.

V.
V.V.V.V.V.V.V.V.
V.V.

deditissimus & observantissimus

HERMES II.

I.S.N.I.

I. S. N. J!

PRÆFAMEN.

INfantissimus meritò sim, eâ si opinione indutus Veteribus abblandirer, quasi omnia sua quà Historiarum quà Rerum aliarum monumenta ex ipsô semper Pythii Apollinis oraculo depromsissent: quin melius fortè existimaverim, Antiquitatem nonnunquam, *secundùm* ARNOBIUM *Afrum, quem* J. LIPSIUS *Epistol. Cent. I. Ep. XLII. post Tertullianum inter sacros Scriptores doctissimum vocat, lib. I. Disp. adv. Gent.* plenissimam esse Errorum matrem. *Siquidem ut Ætas illa simplicior in plerisq; credendis, modò metu venturi alicujus pœnarum mali; modò lætitiâ singularis ex Jovis urnâ adipiscendi Boni; modò alterius cujusdam Rei futuræ spe atq; cogitatione ducebatur; ità facilè astutulorum ingeniorum commenta, & fabulares quorundam Monachorum historiolas in animum admittendo, illis etiam Veritatis exquirendæ Mediis defraudata fuit, quæ aliàs benignissimus diribitor* DEUS *per Naturam unicuivis Mortalium quàm benevolentissimè largitus est. Nempe pulchrum olim habebatur, fidem tribuere, non tantùm vanissimis quibusvis plebeculæ rumusculis, sed & apertis haud rarò liquidisq; mendaciis, emolumentum aliquod præ sè ferentibus aut saltem aurium delinimentum. Hinc tot Veritatis nebulæ, tot offuciarum mangonia, tot piæ fraudes, (in quas, præ aliis Scriptoribus, gravissimam censuram in fronte Vitæ Hieronymi* ERASMUS *edidit, omninò legendam.) assiduè proseminatæ sunt: Hinc Genealogicas Mundi Procerum tabulas, sub Junoniæ illius speciossissimæ Alitis alis latebrosè occultatas, in infimam Noachicæ Arcæ contignationem depositas fuisse, audentius confingebatur. Neq; aliud ferè de*

plerisq; Mirabiliariis *illis Auguſtinianis, h. e. Miraculorum & Portentorum Scriptoribus, judicium ferendum erit, quàm quod* GERH. JOH. VOSSIUS, Vir ille mirabilis, *ſecundùm* SAM. BOCHART. *Geograph. Sacr. p. m. 485.* de quo meritò dubites, utrum majorem à Doctrinâ & Ingenio, an à modeſtiâ laudem mereatur, *in Theolog. Gentil p. m. 184. veriſſimè pronunciavit;* Indorum Scriptores maximam partem mendaces fuerunt: Vulgus quippe, *ut Experientia teſtatur,* ſuperſtitioſum, plus plerumq; fingit quàm invenit, quod omnia mira credat, quæ tuguriis minus ſint frequentata. *Quid jam de nugatoriis illis Scriptis, ceu* TANAQUIL. FABER *in Epiſt. ad Joh. Chabrolium, ea nimis quidem abjectè nominat, quæ vulgò ſub* Sibyllarum *nomine leguntur, inde usq; à ſecundo Chriſtianismi ſeculo (ſive impoſturam facientium effrænem audaciam, ſive patientium ſecuritatem planè deplorandam, ſpectare libeat,) infeliciſſimo, ad nos derivatis, hinc inde in orbe itidem literario, increbuerit, ſi fortè, quod vix exiſtimem, cupiam inexploratum eſſet, certè è* DANIELE CLASENIO, *integro de Oraculis & Sibyllis edito volumine, ut &* DAVIDE BLONDELLO, *ſingulari de Sibyllis Gallicè perſcripto libro,* BALTHAS. *itidem* PORRENO *in Sibyllarum Oraculo,* ONUPHR. PANVINIO, *de Sibyll. Dialog. ſecundo,* CASAUBONO *Exerc. 1. contr. Baron. ſect. 10. cap. 11.* ERASM. SCHMIDIO *Diſſert. de Sibyll.* BARTHIO *Adverſar. l. 9. c. 11.* M. ZUER. BOXHORN. *Hiſt. Univerſal. p. 12. ſeq.* POSSEVINO *in Apparat. Sacr. Tom. 2. fol. 400.* LACTANTIO *in Lib. Rer. Divin.* SALMASIO *in Exercit. Plinian.* GIRALD. *in Hiſtor. Poët.* JOH. WOLFFIO *Centur. 3. Lect. Memorab.* PAUSANIA in Achaicis, JUSTINO MARTYRE *in Paræn. ad Geneſ.* CLEMENTE *1. & 4. Stromat.* EUSEBIO *in Chron. & Hiſt.* SOZOMENO *in Hiſt. Lib. II. cap. 1.* NICEPHORO *Lib. VIII. cap. 9.* JOH. BOCCATIO *de Fœmin. Illuſtr.*, *aliisque huius Argumenti Autoribus, ad ſatietatem innoteſceret. Sanè, quin Sibyllina illa Carmina, quibus ſuffarcinati contra Gentiles incedebant multi Veterum,* ὑποθολιμαῖα *ſint, nemo ſanæ mentis negabit; uti* C. A. RUPERTUS *in Epiſt. ad M. Sebald. Snellium ſcripſit, quæ legi poteſt in* C. ARNOLDI *Teſtim. Flav. Joſeph. p. 63 Nihilominus tamen cum* JOH. JAC. GRYNÆO *in Præfat. Monument. Patr. Orthodox.* τὸ ἐπίχειν *amplector, atq; ut Scriptu-*

Scriptura loquitur, unicuiq; suo hac in Re sensu abundare licet. Nolo nunc etiam ad nomen quamplurimos ex eo Scriptorum genere citare, qui Divina quæq; fabulis haud rarò spurcissimis contaminavere: adeat, cui volupe hæc talia nosse amplius fuerit, Orpheum, Homerum, Hesiodum, Callimachum, Ovidium, Natalem Comitem, Ravis. Textorem, Boccatium Florentinum, *discipulum Petrarchæ, qui Genealogiam Deorum conscripsit,* Vincentium Chartarium, *Italum, ejusq; interpretem* Antonium Verderium, *aliosq; quamplurimos: Certè haud paucos antiquitus in* Θεογονία *contexendâ occupatissimos fuisse, præter* Theophrasti *atq; aliorum Philosophorum Opera* περὶ θεῶν, MACROBIUS *pariter, ut plures reliquos silentio involvam lib. 2. Saturnal. qui* Æmilium *quendam* Macrum *Theogoniæ Autorem inducit, atq;* SERVIUS, *vetus Virgilii interpres, qui* Labeonem *aliquem de Dis Penatibus scripsisse ait, attestari queunt. Judæi, tantùm abest, ut à fabulis immunes pronunciandi sint, ut hac quidem in parte vel Græcis ipse dubiam facere palmam videantur: Quid enim de* Thalmude, *Pandectis eorum famosissimis censeri debeat,* [*cui licet tantùm Judæi quidam hodierni deferant, ut dicere quoq; non reformident, Deum ipsum singulis diebus, horas quaternas lectioni ejus impendere.*] *vix æquiorem* PHILIPPO MORNÆO, Plessiaci Domino, & ut *THOMAS LANSIUS* in Orat. pro Gallia, inquit, Doctorum nobilissimo, & Nobilium doctissimo, *judicem reperire nobis licebit, qui cap. XXXI. de Verit. Christian. In Thalmude, inquit, non occurrunt nisi meræ ineptiæ, aniles fabulæ, impia commenta, pleraq; aut absurdiora quàm ut â pueris credantur, aut nequiora, quàm ut confingantur à Viris, & quorum vel Diabolum inventorem pudeat. Scilicet ipsa Mendacia à Rabbinis prolata, ceu Delphica dicta, Judæi Apellæ admittere coguntur,* & singulares eorum sententias, nullis limitibus circumscripto obsequio, colere tenêtur, *uti quidem* R. SALOMO JARCHI *super Deut. XVII. vers. XI. scriptum reliquit:* אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין ולו: *i. e. Etsi Rabbi diceret Tibi: Dextram esse Sinistram, Sinistramque esse Dextram, non recedes tamen à verbo, quod annunciaret tibi, neq; ad dextram, neq; ad sinistram:* Quemadmodum *etiam hæc eadem sententia in Thalmude* Massèches Schàbbas, *c. 2. in historia cujusdam*

R. Hillel. & גוי *asserta extare dicitur.* Simile quid apud Veteres Judæos *in libro Siphre* invenies, nec non eadem in libro *Jalkut* occurrentia fol. 284. Col. 3. duriuscula apparent, & ab ipsis Ebræis diversimodè explicantur. Paulo aliter, quam *R. SALOMO*, profert eandem sententiam *R. GERUNDENSIS.* Etsi verò non idem planè sentire videtur *R. Gerundensis cum R. Salomone*, ait nihilominus *R. ABARBENEL*, utrumq; locutum esse Secundum opinionem quærentis, non quod revera se ita habeat, Synedrii enim dextram semper dextram & sinistram ejus sinistram esse. Adhuc aliter Veterum mentem explicat *R. NISSIM* de quibus omnibus plura explicatius vide apud M. JOH. FRISCHMUTH *in Exercitio Academico de Loco Devt. XVII. vers. 8. seqq. â §. 6. ad §. 11.* ubi ait: Arbitramur, eos, (Judæos) postquam Prophetæ cessarunt, & locum tandem invenit oralis traditio, id circo ita locutos esse, ut eò majorem fidem apud populum invenirent Magistrorum sententiæ, & horum authoritas in immensum augeretur, quippe quorum responsiones, quantum vis rationis, sensuumq; judicio repugnent, nihilominus velut sanctæ recipiendæ sint. Hæ verò licet omnia se rectè habeant, attamen si verbum Talmud nobiliore significatu, principalem operis partem, textumq;, cui reliqua tanq. nudæ accessiones superveniunt, significet, certè nullam in Talmude extare fabulam de Literis Rabbinicis meritissimus & Excell. DN. D. JOH. CHRISTOPHORUS WAGENSEILIUS, *Fautor & Affinis meus plurimum colendus*, docet *in Opere insignissimo, cui Tit: Tela ignea Satanæ*, quando ait: *pag. 57.* Est ubi Talmud solam Mischnam est, ubi nudam ejus explicationem Gemaram significat: Priore sensu, verè affirmavero, nullam in toto Talmude reperiri blasphemiam, nihil Christianis adversum, nullam fabulam quoq;, imò nec quicquàm quod valdè â ratione sit alienum, Continet enim meras tantum πατροπαραδόσεις, & est Corpus Juris Judaici olim non scripti. Adscientias demum adq; bonarum Artium disciplinas *animum intendens, nescio, an quicquam tot ambiguitatibus, vanitatibus, mendaciis, offuciis, fallaciis, idq; generis fraudationibus aliis repletum sit in Universo: perlegat modò aliquis, cui otium animusq; fuerit, Sententiarios, Summulistas, Quæstionarios, Quodlibetarios, Thomistas, Scotistas, Occamistas, Mayronistas,*

nistas, Bielistas, Durandanos, Bonquinquanos, Paludanos, Raymundanos, Alesios, Holcottos, Bricottos, Maffrettos, Bruleferos, & ejus furfuris alios innumeros Doctores Angelicos, Cherubicos, Seraphicos, illuminatissimos, profundissimos, irrefragabiles, aurea candelabra, SS. literarum gazophylacia, Puteos divinarum Scripturarum, Mundi radios, Literarum Oceanos, Fontes Vitæ & Monarchas Theologorum, omnes Apostoli judicio Tit. III. v. 4. Stultorum stolidissimos; uti videre est apud Academiæ Witebergensis instauratorem DN. ABRAH. CALOVIUM, ceu à Joh. Andr. Quenstedt in Dialogo de Patriis Illustr. Vir, p. 258. hoc titulo exornatur, in Method. Docénd. & Disp. p. 797. *Obscura ubiq; dubia, intricata, inutilia, perniciosa, speculativis maximè in Scientiis, curiosus indagator deprehendet; ita quidem, ut res hodie difficillima sit, indagare Veritatem undiq; ferè à mendacio circumventam. Quanquam ætati nostræ,* SCHOOCKIO, *Viro ingenii vastissimi & exasciatissimi, interprete, meritò gratulari possumus, quod Medicinæ, Naturali Philosophiæ, Astronomiæ, Geographiæ & Opticæ, non Faculæ aliquæ illuxerint, sed novi Soles exorti sint. Tantum obscuri ex unaquaq; harum disciplinarum fugatum, tantùm falsi debellatum, tantum veri non quidem ex decantato illo Democriti puteo, sed ex ipsius Naturæ penetralibus, per Virorum diligentissimorum accuratissimas observationes, productum est!* In Studiis *maximè* Humanioribus, *quid hac nostra tempestate præstitum sit, præstariq; laudabiliter etiamnum possit, edocebunt nos versatissimi quovis in Artium genere Viri,* Acontius, Aretinus, Balbinus, Barlæus, Buchnerus, Campanella, Caselius, Clapmarius, Comenius, Crocius, Crocus Jesuita, Chytræus, Erasmus, Fabricius, Faber, Focanus, Foxius, Grotius, Gruterus, Heinsius, Heidmannus, Helvicus, Heurnius, Huartus, Junius, Lipsius, Marnixius, Mechovius, Mommerius, Naudæus, Nies, Scaliger, Schottus, Scioppius, Siberus, Smidius, Sturmius, Turnebus, Verrepæus, Vives, Vossius, Vultejus, Walæus, *qui omnes, unà cum innumeris aliis eruditissimis Ingeniis, quàm diligentissimam operam locavere in eradicandis, quæ superioribus seculis sensim irrepserunt, Errorum senticetis; in exantlandis, quæ Monachorum stupiditate intumuerunt, Figmentorum sentinis, & in depellendis, quæ Scholasticorum similiumq; hominum otiosorum vafritie orbi literario incubavere, Terminorum obscuritatibus. Hanc ob causam*

in crimen vocandi minimè fuerint, qui, noſtrâ quidem iſtâ ætate, ſolicitiùs expenſis Veterum Codicibus, non ilicet calculum ſuum omnibus in iisdem contentis adjicere præſumunt: Quis enim mendacium non eſſe mendacium, modò ab antiquo aliquo Scriptore ante plura ſecula prolatum ſit, aſſerere audeat? Quis propterea, quod Antiquus ita ſcripſerit, verum eſſe aliquid aſſeveret? Quamvis vetuſtarum narrationum commenta ſi reſpicias, publicè intereſſe videatur, ea publicè à promiſcuâ plebe ut veras narrationes ſuſpici: Ideò FRANCISCUS REDUS, Nobilis Aretinus, Academicus Furfurariorum ſive della Cruſca, *in Obſervationibus ſuis de Viperis*, ad Generoſiſſ. DN. LAUR. MAGALOTTI, Magni Ducis Hetruriæ Camerarium, Ital. primùm perſcriptis, poſteaq; in Latinum Sermonem traductis, *perquam ſapienter & prudenter judicavit: Quàm multi, ait, Scriptores tàm antiqui quàm moderni imitantur Oviculas illas, de quibus Divinus noſter Poëta* PETRARCHA:

Come le pecorelle eſcon dal chiuſo
Ad una, a due, a tre, e l' altre ſtanno
Timidette, atterrando l' occhio, el muſo,
E ciò che fà la prima, e l' altre fanno,
Addoſſandoſi a lei, s' ella s' arreſta,
Semplici e chete, e lo imper che non ſanno.

h, e. *Sicut Oviculæ procedunt ex clauſtro*
Singulæ, binæ, trinæ, & reliquæ ſtant
Timidulæ, depreſſo oculo & ore,
Et quod prima facit, & reliquæ faciunt,
Accurrentes illi, ſi ſe ſiſtat, (ſciant.
Simplices & tacentes, & hoc ideò, quod melius non

Simili examuſſim ratione, ſi quisquam veterum Sapientum retulit in ſua Volumina aliquam Relationem, à maximâ parte Succeſſorum excæcatâ, nec inquirente aliud, illa iſta credita eſt, & rurſus de novo, ſub bonâ illius primi, qui eam ſcripſerat, fide, ſcripta eſt; & ſic de die in diem, pſittacorum more, proferuntur & ſcribuntur & leguntur & creduntur, à nimium credulo & inexperto Vulgo, ſolenniſſima *Literatorum* mendacia, *nauſeabunda ingenio vigentibus. Si jam non adeò diverſum quid circa* SALAMANDRÆ *hiſtoriam contigiſſe, atq; ab Aborigenum ſeculo ad multa retrò tempora fluxiſſe autumavero, ne Veritati me injuriam facere vix*

re vix quisquam incusabit : In ore namq; Vulgi atq; in omnibus proverbiis versatissimum esse solet : Salamandram igne comburi non posse : *quod tamen, utut Os Philosophiæ & Oraculum ejusdem, quin & Miraculum* ARISTOTELES, *(vid.* J. C. DANNHAW. *Disp. de* Αυτοχειρ. *q. 2 Probl. 3.) pariter statuere quibusdam videatur, fabulosum æquè ac falsissimum esse, per Experientiam in pluribus Individuis à celeberrimis Naturæ mystis quàm curiosissimè factam, comprobatum est.* Quapropter mihi cum in Academiâ patriâ Altdorffinâ studiis operam navassem, complacitum est, ut in Dissertationis publicæ argumentum SALAMANDRA assumeretur, cujus honestissimæ meæ petitioni actutum obsecundando, Clariss: atq; Excell. *DN. DANIEL GUILIELMUS MOLLERUS*, Poson. Hungar. A. A. L. L. Magister & Historiarum ac Metaphys: Profess. Publ. famigeratissimus, mihi quondam ex Institutione, Convictu & Cohabitatione conjunctissimus, Affinis Fautorq; meus filiali amore ad urnam colendus ; ea quæ de illâ apud Authores ipsi fortè obvios dispersa, invenire, per alias studiorum occupationes licuit, diligenter congessit, congesta certo quodam ordine digessit, digesta in unam quasi congeriem, Disputationisq; formam, meum in usum aggessit, quam typis tandem descriptam Anno 1677. die 20. Junii in publicâ Eruditorum Cathedra, sub Excell: laudat. Viri Præsidio, contra Oppugnantium meorum allata dubia, defendere pro viribus, non dubitavi. Cum verò ad calcem hujus nostræ Disputationis, reliqua ad perfectionem ejus facientia, brevitatis studio abrumpenda, commodioriq; tempori servanda essent, mihiq; etiamvi Legum *S. R. J. Academiæ Naturæ Curiosorum* in quorum numerum haud ita pridem legitimè receptus sum, specialis cujusdam materiæ, vel ex Minerali vel Vegetabili, vel Animali Regno â nullo *Dnn. Collegarum* tractatæ elaboratio incumberet ; duplici hoc habito respectu, Mearum esse partium arbitratus sum, tam promissa servare, quam omissa supplere ; Itaq; summo hactenus, quantum in me erat studio, tam aliarum, quam propriarum *Observationum Salamandrinarum* cupidissimus, benè multa collegi, & partim locis convenientibus inserui, partim novis quibusdam Titulis Capitibusq; subjeci, additis aliquot figuris æneis, præter priori jam editioni insertas, nec non in fine locupletissimo Indice, Rerum & Verborum Notabilia explicante ; ut ita *Historia* nostra

Salaman-

Salamandrina, ſub Diſſertationis formâ olim edita, ob exemplarium repente diſtractorum defectum, & multoties ab Eruditis expetitam illius recuſionem, nunc, quantum per horas ſucciſivas licuit, Philologicis, Phyſicis ac Medicis Annotamentis plurimum adaucta, ſub plenioris & novi quaſi Tractatus ſpecie, Curioſorum oculos animosq́; , ſi non paſcere, ſaltim aliquandiu retinere queat. Non vero in præconium ſcripſi, quicquid hìc ſimplici ſtilo ſcripſi, *ceu* SENECA *de Tranquill. Animi, Cap. I.* loqui amat. *Tu interea benigne Lector conatibus noſtris fave, cogitaq́, ſecundùm* PETR. MARSI *Commentar. ſuper Offic. Cic. in Præfat. æquiſſimum effatum;* Etiam non rectè ſcribentibus Gratiam deberi.

CAPUT I.

De Salamandræ Exiſtentiâ.

§. I.

GRues per æſtatem ex Ægypto ſurgentes, *(Max. Tyrii*, ſapientiſſimi æquè ac facundiſſimi Philoſophi Platonici, verba ex ſermone XL. *Coſmo Paccio*, Archiepiſcopo Florentino interprete, pag. 303. vel, 235. huc transferre libet,) extenſis alis, velut quibusdam velis, per aërem feruntur rectà in Scythicam terram. Hoc animal quod minimè decoræ formæ numeros implet, cui ſcilicet habitior eſt venter, longiſſimum collum, poſteriora leviſſima, alæ parùm fultæ, diſpacta membra, in volatu fluitare videtur, inſtar navis quam undæ agitant & impellunt. Hoc intelligens *Grus*, ſive ſentiens, ſive etiam experta, *non ante volatui ſe credit, quàm lapidem roſtro ſuſceperit, firmamentum videlicet vacillaturi volatûs cuſtodiamq́, ſalutis.* Haud ſecus Diſputatores & Curioſorum Naturæ Operum Indagatores ac Scriptores, ex variâ rerum contemplatione, opportuno tempore ſurgentes, extenſis ingenii alis, velut quibusdam velis, per aërem omnis Literaturæ, rectà in Veritatem acquirendam feruntur. Hi, quod propter infinitam Argumentorum & diverſarum ſententiarum ac Judiciorum copiam, multiplicem Nominum acceptionem, nec unam Rerum plurimarum faciem, in Volatu intelligendi fluitare videntur, inſtar navis quam undæ agitant & impellunt. Hoc animadvertentes Diſputatores & Curioſorum

rioſorum Naturæ Operum Scriptores, ſive aliunde docti, ſive propriâ experientiâ cautiores facti, non ante Diſputationi aut ſcriptioni ſe credunt, quàm de REI, de quâ diſputaturi vel ſcripturi ſunt, EXISTENTIA, certò informati, firmamentum cuſtodiamq; Diſcurſui ſuo ponant.

§. 2. Quid jam mihi agendum competat, ſi non ſtatim ex inſtitutâ modò comparatione, profectò ex ARISTOTELE, conſtare optimè poteſt. Is enim *Anal. Poſterior. lib. 2. tract. 2. cap. 8.* ait: τὸ δὲ ζητεῖν τί ἐστι, μὴ ἔχοντας ὅτι ἐστὶ, μηδὲν ζητεῖν ἐστι, h. e. ex JUL. PACII à *Beriga* verſione; Quærere autem *quid ſit*, cùm ignoretur *quòd ſit*, profectò eſt nihil quærere. Hinc Tragelaphum aut Chimæram (*aut Salamandram*) ſi quis nominet, non ob id conſtabit tamen, utrum in rerum naturâ ſint, an verò non ſint, cùm de multis non conſtet, *quòd ſint*, *aut quòd non ſint*, quorum tamen, *Quid ſint*, non obſcura ſit intelligentia: ut, quid Inane ſit, non neſcitur; ſed utrum ſit, nec ne, controvertitur apud Phyſicos: quemadmodum loqui amat JACOB. SCHEGKIUS, *Schorndorffenſis*, *Commentar. in lib.* περὶ ἑρμηνείας *Ariſtot. cap. 1. p. 92.*

§. 3. Quo igitur pacto Rei alicujus *Exiſtentia* inveſtigari debeat, ſi non aliunde, certè à GREGOR. ZUCCOLI abundè doceri poſſumus, qui in *II. Poſter. Translation. pag. 825. in ſententiâ verborum & continuatione*, ait: Τὸ *ſi eſt*, duplex habet medium, quo cognoſci poteſt; unum eſt Accidentia rei, alterum eſt id, quod eſt aliquid rei: *Salamandram* ergò eſſe intelligimus in eo quod ſit id quod habet accidentia iſta, nempe figuram lacertæ, quatuor pedes, caudam in extremitate recurvam, greſſus tardiuſculos &c. Quoad aliquid rei eandem cognoſcimus, ſi conſideraverimus eſſe illam animal irrationale, mortale, vox enim iſta aliquid rei, ſignificat intrinſecam naturam, quæ eſt cauſſa, quod res ſit, & quod ſit humidorum locorum amans, vel cum aliquâ aliâ proprietate.

§. 4. Accedit, quod hoc jam noſtrô tempore, ex libellis pariter Phyſicis, & Hiſtoricis, ut & aliis quam pluribus Rerum naturalium Scriptis SALAMANDRAS exiſtere apertiſſimè colligere liceat, ſenſui etiam oculorum, ipſiq; adeò per eum generatæ Experientiæ contradicere debeat, qui Exiſtentiam illarum in hoc mundo negare temerè auſus fuerit: certè operam malè locabit,

quicunq; vel in isto studio plus ultrà decurrere, vel planè de *Salamandrâ* dubitare voluerit; Existentiam namq; ejus ullo modo negare, est ipsis αὐτοψίαις malitiosè oblatrare.

Cap. II.

De Salamandræ Etymologia.

§. 1.

SOllicitudine, quæ per omnes Scientias & Artes vagari solet, ut me ante omnia exsolvam, à capite Salamandram arcessere, tum utilissimum, tum maximè necessarium fore mihi persuadeo. Quamvis enim verborum non adeò magnam cuipiam videri queat habendam esse rationem, quod in omni Thematum tractatione, *potior* ipsis rebus impendenda sit cura; *priorem* tamen vocabulorum cognitioni locum hîc deberi, si nullo argumento alio, quotidianâ saltem consuetudine adduceremur. Usu certè vocis prius cognito, Rem ipsam deinceps eò meliùs definiri posse ab *Aristotele* atque *Platone* docti suadent, ut alios nunc prætercam, Scaliger. *Exerc. 1. in princ.* Galen. *l. de Meth. c. 5.* Joach. Hopper. *de Element. jur.* Cuiac. *ad princ.* D. de J. & J. Oldendorp. *de usucap. ad rubr. in princ. tit. de testam.* Verba quippe nihil aliud sunt, quàm rerum notæ atque signa. Quemadmodum ergò ignoratis signis, ignorantur signata; ita ignoratis verbis, res quoq; ipsas ignorari, necesse est, judice *Altdorffinæ quondam Astræa Mystâ Summo* Guil. Ludwell. *de Emphytevsi, & Joh. Hier. Oelhafen, th. 2. in. not. lit. (a)* Sunt enim literæ vocum, voces notionum in animo, notiones ipsarum rerum symbola, signa & similitudines: Quare in tractatione rerum semper à Nominibus initium faciendum esse, docet *magnus ille Sapientiæ Dictator* Scaliger. *Exerc.* CLVI. sect. 1. siquidem vis Etymologiæ magna est, adeò, ut etiam argumentari ab eâ liceat l. 1. ff de J. & J l. 1. ff. de Pact. l. 1. ff. de acquirend. possess. nec facilè potest quis decipi in re cognoscendâ, qui virtutes vocabulorum benè perspectas atq; cognitas habet.

§. 2. Tria verò circa Nominis alicujus investigationem, secundùm Logicorum quidem instituta, præcipuè requiruntur, *Etymologia*, *Homonymia*, *Synonymia*. Etymologia igitur est, quæ

quæ vocem ex ſuâ origine declaret, viamque ad ſignificationem ejus aperiat. Hæc jam, ſi ullâ in voce aliâ, in SALAMANDRÆ quoque nomine varia eſt & anceps: GERH. JOH. VOSSIUS *Etymolog.* LL. fol. 443. *Salamandrâ*, inquit, *eſt nomen à Græcis, quibus itidem eſt* Σαλαμάνδρα. Sed an ita originem vocis expoſuiſſe licuerit? ſimiliter profectò colligere quis auſit, *Satrapam*, vocem ceteroqui Perſicam, è Græciâ natales ducere, quod eidem Σατράπης nomen non ſit incognitum. ISIDORUS, Hiſpaniarum ille Doctor, elogio Regis *Ferdinandi* cognomento *Magni*, *lib. XII. Origg. cap. 4.* propter quod Opus ſæpè *Vani* titulum veriſſimè reportavit à PAUL. MERULA *part. 2. Coſm. lib. 3. cap. 34. Salamandria*, ſcribit, *vocata*, *quod contra incendia valeat.* Videtur hoc velle, ait *Voſſius*, loc. cit. *Salamandram* dici quaſi *valincendram.* Quod ipſum etiam ſimiliter declarat *Plinius* ille *Germanus*, ceu BEZA in Iconibus loquitur, CONR. GESNERUS *lib. de quadrup. ovipar.* quòd Salamandra, ex mente Iſidori, dicta ſit tanquam *valincendra*, quia contra incendium valeat. Velut ULYSS. ALDROVAND. *de Quadrup. Digit. Ovip. l. 1. c. 8. p. 639.* Salamandra, ſecundùm *Iſidorum*, dicitur quaſi Valencendra (more Ital. e. loco. i.) quoniam adverſus incendia valeat: Quæ etymologia propemodum jocoſa, & riſu digna videtur. Si mihi verò mens Iſidori explicanda eſſet, putarem, per *Valincendram*, non tàm valorem ad incendium exſtinguendum, quàm valorem ad illud excitandum intelligi debere, ſiq; prius exprimendum eſſet, vocabulum forte melius *Valcontrincenda* uſurparetur, (ceu ex tribus hiſce vocibus, *caro data vermibus*, ſolùm principe cujusvis vocabuli ſyllabâ retentâ, ridiculè quibusdam eſt *Cadaver*) quamvis multùm deinde à literarum cum Salamandræ vocis affinitate abſuturum.

§. 3. Neque M. MARTINII σοχασμὸν omni exceptione majorem eſſe dixero, qui *Lex. Philolog.* Hiſpalenſem Iſidorum, in ſuâ Salamandræ Etymologiâ, Arabicum aliquid reſpexiſſe arbitratur, *in eâ enim*, ait, *linguâ ſonabit* (Salamandra) *uſtionem prohibens thorace*, ſi reſpicies צלא, quod eſt *Uſtio*, *toſtio*, & מנע *prohibere*, & דרע *thorax*, *tunica.* Intelligo à craſsâ pelle eam habere, ut vim ignis non ſtatim ſentiat. Et סלמון Arab. *eſt* ἠρεμία & דאר circumire. Illud autem animal ἠρέμα βαδίζει. Sic & in Galliâ

 Narbo-

Narbonenſi, ait *Geſnerus*, *Blande*, à lento inceſſu, uti conjicio, *Blandum* enim pro tardo & lento dicunt. At סלת מגמר eſſet corio ſpectabilis. Eſt enim cute variâ. Sed סלת מנחר foret peſſem defluere faciens, dejiciens, quod Stellioni convenit. Et סיל מטאדר fluxum indicans: Pluviæ enim dat indicia. Sed tamen, ut præfatus M.M. loc. cit. ſubjungit, *Hæ ſunt alluſiones hominis, ibi quoq; Veritatem quærentis, ubi non invenitur.* DIST. ergò h. l. fuerit inter genuinam veramq; originationem, & aliqualem ſyllabarum aut literarum aſſimilationem: It. inter Denominationem & Agnominationem: It. inter Derivationem & Alluſionem: illa uti plerumq; difficilior eſt, ac unicè à ſolidè doctis Viris excoli poteſt; ita hæc, ſeculo potiſſimùm octavo à nato Chriſto, oppreſſis Barbarorum furore & ſtupidâ ævi negligentiâ literis, Monachorum ingenia exercuit, ceu ex *Pauli* etymo, à פֻּה *Os & αὐλὸς tibia* deducto, ut centum alia taceam, cuivis patere poteſt. Conf. PHILIPP. CAROLI *Prælection. in A. Gell. l. 1. c. 25.* Vocum, inquit, Etymologiam venari, trita quidem via eſt, ſed fallit multos ſuâ confidentiâ. Puduiſſet, credo, Varronem hujus provinciæ, ſi eam à tot magiſtellis dehoneſtatam vidiſſet. Quis non rideat, quicquid habet domi cachinnorum, cum *Mavortia Arma* interpretantur, quod *Marem vorent?* aut cum *Palladem* dictam volunt, quod multis rebus polleat? aut *Aſinum*, quod non ſedeat? Quamvis negare nequeam παρονομασιῶν ejuscemodi maximum ſæpè uſum eſſe, in Rhetoricis potiſſimùm Declamationibus, Concionibus Sacris, & id genus aliis Argumentorum tractationibus; in Vocum tamen inveſtigationibus pro labore inani & ridiculo eas cum Eruditioribus habere non eſt quod vereat.

§. 4. MARTINIUS autem magis adhuc magisq; in *Salamandræ* natales inquiſiturus, totam vocem Græciæ aboriginem & civem conſtituere audet; quando l. c. infit; *Finis vocis ſpondet, Græcam ſe eſſe:* Inde jam conjectationes aliquas afferens, poſſit, inquit, aut ex eo dicta eſſe, quòd σαυλὰ μάνδραν, i.e. quieta & iners latibulum ſuum teneat: rarò enim prodit: *Heſych.* σαυλὰ ἥσυχας, aut quòd oſtendat σέλα μανὰ δέρος, i. e. ſplendores laxos pelle. Nam tanquam vernice tinctam pellem habet. Sanè *Salamantegua* Hiſp. ſonat tanquam σέλα μανδάκης, i. e. ſplendores cutis; μανδάκη enim in Apſyrto exponitur Pellis: An ab Arab. גמע

i. e.

i. e. corium, tegumentum; sed iisdem מנטקורא est Balteus, Zona; unde *Zodiacus* vocatur *Mantica*, atq; hinc etiam Salamandra quasi Zonis nitens Reptile denominatur. Aut, quia σιάλῳ μαδαροῖ salivâ depilat. Si esset vox ibrida, deduci fortè posset à σίαλος, i. e. *Porcus*, & à *mando*, quia Sus sola sine suâ pernicie malum id edere dicitur: quin etiam explicari posset quasi *salivosa mandra*, i. e. bestia.

§. 5. Gesnerus ab Arabibus Salamandræ nomen trahit: Ait enim; Lacertum Arabes *Samabras*, vel, ut Bellunensis apud Avicennam legit, *Saambras*, vocant. Unde Salamandræ Græcis Latinisq; deductum vocabulum facilè conjicio. Accedit nonnihil etiam Hebraica vox *Semamit*, quæ Stellionem significat. Sed vox *Samabras*, inquit Martin. l. c. longiùs abest: Sunt autem eæ duæ voces, putà סאם (quod est LXX. σαῦρος, hebr. חמט *Levit. 11.30.*) fortè ex סום malum inferre & אברץ leprosus. Ergò est qs. lacerta leprosa seu vitiliginosa. ברץ est lepra, vitiligo; ex ברץ quod Chald. affluere βεβύζειν, & ἀπόβεβυσμα est spuma, quod etiam ipsi Rei convenire videtur, siquidem Salamandra qs. vitiliginosa est, & sanie quoq; suâ vitiliginosos facere creditur. *Si Cathol.* consulere placeat, inveniemus *Salamandram* dici qs. *sola amans pyr* i. e. *ignem*. Sed ut rectè *Martin.* l. c. ait; falsa res est & ineptum etymon; Nam vox à Græcis ad Latinos transiit. Idem de iis judicandum, qui Salamandram dictam volunt qs. *Sal amanda*, i. e. Salem amandans, quod in Sal conjectæ moriantur. Neq; hilum valet sententia eorum, quibus Salamandra idem est atquè Sal à Mandrâ, qs. Salamandræ sub campestribus & mobilibus Ovium caulis lateant, vel in illo etiam loco ex sale nitri generentur. Valere præterea jubeo, qui ex *Sale Ammonio* Salamandræ vocem conflatam esse arbitrantur, uti enim Autores illi Chymica potissimùm respicere videntur; maximè *Dornheuserus*, qui ferè omnes suas aquas fortes *Sale Ammonio* conficit; ita si hæc non attendendo, regulis derivandarum vocum usitatis contrariari dixero, certè non hallucinabor. Similiter Joh. Andr. Alstedius *in Encyclop. l. 5. Lex. Lat. f. 223.* scribit, *Salamandram*; secundum aliquos Autores dici, qs. ἅλος μένω ἐν ἄνθρακι. Putatur enim non uri. Sed hoc, ait Alsted. l. c. falsum. Itaq; sit ex σάλος & μάνδρα, quia in loco humido degit. Hæc ille. Ulyss. Al-

DROVAND. *de Quadrup. Digit. Ouip. l. 1. c. 8. p. 39.* Salamandram fortaſſis ità vocari, pronunciat, quia μάνδρα ſtabulum, caulam, & ſpeluncam, σελὶς verò ſpatium inter tabulata ſignificat; hinc Salamandra, qs. Selimandra, quia inter ſpatia inania caularum & ſpeluncarum ſtabuletur. Verum tali modo in exquirendis Nominum etymis ſi verſari libeat aut liceat, quot amabò Derivationes vocabulorum comminiſcemur? conf. M. JOH. RODOLPH. WETSTEN. *Not. in Epiſt. Origen. ad African. col. 219.*

§. 6. Ex pleriſq; autem allatis hiſce vel aliis quibusvis conjecturis, nulla MARTINIO, nulla mihi ex toto probatur, quin potius, ſi aliquid intricatâ hac in lite ſtatuendum, decensq; literarum junctura obſervanda fuerit, à *Loco* dictam eſſe, cum ſæpè jam nominato MARTINIO & paulò ante citato ALSTEDIO, haud inaniter autumaverim. Amat enim *Salamandra* propè σάλον habere μάνδραν: Per σάλον autem non intelligo *Salum, mare, vel maris oram*, in quâ naves ſtant ad Anchoras, quæ ad littus accedere non poſſunt; ſed *Locum humidum*, quem alluit unda: certè frigida, umbroſa, opaca & humida loca Salamandram amare, & in cavis propè flumina, ut & *bufonem*, gaudere ſtabulari, quæ loca ſunt fœda & nauſeam ciente animali digna, in confeſſo eſt, σάλον atq; ναυτίαν *Plutarchum* alicubi junxiſſe memini, unde fortè Galli SALE pro ſqualido, ſordido & immudo habent. *Objic.* per Salamandram, *Alchemiam* intelligi debere, Ergò haud eſſe poſſe græcam Salamandræ originationem, Alchemiam enim in Babyloniâ, Chaldæâ, Ægypto, Arabiâ, & Africâ fuiſſe celeberrimam, tùm origine, tùm exercitio idq; etiam docere fodinarum in illis locis occaſionem &c. Confer OLAI BORRICHII *Hermet. Ægypt. & Chem. Sapient. à Conringii animad. vindicat.* Sed R. etſi concederem, Alchemiam primitus Salamandræ nomine fuiſſe indigitatam, quod tamen prius luculenter oſtendendum eſſet: profectò nihil obſtare video, quare græcum nomen Arti attribui non potuerit, ſiquidem diffuſa tum fuerit hæc lingua in omnem ferè mundi angulum, quod ex hiſtoriâ potiſſimùm peregrinationis Græcorum & diſperſionis Pelasgorum ſufficienter perſpectum erit. Nolo autem plura originationum tentamina vel certamina circa vocem *Salamandræ* congerere, probè ſciens, *Nimium*, ſi ullibi aliàs, certè in ſuperſtitioſis vocabulorum Scrutiniis

tiniis communiter improbari: Satis enim interdum fuerit, ut quomodocunq; Notio expressâ habeatur, dummodo non ilicet ut origo indubitata præfractè stabiliatur: siquidem non quilibet patitur se cogi cum odiosè molestis (ceu ANDR. LIBAVIUS, Med. Doct. P. C. & illustris Gymn. Casimiriani apud Coburgenses Director & Prof. Publ. in Syntag. Arcanor. Chymic. Tom. I. lib. I. cap. 1. fol. 1. ait,) illis Grammaticorum scriniorum excussoribus & rhapsodis λογομαχοῦσι. Quò minùs igitur & origine & sono, Salamandræ vocem Græcam esse arbitrer, utpote cohærentem jugo cum σάλος & μάνδρα, nondum prægnans aliqua ratio, me opinione mea dimovens, se se mihi hucusq; obtulit.

CAP. III.

De Salamandræ Homonymiâ.

§. 1.

VOcabula esse rerum significatarum symbola quædam, & plures esse res quàm voculas, autor est ex *Aristotele in Elenchis* JACOB. SCHEGKIUS, *Commentar. in prædicament. Aristot. p. 17.* Inopia hæc in caussa est, ut uno eodemq; vocabulo, Res naturâ & definitione discrepantes, interdum appellentur. Quamvis unica haud rarò etiam Res apud obscuritatum & perplexitatum Magistros, Chymicos, ad magis eam offuscandam & admirabilem apud filios suos faciendam, *centum diversissimis nominibus* exprimi atq; describi soleat; uti hoc, & non aliunde, saltem ex ARGENTI VIVI nomenclatione ostendere facillimum foret, quam MICHAEL TOXITES *in Onomastic. I. Philos. Medic. per Joh. Fischart. auct.* à p. 11. ad 13. suppeditat, quando ibidem CXXX. circiter distinctissimæ Hydrargyri appellationes inquirentibus sese offerent. Ne igitur, quod Babelicæ turris structoribus accidit, mihi quoq; contingat, ambiguitas vocabuli *Salamandræ*, ceu perpetua obscuritatis latebra secundùm GOCLEN. *lib. 1. Contr. Log. p. 195.* studiosè investiganda erit: Obscura siquidem & ambigua, *eodem Autore, lib. 2. Dial. Inst. c. 9.* afferente, diligenter sunt evolvenda, quia nihil ambiguitate absurdius inveniri potest, ut SCALIGER *Exerc.* CCC Sect. I. annotavit; Quin imò errori quàm maximè affinis est, ex modò nominati Autoris illustrissi-

illustrissimi sententiâ, *Exerc.* CXLVIII. Unde quoq; vulgatissimum quidem illum, sed tamen verissimum Versiculum exortum esse quis cogitare posset: *Errorum genetix est æquivocatio semper.* Quem forsan JOH. LANGIUS Lib. 1. Epist. 66. p. 331. attendendo, Hæc, ait, de Salamandræ minerâ à *Geraldo* nobis explicata, omnes uno ore approbant; *simulq; in quàm pernicioſos errores nomina æquivoca Medicos præcipitarent, cognoscebamus.*

§. 2. Salamandra ergò est I. Animal lacertæ similimum, tardigradum, quod in igne perstare incolume olim credebatur. II. Est Mustelæ exoticæ species; quemadmodum de GESNERO, Ulyss. ALDROVAND. *de Quadrup. Digit. Ovip. p. 639.* refert, eum à Pellione quodam Germano audivisse, inter exoticas & nobiles mustelas, quandam nomine *Salamandram* reperiri. Etsi verò fidem à Pellione *Gesnero* factam nolim modò in dubium vocare, quò minùs tamen credere queam, ullibi in rerum naturâ talem *Salamandram mustelinam* hodie extare, facit, quod præter dictum Pellionem, neminem vidisse alium, quamvis curiosissimum Naturæ indagatorem, similem inter mustelas Salamandram, vel legerim vel audiverim: quin ergò propter chromatismi Mustelini cum colore Salamandræ convenientiam opinio disseminata sit, non quidem vehementer infitias irem: Quid quod vera potuit fuisse Salamandra, medias inter Mustelas stabulans; vel etiam Salamandra, ut ita scribam, mustelizata, ceu *de Lignis quibusdam Collegii Altdorffini, murificatis narratur.* Quamvis hìc LECT: BENEV: sibi non imaginari debeat Mures in ligna conversos, aut ligna Murium formas repræsentantia, quin potius Mures veros & naturales, plerumq; tamen mortuos, & (fortè â liberiore semper transeunte äre) exsiccatos planè ac quasi torrefactos, intra trabium vetustarum laxiores rimas delitescentes, quorum si extrahuntur, lateribus, schidia nonnulla & festucæ ligneæ quam firmissimè compactæ, adhærent; non aliter, ac si dictis in locis ex lignis constarent, sicq; Mures lignosi aut ligna murificata reverà dici possint: Sunt tamen nonnulli, qui aliter de lignis illis murificatis, eorumq; origine sentiunt; dum eos ex trabium lignosa putrefactione natos atq; procreatos esse statuunt, illudq; exinde inter alia probare conantur, quia talia nonnunquam animalcula etiam viva, capite ferè penitus lignoso, muscipulis

pulis capta fuerint: Sed imitantur fortè Ingenioſiſſ: JUL. CÆS. SCALIGERUM qui *de Subtilitate ad Cardan. Exercitat: XV.* inquit: Quædam gignunt & non gignuntur: ut Murium patres, mures, ipſi nati ex putredine. Quicquid ſit, parum hac vice refert, pergimus potius in Salamandræ noſtræ Æquivocatione, ubi III. Apud Chymiſtas *Salamandra*, quæ dicitur *Adech*, ex mente Paracelſi, Terram rubram, ſive Sulphur Solis ſignificat. In cujus ſententiam ire autumaverim QUERCETANUM *in Tract. de Lue Venereâ*, de Turpetho ſive Auro vitæ ex hydrargyro, ſtibio & auro conficiendo, poſtquam prolixiùs modum confectionis expoſuiſſet, iſthæc ſubjungentem: Sub finem, da ignem ſublimationis. Quod adſcendit, ſepara à parte hærente fixâ. Hanc contere, & in catino plano ſuper prunis crema gradu ignis ſecundo per horas XII. Interim per bacillum agitando, donec fiat Salamandra rubicundiſſima. Ubi per *Salamandram rubicundiſſimam*, ſecundum LIBAV. *Apocalypſ. Hermet. Part. Prior. cap. 2. fol. 231.* fixus pulvis vel maſſa rubra (ſcil. in fundo vitri) intelligitur. IV. Si TAULADANTES *in animadverſione Braceſchi* conſulatur, tunc per Salamandram comprehendenda erit animo Subſtantia Mercurii ſublimatione purificata, quæ ad condenſationem, ſive, ut Chymiſtarum phraſi utar, ad fixationem pervenerit, ita, ut in igne, more Salamandræ, perdurare videatur. Huc quoq; referre licebit, quæ de Borace Veneta ſimili ſenſu protulit Clariſs: JOH. ZWÖLFERUS *in Pharmacop: Reg: Claſſ. XV. in conſiderat: Aq. Coſmet: Mynſicht:* hoc modo: Borax Veneta Sal Alkali fixus & duplicatus eſt, in Igne quodammodo eum Salamandra conſtans. V. à P. DU PONT, Pharmacopœo Lugdunenſi-Gallo per Salamandram Alchemia ab aliis & Lapis Philoſophorum innuebatur, uti Cap. II. §. 6. dictum eſt. Idem hoc affirmant MICHAEL MAJERUS *in Septimana Philoſophica Die V. de Animalibus p. m. 190.* Habent & Philoſophi ſuam Salamandram inquit; quæ cum in igne nata ſit, eum non fugit, nec extinguit, nec ab eo noxam ullam ſentit. Quod enim Infanti lac eſt, id eorum Salamandræ ignis exiſtit, nempe cibus & nutrimentum: hinc (pergit) AVICENNA *in tractatulo Cap. 5.* Philoſophi, inquit, hunc lapidem noſtrum,

 vocarunt

vocarunt Salamandram, quia ſicut Salamandra ſolo igne nutritur, & vivit, id eſt perficitur, ita & noſter lapis. Vid. PETR. JOH. FABRI *Panchymicum Lib. V. Sect. 2. Cap. 6. & Sect. 3. cap. 36.* VI. Per Salamandræ vocabulum ipſum etiam Aurum nonnunquam intelligit; ſic enim loquitur FRANCISCUS MERCUR. VAN HELMONT *in præfat: Operum Parentis:* Præterea ut unicus eſt Sol, ac unica Luna, eorum creata haud aliter quam ipſis ſimilia comparata eſſe poſſunt, unica etiam & perfecta, ut *Aurum* quod Philoſophi Solem appellarunt & Argentum Lunam, cœteraq; quinq; metalla ſimiliter pro re nata, ſecundum cœteros Planetas: quo ritè egerunt, perhibueruntq; veritatem, quia unica corpora perfecta ſunt, ignis illis nocere nequit, in eo ſtabilia permanent, in Igne Aurum vivit, ideo Philoſophi Salamandræ nomine illud inſigniverunt, quæ falsò nunc pro Animali habetur, &c. Videatur citat. *FABER l. c. Lib. V. Sect. 3. cap. 36.* VII. Nonnullis Salamandra idem eſt ac Tinctura Philoſophorum, ſic enim M. MARTIN. *in Lexic. Etymolog.* ſcribit; *Salamandra Chymicis eſt tinctura Philoſophorum.* VIII. Salamandræ voce vinum quoq, aduſtum exprimi poſſe, nemo facilè negabit, ſi tàm illam, quàm iſtud vim habere, maximum in corpore humano incendium excitandi, itemq; linteamina eo imbuta atq; accenſa notabili quodam temporis ſpatio, illæſa flammam ſuſtinendi, diligenter perpendatur. IX. Salamandri ac Saldinii appellantur homines ignei, Feuer-Leut oder Geiſter/ quod legas licet in MICH. TOXIT. *Medic. Hagenoënſi Onomaſtico Altero Theophraſt. Paracelſ.* p. 477. ubi tamen vox Salamandri, vitioſè à Typographo lit. S. in R. mutatâ, corrigenda erit. Quo etiam in ſenſu Salamandræ vocem expreſſit OSWALD CROLLIUS *in præfat: Admonitor: Baſilicis Chym: præfixa p. m. 25.;* Itemq; MARTINUS RULANDUS, qui præter allegata ex Mich. Toxit: verba in *Lexico Alchym: pag. 409. ſub voce Salamandra* ſeqq. addit: Homines ſcilicet ſunt, quos influentia ſuſtentat, & ex Elemento Ignis nutriuntur, ut fuit illa Gentilis Mulier, nomine Ziſer, quæ ſtatim atq; infirmabatur, ſeſe in ignem conjiciens, reficiebatur, in eo ſedens, gaudensq; tanquam in aliquo balneo. Huc referri quoq; poſſet *Pyrophagus* ille,

ille, natione Gallus, qui Anno 1679. Menſe Aprilis, Lugduni Batavorum, cum illic tunc temporis ſtudiorum cauſa verſarer, ignem ſe citra noxam devorare poſſe, per certas hinc inde diſperſas typis deſcriptas ſchedas, gloriabatur, & hoc quoq; aliquoties ipſo effectu comprobabat, ſiquidem non modo picem, ceram ſimplicem & obſignatoriam, ſulphur, oleum commune, ſevum atq; carbones commiſcebat, accendebat, inq; conſpectu multorum hominum devorabat, ſed & carbonem candentem tam diu, ſuper impoſita crudæ carnis particulâ, in ore detinebat, donec eam aſſatam quodammodo ſpectatoribus ſuis offerre poterat. X. Salamandra pariter aliqua foſſilis invenitur: Hinc per *Salamandræ capillos atque Salamandræ pennas*, netilis Amianti lapidis capillamenta & lanugo à quibusdam Scriptoribus indigitata ſunt: conf. Joh. Langii, V. Palatinor. Elector. Archiatr. experientiſſimi *Lib. 1. Epiſt. Med. 66. p. 331.* XI. Salamandræ & Scorpionis nomine Tormenta bellica, ſive Machinas quasdam militares fulminatrices venire, ſcio equidem me alicubi legiſſe, ſed locus in præſentiarum non ſuccurrit. *Nimirum generatim, in totâ noſtrâ vitâ contingit ſæpiùs, ut ea, quæ nuper contemtim negleximus aliisq; reliquimus, mox magnâ cum aviditate iterum conquiramus anxiè: ſic Eruditi ſæpè legentes aliquam ſententiam vel hiſtoriam, eam dum præſens eſt, faſtidiunt; paulò poſt, commodâ eam adhibendi occaſione datâ, multo labore cogunt id requirere, quod antea non curârant.* Videatur Martinus Geier, *Commentar. ſuper Cohelet. Cap. III. v. 5. p. 88.* XII. *Metonym. Adjunct. pro Subject.* Salamandra ſumitur (1.) pro Nave claſſiariâ, in cujus ſcil. prorâ Salamandræ figura inſigniter expreſſa eſt, qualem videre licuit in Claſſe Hollandicâ, quæ An. 1630. Menſ. Febr. ſub Ammirali Occidental. Ind. Societat. in expugnatione Acropoleos Braſileenſis Fernambucci adhibita eſt, *vid. Relat. Hiſtor. Francof. Autumnal. de An. 1630.* Et aliam Anglorum Navem Salamandram Plimutenſem cognominatam, ex Terra nova curſum ſuum feliciter abſolviſſe, ex *Novis Belgicis Haerlemenſibus Anno 1680. N. 45.* innotuit. (2.) Pro Galeâ ferreâ, in cujus Apice antrorſum, inter varii coloris criſtas Salamandra erat flammivoma, flammisq; cincta effigiata, vel ad decorem,

vel ad terrorem, vel ad constantiam significandam: Uti adhuc hodie quibusdam typo excusis libris Virtutis simulacrum quadrato impositum lapidi tali modo galeatum præfixum observare licet. (3.) Pro Signo Domuum, extrinsecus ab aliis facilius dignoscendarum, appenso vel appicto, uti memetipsum passim in Anglia & Hollandia observasse scio, inter alia verò quantùm recordor Amstelodami, haud procul â vico S. Antonii, itemq; Lugduni Batavorum in platea ê regione deß Burgw lls / die Bruderegrafft cognominata: Vide Pourtraictz de Plusieurs Hommes Illustres qui ont florii en France de puis Lan. 1500. jusques â present, â Paris, Chez Jean le Clere, rüe S. Jean de Latran, â la Salamandre Royalle. Anno 1616. in forma patent. Huc quoq; refer, Salamandram (4.) Pro singulari Typographorum quorundam Charactere quo Libros, vel suis Typis, vel sumtibus impressi imagine Salamandræ præfixâ, significare solent, uti hoc jam olim in usu fuit Officinæ Farreæ, & Damiano Zenario Venetiis, Laurentio Pasquato Patavii & nostro hoc seculo Genevæ, Petro Chouet &c. XIII. Salamandra interdum, ceu Draco, ad significandum Argentum vivum â quibusdam Chymicis adhibetur, quod omnia veneno suo interficiat. XIV. Salamandra Philosophorum, quæ in igne nutritur, augescit, nec extinguitur frigore, est M. Petro Palmario, insolentissimo Ignis Naturæ jactatori, ut Libavius, ἀναγραμματίσας, *Eja unda salubris*, eum nominat *Tract. Chymic. de Igne Natur. c. 7. p. 15.* Ignis externus, mitis, blandusq; *in Libello; cui titul. Lapis Philosophicus Dogmaticorum*, à Cancellario Acad. Paris., assentiente supremo Curiæ Senatu, digno existimato, qui Vulcano consecraretur, conf. *Libav. loc. cit.* Fortè autem, si hariolari liceret, *Palmarius* ideò per Salamandram intellexit Ignem, quod Veteres pleriq; Ignem & ejus operationem celaverunt, hincq; Ignis Philosophicus sæpè parabolicè sive ænigmaticè per piscicul̃m (vel potius Salamandram) in mari mediterraneo natantem est propositus. Vide sis *LIB A V. in Tractat. Chym. de Igne Naturæ, c. 6. p. 11.* XV. Salamandra literaria, est Vir literatus, ignei, h. e. acutissimi ingenii & constantissimæ diligentiæ; uti è contrario infidæ mentis homines, qui monumenta scripta

rasurâ

rasurâ vel alio quovis illicito modo adulterare satagunt, ad lucellum inde aliquod faciendum, hominibusq; imponendum, *Stellionæs literarios* vocare solemus, quamvis etiam THEOPHILUS SPIZELIUS *Tract. de Literatorum Vita & Moribus Commonefact. XXIII.* per Salamandram Literariam, intelligat, Doxosophum Litigosum sive extremam illam contentionum & vitiligationum inter Eruditos perniciem. XVI. Salamandras ex auro, argento, atq; cupro faberrimè ope aurifabrorum confectas, ad Pileorum laxiorem crepidinem, ex una Orbis parte, decorè abbreviandam, ante XX. circiter annos, communiter adhibebant, quam etiam ob caussam *vox Salamandræ* pro quovis Circulo marginē pilei contractam ambiente & ad cylindri sive volvuli figuram refigente, per *Synecdoch. spec. pro genere*, usurpabatur. XVII. Salamandræ ad Stygem damnatæ, GEORG. STENGELIO, Jesuitâ Dillingano alicubi scribente, vocari possunt Animæ damnatorum, perpetuis flammis cruciandæ. XVIII. Salamandræ sunt Milites, autore COSTALIO *Pegm. 29.* uti ejus testimonium recitat ALDROV. *l. c. fol. 644.* Costalius enim Salamandras cognominat illos milites, qui creantur, quando cædes & bella impendent: cùm Salamandræ, ingruente tantùm tempestate, è cavis in lucem exeant. XIX. Salamandrinus est Piscis, planè nullo modo cum Salamandrâ verâ, nisi ratione nominis conveniens: Hinc ALDROV. *l. c. ut & lib. 5. de Piscib. Cap. 11. fol. 583.* Tridentini, ait, piscem sibimet peculiarem, *Salmerinum* nuncupant, nomine, ut conjicio, à *Salmone* detorto, quo cum carnis rubedine convenit; atq; fortassis *Salmerinus* dicitur, quasi *Salmo lacustris*. Lacus enim Germani, similiter ac ipsum mare, *mer* dicunt per, è, longum, SALVIANUS *in historiâ Piscium Salmarinum* vocat, additq; *Salamandrinum* etiam nominari. XX. Salamandra tegmen batilli est, Salamandræ speciem referens, Salamander Æolius propterea dictus, quod ardentes prunas sufflat, & ex patina sibi opposita salientes guttas, fontis ad instar, jucundo spectaculo, si tale desideretur, protrudit; ut Salamandram hancce descripsere S. R. J. *ACADEMIÆ NATURÆ CURIOSI in Ephemerid: Anni 3. Appendice de suppellectile Artefactorum quotidianis usibus adaptorum Celeb: ERHARDI WEIGELII.* Atq; istæ etiam Viginti Salamandræ acceptiones homonymicæ

nymicæ ſunt, quas ego quidem in promiſcuâ Autorum lectione hactenus reperire potui, ex quibus, potiſſimùm circa primam Significationem, utpote ad inſtitutum meum unicè pertinentem, Deo annuente, verſabor.

§. 3. Raritate *Salamandrini Piſcis* allectus, haud faciliè poſſum ultrâ, ex mente quidem meâ, tendere, niſi à ſæpius jam nominato ALDROVANDO *lib. V. de Piſcib. cap. XI.* priùs pleniorem aquatilis hujus pecoris deſcriptionem mutuò ſumſero, hìcq; loci, melioris explicationis gratiâ, inſeruero: Piſcem itaq; hunc, *inquit modò dictus Autor*, in ipſo natalis Salvatoris humani generis jejunio, anno ſuperiori, qui fuit undecimus ſupra milleſimum ſexcenteſimum, acceptum, ab Illuſtriſſ. Cardinale CAROLO MADRUCIO, Tridenti Principe, Domino meo colendiſſimo, ſic deſcribebam. Corporis forma, pinnarum numero ac ſitu cum Truttis ac Salmonibus ferè convenit; ceterùm ſquamis caret; etſi ſquamoſum eſſe profiteatur Salvianus. Capite eſt rotundiuſculo, retuſo roſtro. Oculorum pupillam nigram aureus, qui in mortuo poſtea fuit ruberrimus, circulus ambit, ac quàm maximè ſplendens. Ante eos foramina duo, auditûs vel olfactûs inſtrumenta, rotunda, manifeſta. Oris maxilla inferior nonnihil recurva, unco ſurſum vergente: eſtq; tota ea mandibula alba. Lingua ejusdem coloris; item palatum. Totum os inſigniter dentatum. Piſcis ipſe rotundus potiùs, quàm latus eſt. Pinnæ ſunt numero ſeptem, omnes ſine aculeis, quinq; ſupino, binæ prono corpore: juxta branchias duæ, totidem in medio ventre, quinta ac poſtrema à podice, longæ omnes ac latæ. Quæ ad branchias ſunt, triplici colore præditæ, ubi enim longiores ſunt, h. e. in ipſo exortu, albicant, mox totæ rubent, exceptis nervis qui nigricant, reliquæ tres ſicuti in exortu magis quàm illæ albent, ita quoq; rubedo in his intenſior eſt, nigredine verò planè carent. Priores quatuordecim nervis conſtant, ſubſequentes novem, noviſſimæ decem: quæ verò in medio ferè dorſo conſpicitur, duodecim nervos habet: altera non longè à cauda, iis caret, mollis & cutacea, ut in Truttaceo genere, maleq; ceu nervoſa *à Salviano* expreſſa eſt: utraq; dorſo concolor, i. e. nigricans. Cauda lunata eſt, ejusdem coloris, non rubra, ut ille ait. Podex in imoventre juxta exortum poſterioris pinnæ. A branchiis ad caudam linea exilis, rectà ad caudam usq; fertur, aſperiuſcula. Latera nonnihil albicant,

albicant, & nunc rotundis, nunc oblongis, iisdemq; nunc majusculis, nunc exiguis maculis subfulvi coloris consperguntur. Totus venter coloris fermè crocei, aut vulgaris minii. Uterum habet admodum procerum atq; latissimum, utpote qui totam corporis capacitatem occupat, ovis refertus ejusdem ferè magnitudinis, fulvis auroq; resplendentibus, margaritas aureas diceres. Intestina alba pluribus circumvolutionibus intorta. Jecur breve, latum, unico duntaxat lobo constans, flavescens. Vesicam fellis invenire non licuit. Lien majusculus ex atro rubens. Ventriculus longus & carnosus. Caro, ut in Salmone, rubra. Longitudo totius piscis à capitis initio ad caudæ extremum spithamas binas explet. Addiderat Illustrissimus Heros, binos alios, quos mares esse per literas significabat, descriptâ fœminâ, & breviores & exiliores. Hucusq; *Aldrov.* Iconismus *Piscis Salamandrini*, quod jam antea quædam Salamandrarum figuræ cupro essent incisæ, ad evitandam earundem multiplicationem, hîc prætermitti debuit, cupidis tamen illius adspiciendi copiam faciet *Aldrovandus l. cit. pag. 584.*

§. 4. Siquidem in §. II. *num.* V. Petri du Pont memini, paulò prolixiùs, quam de *Arcano Arcanorum* fovit sententiam, hîc adducere juvabit: Statuit nempe ille, de Lapidis Philosophici præparatione quæsitus, ejus unicam & verissimam materiam esse SALAMANDRAM, quod assertum cum pluribus audientibus ridiculum videretur nihilominus tamen sæpiùs eodem iterato pronunciato pertinacissimè inhærenti non omnis planè fides derogabatur: Quam etiam ob causam unus & alter ex Philo-chymicorum ordine Operi se ipsi accingebat, sed non alium exinde fructum, quàm ille qui testas Ovorum pro verâ materiâ usurpasse legitur, post fuliginosos aliquot mensium labores, reportavit. Excell: verò & supra in ipso Præfamine laudat: DN. *DANIEL GUILIELMUS MOLLERUS*, ceu ex Sermone ejus sæpius mecum sociato recordor, quòd eodem tùm hospitio tùm mensâ Collmariæ in superiori Alsatiâ apud Magnific. Dn. Joh. Henr. Moggium A. M. DC. LXVI. cum eo uteretur, atq; ob hanc consuetudinem, familiaritati èjus indies magis magisq; implicaretur, sæpiusculè genuinam illius de Salamandrâ sententiam scisitabatur, qui tandem etiam plurimis ejus sollicitationibus locum relinquens, calamo fortè ibi scriptorio in dextram

dextram assumto, in chartæ cujusdam obviæ folium, Decem verba ista, quæ nunc hîc sequentur, grandioribus à capite positis literis, ab invicem benè distincta, inscripsit:

Scrutando Abstrusa Limi Archaici Medicinam Absconditam Nanciscēris Dei Revelatum Arcanum.

Laudatus Mollerus statim animadvertens, ex majoribus literis initialibus *Salamandræ* vocem coalescere, ulteriùs percontando pergebat, quid, omni excluso ænigmate, per *Salamandram* intelligeret, ad quæ ille iterum regessit, sibi non esse licitum plura de hoc Mysterio ei patefacere, nisi assiduâ invocatione Numinis Divini hoc ipsum adhuc èjus intellectui absconditum, suo tandem tempore revelaretur. Quo in responso ejus acquiescens, non amplius ab isto die quicquam verborum, hac de re apud illum protulit.

§. 5. Quocunq; autem modo PETRUS iste Salamandram suam defendere laboraret, nihil profecto aliud, quàm nugæ atq; impostura inde produci possent. Eodem enim ovo prognatum esse hoc crediderim, quo illud de VITRIOLO apud quosdam Veteres ortum lego. Hi nempe, ut occultè, quid in *Vitriolo* Virtutis Chrysopœicæ deliteſcat, docerent, singulis ex Vitrioli voce literis depromptis singula Vocabula conficiebant, atq; ità ferè exponebant:

Visitabis Interiora Terræ Rectificatæ Invenies Occultum Lapidem Veram Medicinam.

Sed enim quod hîc in formulâ *Terræ Rectificatæ*, id ibi in vocibus *Limi Archaici*, vel à communi luce, deditâ operâ, seclusum est, vel per dolos veteratoriè circumscriptum. Siquidem vix Artem aliquam esse, aut unquam fuisse, mihi persuadeo, quæ pluribus deceptionibus, fallaciis & mendaciis constiterit, quàm quidem vulgò sic dicta *Alchimystica*: Nimirum Ars est illa sine Arte,

Arte, cujus ſumma pars cum parte, cujus mater otiari, cujus verba ſunt nugari, cujus votum denigrari, cujus fama annotari, cujus proba eſt mentiri, cujus vita impediri, cujus labor eſt inflare, cujus fructus mendicare, cujus merces nunquam ſtare, cujus pœna eſt perire, & in cruce interire. Nolim tamen propterea omnem planè Auri Chymici confectionem opinoſus rejicere, quin modum aliquem artificiosè illud præparandi ſupereſſe, ſi nulla ratio alia, ſaltim Argumenta externa ab Autoritatibus, Experimentis, & quamplurimis Teſtimoniis deſumta, me ad credendum inſtigarent. Quæ inter eminent, hodie quidem, Nomina ſeqq. (1.) *Dn. Georgius de Beauſoſte*, (2.) *Dn. Sagar*, Præſes Perpinianenſis, Vir jam plenus annis, atq; in quotidianis colloquiis civiliſſimus. (3.) *Dn. de S. Omer*, habitans in Arce ſuâ de S. Omer, prope civitatem Viviers in Vivareziâ, Vir ſenectute confectus. (4.) *Comes de Couſeran* &c. qui gentiliciam ſuam Domum de Couſeran in Languedociâ incolit: de quâ familiâ ibidem dici ſolet, quod jam à CC. annis Alchymiſticum Studium in eâ floruerit. (5.) *Rev. P. Pontei*, ex Ord. FF. Minor. S. Franciſci, in Conventu civitatis Dauſt, in Valle Telinâ ſeu Valtolinâ Rhætiæ. (6.) *Rev. Dn. Blanc*, Presbyter & Canonicus Eccleſiæ ad D. Petri in Chambery Sabaudiæ. (7.) *Dn. Quare*, Chymicus, habitans propè Collegium, *Chamberini* in Sabaudiâ. *Conf. Miſcell. Curioſa Medico-Phyſica Ephemerid. Germanic. Ann. prim. 1670. Obſervat. XVII.* D. PHILIPP. JACOB. SACHS, *à Levvenheimb.* S.R.J. Academiæ Nat: Curioſ: quondam Adjunct: meritiſs: nunc deſideratiſs: dicti Phosphori, JOH: FRIDER: HELVETII *Tractatum de Aureo Vitulo*, JOH: JACOBI BECHERI *Theſes Chymicas veritatem & poſſibilitatem transmutationis metallorum evincentes.* SEBASTIANI Wirdigs *Novam Medicinam Spirituum Lib. II. Cap. 22. & 23.* MORHOFII *Epiſtolam* ad Joel Langelott: *de metallorum tranſmutatione*. Itemq; MICHAELIS MAJERI, *Menſam Philoſophicam.* BOREL'LUM *in Bibliotheca Chymica*, & JOH: BAPTISTAM HELMONTIUM, *Tract: Spec:* quem *Arborem Vitæ* inſcripſit. *It. Tract:* cui Titulus *Vita æterna* & quidem circa finem, PETR: JOH: FABRUM *in Propugnaculo Alchymiæ*, &c. quibus tamen & innumeris aliis autoritatibus, meritò præferendam puto, Divinam illam Metamorphoſin, Imperatoria & præ-

sentia & αυτοψία FERDINANDI III. *Piæ Glorioſ. Memor.* Pragæ exhibitam & â JOH. ZWÖLFFERO, *Phar: Regiæ Mantiſs. Spagyr. Part. I. Cap. I.* in ſingularem Chryſopœiæ laudem, defenſionemq; deſcriptam.

§. 6. De *Salamandrâ foſſili*, cujus in §. 2. n. 9. aliqualis facta eſt mentio, ut hîc, exigente ita Ordine, uberior fiat explicatio; Sciendum eſt, MARC. PAUL. VENETUM, aliâs MILLIONIUM appellatum, quod Tartaricas divitias per *Milliones* ſive Myriades, ſupputaret, *Lib. I. de Region. Oriental. Cap. XLVII. p. 41.* de illâ in hunc modum annotaſſe: Eſt in hac provinciâ (Chinchinthalas, al. Chinchintalas, al. Chinchincalas, al. Chynchyntale, al. Chinchital.) Mons, in quo inveniuntur mineræ chalybis & audanici; (al. andanici,) itemq; Salamandræ, de quibus fit pannus; qui ſi in ignem projectus fuerit, non comburi poteſt. Fit autem pannus ille de terrâ in hunc modum, ut quidam è Sociis meis, Vir ſingulari præditus induſtriâ, Curficar (al. Tuficar) nomine, Turchus me edocuit, qui in provinciâ illâ mineralium operi præfuit. Invenitur in monte illo minera quædam terræ, quæ fila producit lanæ haud diſſimilia: & hæc ad Solem deſiccata in mortario æneo teruntur, deinde lavantur, & quicquid terrenum illis adhæret ſubmovetur: demum fila illa ſic purgata & attenuata, ut alia lana, nentur, atq; in pannum contexuntur. Et quando pannos illos volunt dealbare, projiciunt eos ad horam in ignem, & tunc ex flammis illæſi educuntur nive candidiores. Haud ſecus purgant eos, quando maculas aliquas contraxerint. Nam lotura alia præter ignem illis non adhibetur. AJUNT, Romæ mappam quandam haberi ex *Salamandrâ* contextam, in quâ Sudarium Domini involutum retinetur, quam Rex quidam Tartarorum Romano miſit Pontifici. Huc quoq; referre licebit linteum illud Salamandrinum, ab homunculo quodam ſubterraneo, Comiti cuidam Hoyenſi, unâ cum gladio, & annulo rubei leonis figura adornato, exhibitum, uti hiſtoriam totam jucunde commemorat HERMANNUS HAMELMANNUS in der Oldenburgiſchen Chronick *Part. I. Cap. 10.* Hiſce addas quæ ex ALBERTO refert ALDROV. *de Quadrup. D. O. l. 1. c. 8. p. 644.* in poſtremis Hiſpaniarum partibus juxta Gades, & columnas Herculis frequenter lapidem inveniri, qui ob viſcidum humorem circa ipſum exſiccatum in fila trahi poteſt, ex quibus contexta veſtis non combu-

comburitur. Ideò aliqui hunc, PLUMAM SALAMANDRÆ vocaverunt. Notabile non minùs est, ob summam vel convenientiam natalium, vel effectuum identitatem, quod modò dictus ALBERTUS, primus ille Latinorum, ut *Centuriatores Magdeburgenses perhibent*, qui quicquid in Græcis, Latinis, Arabibus, Ebræis Philosophis egregium fuit, perscrutatus est, *in Libell. de Virtut. Lapidum*, Si vis, ait, ut fiat Vestis incombustibilis, accipe lapidem qui ISTHMOS appellatur, qui, ut dicit *Isidorus*, similis est croco, & in partibus Hispaniæ invenitur, & iste lapis flabilis est propter ventositatem in ipso rarefactam juxta Gades Herculis, & si de eo fiat vestis, nullo modo potest uri, sed de igne nitet. Et hujus speciei dicunt quidam Carbunculum album.

§. 7. Neq; in diversum abire deprehendo GERALDUM, de quo J. LANGIUS *Lib. I. Epist. Medicinal. LXVI.* Proinde, inquit, postquam jusculum hoc piscorum sorbuero, libenter à te de netili *ex Salamandræ lanugine, aut pennis perconctarer:* An verum sit, ex hac lintea contexta, & ad eluendas sordes in ignem projecta, non comburi, sed illæsa niveq; candidiora evadere? Tum quidem *Geraldus* humaniter respondit: Langi mi, de hujusmodi ex Salamandræ plumis tela incombustili, nihil in Australibus aut Orientalibus novi Orbis insulis comperi: verùm dum Romæ agerem, *ajebant*, Tartarorum Regem summo Pontifici linteum ex Salamandrâ misisse, in quo sudarium sacrosancti Salvatoris vultus effigie insignitum, ab omni incendio tutum conservaretur involutum. Præterea fama est, CAROLUM Cæsarem semper Augustum, ejusq; fidelem à consiliis *de Nassâ Comitem*, habere χειρόμακτρα (i. e. mantilia) quæ in ignem conjecta, tandem à sordibus purgata, illæsa eximerentur. Verûm hæc ex Salamandræ *pennis, vel lanugine, quum utriq; careat*, contexi non credo. Sed illud quidem probè novi, olim in Ægypto & Arcadiæ montibus, ac propè *Carystum* Euboiæ oppidum, lapidem nasci, quem (ut Strabo ait) pectunt, nent, & texunt, ac inde mantilia conficiunt, quæ sordida in flammam projecta non secus emundantur, quàm si lavacro maculas elueris. Sic quoq; nostrâ ætate, in Noricorum & Saxonum metallis, ac in quodam monte regionis *Chynchyntale*, quæ ab Aquilone, deserto confinis est, magno Cham subdita, erui *Amian-*

tum lapidem, & mineram quam incolæ *Salamandram* appellant, in capillamenta inſtar aluminis *Schiſti* caneſcentia, unà cum terrâ, quam amplectitur concretum, quem Græci ob id *Gæoden* appellarunt. Hujus mineram Sole ſiccatam, in mortario æneo contuſam, à terra eluunt, & carminatam in fila tenuia pectunt, & nent, ex quibus lintea incombuſtilia texunt, quæ *Plinius* ob id linum *Asbeſtinum* quoq; appellat: Inventum eſt, inquit, linum, quod ignibus non abſumitur, vivum id vocant: ardentesq; in focis conviviorum ex eo vidimus mappas, ſordibus exuſtis, ſplendeſcentes, igni magis quàm poſſunt aquis: Regum inde funebres tunicæ, quæ corporis favillam à reliquo ſeparant cinere. Naſcitur in deſertis & Sole aduſtis Indiæ locis, ex quo Brachmanes, Indorum Philoſophi, autore Hierocle, ſibi conficiebant veſtes. Asbeſtus quoq; inextinguibile linum dicitur, quoniam ab eo etiam in lampadibus accenſo, ignis nihil depaſcit. Ex eo quoq; factæ thryallides, aut ellychnia, nonniſi oleo defecto extinguuntur. Hinc *Pauſanias* refert, Athenis in aureâ Palladis lucernâ, quam Callimachus conſecraverat, ex lino Caryſtio thryallidem perpetuò arſiſſe: aſſueſcit enim vivere ardendo. Hujus Amianti capillamenta & lanuginem, etiam in noſtrâ vernaculâ linguâ *Salamandræ capillos* appellamus. *Albertus* verò *Magnus* ille Philoſophus tradit, magnis ferri, dum fabricatur aut eruitur, maſſis disruptis, vaporem fuſci aut albi cinereive coloris erumpere incombuſtibilem: qui manibus obviis exceptus, pannis, aut tecto fabricæ, inſtar lanuginis adhæreat: & hanc *Salamandræ lanam* dici teſtatur. Quem ipſum quidem ſenſum ALDROV. *l. c.* ſimiliter adhibuiſſe, ſed paulò aliis verbis expreſſiſſe invenio. Amplius, inquiendo, ubi maſſæ ferri pro incudibus fabricantur, ſcinditur aliquando ferrum, indeq; evolat ignis vapor, qui parietibus, & tecto ædificii adhæret, lanam fuſcam, & interdum albam referens: hæc autem lanugo igni admota non comburitur; propterea hanc, ut notat *Geſnerus*, aliqui lanam Salamandræ indigitant. Accedit ad hoc, quod de monte Regionis aquilonaris *Chynchyntale*, *Salamandræ minera* etiam cum chalybe & ferro eruitur. Videatur ANDR. CÆSALPINUS *de Metallicis Lib. II. Cap. 49.* Conſtat igitur, netilis Amianti lapidis capillamenta, fuiſſe quoq; *Salamandræ*, non illius animalis virulenti, ſed *Salamandræ foſſilis*, Pennas dicta. Hæc à *Geraldo* nobis explicata, omnes

omnes uno ore approbant. Hinc & FRIEDERICUS HOFFMANNUS *in Clavi Pharmaceut: Schræderian: Lib. III. Cap. VIII. §. 124.* rectè inquit: Fabula communis est, Amiantum ex Salamandræ pilis oriri, quia non consumitur igne ut Salamandra, sed lapis potius est, natus in Cypro &c. quamvis hanc ipsam denominationem quodammodo restringat BENEDICTUS CERUTUS, *in Descript: Musæi Calceolariani Sect: III. p. m. 290.* his verbis: Non immeritò Marcus Patus Venetus in suo Itinerario Amiantum Salamandram vocavit, sicuti namq; frigidissimum hoc Animal ex Aristotele, Plinio & Sancto Augustino per ignem ambulans eum extinguit, nec ipsum uritur, nec extinguitur &c. pari ratione Amiantus quod igni resistat, incombustibilisq; sit, Etymologicè Salamandra vocari potest.

§. 8. Ex hisce jam in medium allatis apertissimè colligere licebit, quàm graviter hallucinati fuerint omnes illi, quorum ingenia malè intellectum SALAMANDRÆ vocabulum ad animal quadrupes venenosissimum, in Lintei quidem incombustibilis confectione, applicare conata sunt: Certè YNGELHUYSIUS quidam in vocabulario MS., ante duo jam secula exarato, atq; hoc tempore in DN. JOHANNIS SAUBERTI, *SS. Theol. Doct. ac Prof. in Academiâ Norimbergensium Altdorffinâ Primarii, Ecclesiæq; Antistitis*, Bibliothecâ asservato, ait: Salemandra est vermis quidam formam habens Ovis, cujus lana non comburitur igne. Unde forsan, (uti tum temporis ista de Salamandræ lanâ opinio pervulgata esse potuit,) Germanus ille Esdras ac Strabo, veluti JACOB. AUGUST. THUANUS *Part. I. Histor. Lib. VIII. ad Ann. 1552. p. 867. edit. Paris.* SEBAST. MÜNSTERUM appellatum esse, memoriæ prodidit, qui uti aliàs omnigenas fabellas atq; narratiunculas in circulis quoq; jactari solitas congessit, judice M. SCHOOCKIO *Fab. Ham. Part. III. cap. 1. p. 184.* sic in *Cosmographiâ suâ lib. V. cap. XCIV. p. 1405.* hoc pariter de Salamandrâ figmentum hausisse videtur, quando non tantùm ea ibidem æri incisa, Ovino tùm antrorsum capite, tùm subtus densissimâ lanâ conspicienda exhibetur; sed insuper Germanicâ ista verba expressa sunt: Im Land Chinchital ist ein Berg / darinn gräbt man Stahl / und da findt man auch die Schlang Salamandra genannt / die im Feuer ohne Schaden oder Verletzung leben mag. Man braucht diese Schlang zu etlichen Tüchern / und die

werden so wehrhafft darvon / daß sie in keinem Feuer mögen verbrennen / sondern so sie unsauber werden / wirfft man sie eine Stund in das Feuer / und nimmt sie sauber / als wären sie gewaschen / ohne Verletzung wieder daraus. Scilicet Homines augent omnia, & simplici vero, duplex aut triplex falsum miscent, quemadmodum JOH. SPERLING. *in Prælectionib. Zoologiæ publicis, part. special. lib. VI. cap. III. de Aspide, Axiom. 2.* dictitavit. Neq; aliò referendi erunt plerique; Autores illi, qui vel *pennis alleviari* Salamandram, vel ex *vellere* illius lintea confici, vel *Ovi* similem esse scribunt, vel alia quadam ratione circà Salamandræ naturam non probè investigatam, versantur.

§. 9, De Lapide Eislebiano hîc aliquâ coronidis loco subjungere, non fuerit, credo, contra Capituli præsentis inscriptionem. Refert verò ex *Georg. Agricola* ULYSS. ALDROV. *de Quadrup. Digit. Ovip. lib. I cap. VIII. fol. 644.* Lapidem quendam Eislebianum, dubio procul ab EISLEBIA Mansfeldiæ oppido, D. MART. LUTHERI patriâ sic nominatum, inveniri, qui aliquando effigiem Salamandræ, interdum figuram aliorum animalium repræsentet. Cujus etiam assertionis haud contemnendus prostat adstipulator DAVID FROELICHIUS, *Mathematicus Cæsareopolitanus apud Gepidas Carpathicos* suo tempore celeberrimus, qui in *Viatorii* sui *lib. I. Part. Poster. Cap. V. num. XXIII. p. 154. Mansfeldiæ Comitatus*, inquit, *habet duos lacus, quorum lapides, piscium, ranarum, aliorumq; reptilium formas continent.* Quorsum pertinere videntur, quæ in literis ad *Seb. Münsterum* perscriptis DN. JOH. Hubinsack / Toparcha in Leberthal / commemoravit, Ein wunderlich Ding hab ich daselbst (in der Grafschafft Mannsfeld) gesehen. Es ist ein See / etliche Meil Wegs lang und breit im Land / und so mancherley Fisch / Frösch / oder sonst lebendige Thier im selbigen See seynd / die gebiert der Schyffer ein Gleichnüß in ihm mit gedignem angeflognem Kupffer / daß man es klärlich erkennen kan / was jedes vor Fisch / Bildnüß / oder Figur ist. Ich schick euch hier derselben eins / das ist ein Otrupp oder Rifolck / oder Trist / wie mans hie zu Land nennet. Similes tales figuratos Lapides egomet ipse possideo, futuro aliquando si DEUS voluerit tempore, in Tractatu quodam speciali de Curiosis quibusdam Naturæ, una cum aliis accuratius descri-

describendos: Interea tamen Iconem expressam invenies unà cum epistolâ istâ in S. MÜNSTER *Cosmograph. lib. III. fol. 641. seq.* adde, quæ ANDR. CHIOCCUS *in Musæo Calceolariano Sect. III. pag. 428. de Lapidibus in Vicentino agro effossis annotavit.* Simile quid in fortè obviâ lapidum conquisitione, circà ALTDORFFIUM, *Noribergensis Dominatûs Universitatem*, maximè ad celebrati nominis *Ruperti fonticulum*, vicinasq; aquulas ad lapillos molliter fractas, ipse αὐτόπτης jam sæpius observavi: utpote qui pariter varias animalium & insectorum figuras, Naturâ Lithogeneticâ artificiosissimo scalpro & plastico torno eas effigiante, non sine admiratione summâ ostendunt, quas inter esse frequentissima deprehendi Cochlearum Concharum atq; Serpentium examussitata simulacra. Conf. A. CHIOCCUS *loc. cit. pag. 423. & seq.* ubi lapidei Serpentis iconem eleganter æri incisam adspicies. Nimirum Natura, inquit A. KIRCHER. *Dial. III. Itiner. submar. Eestat. cap. 1. p. 141.* in mediis Achatibus lapidibus, marmoribus; aliisq; in profundissimis terræ reconditis saxis tùm humanæ figuræ, tùm ceterorum animalium vegetabiliumq; formam insculpit; gaudet namq; hujusmodi rerum ludibriis, & uti omnia in omnibus esse ostendit, ita pro conditione singulis entium gradibus laborat, quantum potest, ut si non sensum, saltem vitam; si non vitam, saltem *figuram nudam*, ad suam in Universi decoris Majestatem attestandam, imprimat. Plura exempla Lapidum figuratorum ex optimis Autoribus collecta exhibet PHILIPP. JACOB. SACHS. *à Levvenheimb. Gammarolog.* Lib. I. c. 7. §. 6. seq. nec non supra citatus ATHAN. KIRCHERUS *Mundi Subterran. Tom. II. Lib. VIII. Sect. I. Cap. IX.* Caussam tàm mirabilis hujus figurationis si quis vel humoris percolationem, vel Semina Animalium, coitùs tempore, terræ, aquis, quin ipsis etiam lapidibus infusa & superfusa arripere voluerit, per me quidem licebit; egò certè in alia investigandâ hactenus quidem laboravi, sed nullam, quæ mihi satisfeciisset, reperire potui, quin ergò alteri cuipiam me sapientiori & feliciori, εὕρηκε! aliquando accinendum sit, nullus dubito. Siquidem & MARTINUS LISTERUS *Tract: de Triplici Animalium Angliæ Historia in Præfat. Libri III. de Cochlitarum, sive Lapidum ad Cochlear: quandam imaginem figurat: Hist:* D. PLOTT Tract: Anglico speciali, hoc ipsum

ipsum argumentum *de Cochlitarum origine* fusè & doctissime pertractasse, Itemq; D. J. Ray de hac ipsa materia integrum quoq;, pro suâ quâ pollet eximiâ doctrinâ edidisse Tractatum refert; quæ tamen desideratissima licet hactenus abs me scripta, videre nondum licuit: Nihilominus tamen etiam ex Eruditorum Germaniæ numero, satis adhuc probabilem rationem præ reliquis nobis suppeditavit, S. R. J. Naturæ Curiosorum Academiæ Adjunctus Hercules dictus, Georgius Wolffgangus Wedelius, *Ephem: Nat: Curios: A. III. Obs: LXX.* his verbis: Si quid autem de Origine figuratorum horum lapidum dicendum, probabile videtur, animalia talis modi, vel rapido imbrium vortice, vel alio fortuito casu in petrosas cryptas delata (vel quod nonnullis placet, ibidem quandoq; generata) inter limum & mucilaginem terream sepulta, temporis longinquâ morâ fatiscere, & in nihilum resolvi, eo ipso verò Subjectæ materiæ molliori, â formâ eorum externâ imprimi & inscribi striας conchiformes, & accedente spiritu Gorgonico seu lapidifico, inde lapidem condensari.

§. 10. Deniq; Succino, cui aliàs varia animalium corpuscula inseruntur, [uti dubitandi, frustulum aliquod, cui tres minutissimæ inclusæ sunt muscæ, ipsemet in rei fidem exhibere possum, & alia plura exempla in Th. Bartholini *Act: Hafnienf: Anno I. Obs. 17. pag. 112. & 113.* ad satietatem spectare licebit,] Salamandras etiam inclusas fuisse, testimonio omni majus est illud, quod â Frid. Albert. Duce Brunsv. & Lüneb. in Lib: cui Tit: Des wunderlichen Lebens- und Reisen-Beschreibungen §. 84. p. 53. adductum legitur his verbis: Zu Venedig ist in des Rulsini schönen Pallast / unter andern zu sehen / ein Stuck Bernstein / darein ein Salamander verwachsen / siehet aus wie ein Eyder / gantz schwartz.

Cap. IV.

De Salamandræ Synonymia & varia ejus appellatione.

§. 1.

Naturæ humanæ palatum communiter esse delicatum, atq; hinc etiam ex varietate suavitatem avidissimè captare, ita jam

jam puto exploratum ubivis habetur, ut, nisi penitus illâ exutus, nemo facilè hoc ignorare queat: Inde est quod non multùm abludere, ab oris illâ super linguam cavitate, judicandum sit, quam plurium terminorum ἰσοδυναμίαν, Synonymiam aliàs Grammaticam dictam, quæ uti, ob vocum penè idem significantium multitudinem, mirificam habere sæpius vim solet, ita nihil tàm nitidum est, quod non squalere videatur, citra ejus commendationem. Hac etiam de caussa occasio, isto quidem in loco, prætermittenda non fuerit, qua non tantùm in ulteriorem *Salamandræ* cognitionem provehi, sed eadem operâ diversissimam & variantissimam ejusdem nomenclaturam assequi valemus: Etsi enim *Salamandræ* nomen ferè maneat apud alias gentes immutatum, atq; tutius quoq; sit illud retinere, ne, ut fieri nonnunquam solet, inconveniens & diversi Animalis vocabulum ei accommodetur, tamen, cùm videam Autores, hoc non attento, varia ejus nomina proferre, in recensendis illis debitam pariter operam navabo.

§. 2. Synonymia igitur *Salamandræ* est multiplex, quatenus nempe illa non ex solâ duntaxat Linguâ Latinâ, sed ex aliarum etiam Gentium atq; Nationum Sermonibus accumulari solet. Ita nimirum *Salamandra* Hebræis est, Autore MEGISERO *in Lexic. Polygl.* שמיר, שמיר, סמיר, & R. DAV. KIMCHIO *in Lexic.* est, סלמנדרא, Græcis communiter dicitur (1.) Σαλαμάνδρα, *Acuto in penultimâ*, uti JOH. SCAPULA *in Lexic. Græco-Latin.*, *Scholiastes Nicandri*, *Suidas*, *Aristoteles*, pluresq; alii Autores habent: num rectè verò etiam, *Accentu in antepenultima locato*, dici queat Σαλάμανδρα? dubium est: favere videtur huic Accentuationi Regula Grammaticorum; Ultimâ existente brevi, Antepenultima si tonum habet, acuenda est, conf. D. JACOB. WELLERI *Grammat. Græc. Sect. II. Cap. II. Reg. VI. p. 69.* Neque desunt scriptores, qui simili ratione vocem hanc protulerunt, uti J. A. COMENIUS *in Lex. Janual.* JOH. SCHRÖDERUS in Pharmacop. Med. Chym. p. 346. JOH. HENR. ALSTEDIUS *in Encyclop. lib. 5. Lexic. Latin. fol. 223.* cum pluribus aliis doctissimis Viris rei hujus fidem faciunt. (2.) Μόλγη, veluti HIERON. MEGISERUS *in Thesauro Polyglotto* & J. SCHRÖDER. l. c. innuunt, quod tamen vocabulum, utpote

Germanismum sapiens & nondum civitate Græcanicâ ex asse donatum, potius non adhibendum, quàm sine communi Literatorum consensu violenter in eam introducendum esset. (3.) Σαῦρα Φαρμακὶς, vel Φαρμακῖτις h. e. Lacerta Venenata: sic NICANDER. *in Alexipharm. vers. 537.*

Φαρμακίδος σαύρης πολυμήδεος, (vel an πολυκηδέος?) ἣν σαλαμάν-
Κλείουσιν. --- --- --- (δρην

Vides ibi, scribit SAM. BOCHART. *in Hierozoic. Part. Prior. lib. IV. Cap. VII. col. 1068. n. 60.* σαῦραν Φαρμακίδα *Salamandram esse, lacertæ genus, stellioni tàm simile, ut pro stellionis specie à nonnullis habeatur.* (4.) Πυρεκγόνος i. e. *flammæ alumnus:* quale nomen GEORG. PISIDAS, qui seculo VII tempore *Heraclii* Imp. floruit, in Κοσμουργία, vers. 1028. Salamandræ fecit:

Τίς ἐντέθηκε τοῖς πυρεκγόνοις Φρένας,

id est, FRID. MORELLO interprete, *Quis flammæ alumnis indidit vim mentis hanc?* (5.) λιπόῤῥινος, quo Epitheto NICANDER Colophonius, Grammaticus, Poëta & Medicus, conf. VOSS. *Histor. Gr lib. 4. cap. 14.* tempore Attali, extremi Regis Pergamenti, florentissimus, *Salamandram* exornavit, *in Alexipharm. v. 536.*

Ην δὲ λιποῤῥίνοιο ποτὸν δυσάλυκτον ἰάψῃ, &c. vid. supr. n. (3.) EURICIUS CORDUS interpres Nicandri latinus reddidit h. m.

Sin tibi summa malæ nocuêre venena lacertæ,
Nempe emittentis liquidum succum Salamandræ.

Scholiast. Nicandr. p. 98 ad vocem λιποῤῥίνοιο, græcis quidem, sed h. l. majoris perspicuitatis gratiâ latinè redditis verbis; Etenim, *inquit,* Salamandra animal est quadrupes, parvum, instar lacertæ, terrestri crocodilo simile: &c. neq; pellem habet, neq; squamam. Unde etiam eam λιπόῤῥινον vocat, (scil. Poëta) ῥινὸς enim idem, quod pellis. *Alia explicatio:* aut quia pinguedinem (s. liquorem) emittit ex cute. Viscosa enim est & pinguis Salamandra, & ex corpore humorem emittere solet, qui ignem extinguit. Priorem vocis expositionem SCAPULA in Lexico, sub voce ῥινὸς attulit, quando λιπόῤῥινος idem est ei ac *pelle destitutus,* & quidem eâ, quæ dura sit: Posteriorem JOH. JONSTONUS, *Histor. Natural. de Quadruped. lib. 4. Titul. I. de digitatis oviparis cute tectis c. 3. fol. 194.* amplectitur, scribendo; Nicander λιπόῤῥινον,

(scilicet

(scilicet *Salamandram)* quod splendidâ, renitente, & quasi pingui delibuta cute sit, vocavit. Similiter GESNERUS, mihi, ait, interpretatio arridet, λιπόῤῥινον cognominari, (quod splendida & renitente tanquam pingui aliquo delibuta,) sit pelle. Accedit J. C. SCALIGER Exerc. CLXXXV. circa fin. *Iccircò* inquiens, *Nicander eam λιπόῤῥινον appellavit : quod esset pingui corio, id est,* λιπόδερμον. Utraq; vocabuli hujus expositio facilè retineri potest, si præter Grammaticorum regulas, naturam quoque animalculi considerare libeat.

§. 3. Latinis hoc insectum usitatâ voce *Salamandræ*, à Græcis mutuò sumtâ, exprimitur : quamvis enim & *Salemandra* interdum Scriptoribus, maximè antiquioribus, dicatur, factum tamen hoc esse autumaverim partim ob singularem, quam secuti sunt, vocis hujus etymologiam observandam, partim ob valde familiarem tàm Græcis quàm Latinis literarum permutationem, quâ A, in E, transformatur, ceu VOSSIUS *in Tractat. de Lit. permut.* quamplurima utriusq; linguæ exempla adduxit. Num verò etiam *Salamandria* rectè vocari queat, ambiguum habeo : ISIDORUM certè *Origg. XII. 4. Salamandriæ* vocem *substantivè* usurpasse memini, sed quo fundamento, invenire non possum : Σαλαμάνδρειος enim, α, ον, adjectivum est, atq; idem ac *pertinens ad Salamandram.* Invenias equidem hoc ipsum vocabulum pariter in Cathol. *substantivè* positum, sed non tàm illic natum, quàm, uti collationem facturo patebit, ex *Isidoro* bonâ fide exscriptum. Ad Synonymiam referri deinde queunt circumscriptiones, encomia, tituli, epitheta, &c. Sic apud AETIUM *Salamandra*, secundum aliquos, *Lacerta venenaria* nuncupatur : Sic PLINIUS, quoniam maculis luteis conspersa sit, *Animal stellatum* nominavit : Sic vulgò vocari solet *Lacerta vermicularis*, quæ licet Stellio esse à quibusdam putetur, secundum GESNERUM, tamen Salamandra per illam intelligi debet : Sic ALBERTUS Salamandram nomine *Stellionis* insignivit, siquidem Stellioni eas conditiones inesse scribit, quas *Plinius* Salamandræ assignavit. Aliàs ab Arabibus mutuatâ loquendi formulâ, *Reptile Zonis nitens* nominari potest. ERIC. CORDUS, ceu ALDROV. *de Quadrup. digit. Ovip. lib. 1. cap. 8. fol. 640.* testatur, Salamandram latinâ terminatione (credo ex Germ. Olm/) ULMAM appellavit : Quæ sanè

appellatio ad urbem imperialem Sueviæ præcipuam, nomine ULMÆ condecoratam, applicari haud inconcinnè posset, maximè cum ingenuinâ civitatis dictæ nuncupatione Autores nondum consentiant, & Salamandræ, quoad hieroglyphica quædam, ut taceam, quod ad loca humida, Danubium, Ileram & Blavam sita est, optimè cum Ulmâ urbe convenire videatur; profectò sicut inter miseriarum & calamitatum bellicarum flammas sæpius jam triumphavit, ita etiam Candoris & Sinceritatis insignia in hunc usq; diem experimenta dedit.

§. 4. Germani Salamandræ indiderunt nomina seqq. Maal / Malen / Puntermaal / Molle / Moll / Mohl / Molch / Molck / Olm / Salemander / Salamander: Et quidem posteriora duo vocabula ex Latio, additâ solâ terminatione germanicâ, sunt oriunda: Olm autem nonnulli ab ὄλυμαι i. e. *perdo, perimo, occido*, deducunt: Molch possit fortè (quod & *Gesnerus* monet) derivari à Milch sic LUDOLPH: POTTERUS *in Nomenclat: Animal sub voc: Salamandr:* Vocant, ait, Germani Salamandram Molch / â lacteo liquore seu sanie, quam irritata evomit, quod *Plinius* testatur, & experientia etiam constat, quòd liquore lacteo turgeat; Molchen quippe Molcken nostri homines & lac & omne opus lactarium indigitant. Salamandram Germani, quia propter crura brevia tarde graditur, græco nomine μόλγην appellant, ut GEORG. AGRICOLÆ placet, nimirum ab adverbio μόλις derivanti, aut, quia VARINUS μολγόν interpretatur τὸν βραδύν: Sed cum Etymologia Germanica non desit, supervacuum est externa quærere, &, si dictio μόλγη Græcis in usu esset, uti non est, facta videri posset à lacteo liquore, non minùs quàm Germanica; μολγὸς enim & ἀμολγὸς à verbo ἀμέλγειν, quod est, lac mulgere, derivantur. Præterea Molck (ait *M. M. Lex. Philol.*) possit referri ad μάλκη, quod est stupor ex frigore, μαλακία καὶ δυσκινησία διὰ τὴν τοῦ κρύους ὑπερβολήν: unde μάλκιον ψυχρὸν Suidæ. Et Salamandra frigida est, udis & frigidis locis stabulans, tardigrada, & humor ejus densus ac tenax. Ipsum tamen animal suo modo calidum est, plenum humidi & putrefacientis caloris. *Nicander* cum recenset signa hominis à Salamandrâ læsi, ipsâ voce μάλκης utitur. Maal / sive secundùm HADR. JUN. *in Nomencl.* Malen GESNERUS conjicit, aut â conciso & transposito Salamandræ vocabulo dictum esse, aut à maculis & punctis, quibus

bus toto corpore pingitur atque distinguitur; Maal enim macula, & Maalen *pingere* nostri dicunt, Quæ posterior etiam nominis derivatio hoc modo Animal hoc Germani â maculis & punctis, quibus toto corpore pingitur & distinguitur, nominant ein Maal/ â pictura ut videtur macularum, approbatur â Ludolph. Pottero *in Nomenclatur: Animal: sub voce Salamander.* idcircò etiam Puntermaal / in quibusdam Germaniæ locis appellatur, â *punctis*, ut â lacertis aquaticis, quæ Wassermaalen nominari solent, discernatur. Moll deniq; & affinia vocabula, an ab ante dictis græcis, an à germanicis vocibus, an à latin. *Mollis*, vel aliunde deriventur, nondum invenire potui.

§. 3. Plura huc facientia Synonymorum nomina legere licet apud Hier. Megiserum *in Thesauro Polyglotto*, qui p. 453. annotavit seqq. (1.) Arab. *Adhaya*, (2.) Ital *Salamandra*, reperi tamen ego itidem *Salamandro*, fortè ad sexûs differentiam indicandam, ut & *Marasandola*, quæ vox Salamandram aquatilem denotare fertur, (3.) Rhæticè; *Rosada*, (4.) Allobrog. *Pluvine*, (5.) Hisp. *Salamantegua & Salamanquesa*, (6.) Gall. *Alebrenne*, *Arrassade*, *Sourd*, *Salamandre*, (7.) North. *Moron*, vel *Mouron*, (8.) Lugdun. *Laverna*, (9.) Narbon. *Blande*, (10.) Neocom. *That*, (11.) Vascon. *Mirtil* vel *Salimandre*, (12.) Carinth. Moldwurm/ (13) Belg. Molck/ Salamander/ (14.) Helvet. Quatertetsch/ (15.) Angl. *a criket*, *a beast in figure like*, *a lysarde:* legi etiam alibi, Anglicè Salamandram dici *Salmender*, & Salamander ceu ex *Dictionario Anglico-Latino & Latino-Anglico, Londini 1677. in forma Octava impresso*, videre licebit. (16.) Polon. Salamandra/ Podobny roback Jaszozurce/ (17.) Bohem. Ohnzil/ (18.) Hungar. *Merges tarka menet avaggyech;* rectius autem Albert. Molnar. *in Lexic. Latino-Græco-Ungarico, p. 835.* Mérges tarka gyèc, h. e. *venenosa variegata Lacerta* (19.) Indis vocatur *Jecko.* Teste Adamo. Oleario in der Reiß-Beschreibung Jürgen Andersen: Lib. 1. Cap. 7.

§. 6. Quando *Salamandra* Hebr. שממית vocatur, sciendum est, propriè vocem hanc significare σαυραν φαρμακίδα i. e. Lacertam venenatam, sed propter maximam ejus cum Salamandrâ similitudinem, ipsi quoq; Salamandræ tribui; nam in Aetii *Tetrab. IV. Serm. IV. cap. LII. Salamandra, Stellio, & Lacerta venenata, diversa sunt animalcula, sed inter se simillima.* Alias

è quatuor animalibus, quorum ſolertiam deprædicat SALOM. *Prov. XXX. v. 24.* ultimum eſt שממית, quod verſic. 28. *manibus apprehendere* ſcribit, & *eſſe in Regum Palatiis*. De hoc animali, ait S. BOCHARTUS *in Hierozoic. l. c.* magna lis inter Doctores Hebræos, aliis *Vermem*, aliis *reptile alatum*, aliis *ſimiam*, aliis *araneam* eſſe id volentibus; tandem iis omnibus refutatis, *Stellionem* eſſe operosè contendit. Sunt verò, qui שמטית per *Schin* ſcribunt, ut in meo Bibliorum exemplari à MENASSEH BEN ISRAEL *Amſtelod* An. 1635 in 4to *edito*. citato in loco ad oculum patet, ac ſi fiat à שמם i. e. *obſtupefacere*. Quod ipſum, inquit BOCHART. *c. l.* rectè convenit naturæ Stellionis, qui Scorpionem ſolo viſu obſtupefaci. Sed in KIMCHIO & *Bibliorum* puriſſimis exemplaribus, שמטית, ſcribitur per *Sin Semol*; ut סמטית per *Samech* in *Talmudicis* & in Paraphraſi *Samaritanâ*: Ita ut deducatur à סמם, non à שמם, i. e. *veneno*, non *à ſtupore*. Hinc patet, ut JOH. BUXTORF. *in Lex. Hebr.* refert p. 824. minus rectè vel pravè potius ſcribi in quibusdam libris per ש. Præterea illa ipſa vox שמטית, pro *lacertæ* genere, adeoq; pro Stellione, nobis etiam aliunde nota eſt. Quippe *Levit. XI. v. 30.* legitur *Semamitha*, in *Samaritano* interprete, & in *Chaldæis* duobus, *Jonathane*, & altero, cui ab urbe nomen. In illo, pro אנקרת: in his pro לטאה, ubi in Græcâ verſione Καλαβώτης, (hodie aliâs σαμιαμίθη dicitur,) & *Stellio* in Romana. *Buxtorf.* in *Commentar. Maſoreth. cap. 14.* Litera, inquit, majuscula LAMED, denotat, inter reliqua reptilia vel maximè ab hoc reptili eſſe cavendum. Si verò mihi, quid circa rem iſtam ſentiam, paucis aperiendum ſit, dicerem, tàm in *S. Proverbiis*, quam *Levitico*, per voces לטאה & שמטית Salamandram accipiendam eſſe, ſiquidem eum Stellione Veterum nonnulli Salamandram conferunt, tanquam illi ſimilimam, aut veram ejus ſpeciem, quod, aliis nunc autoribus miſſis factis, ex AETIO *Tetrab. IV. Serm. I. cap. LII.* manifeſtum eſt, qui Salamandram animal eſſe ſimile Stellioni apertè ſtatuit. Neq; aliam B. LUTHERO fuiſſe ſententiam arbitror, utpote qui in germanicâ Bibliorum verſione, vocem Molch *Levit. XI. v. 30.* adhibuit. In *Proverbiorum* quidem allegato loco, dictionem Spinne uſurpavit,

vit, quod שממית apud Hebræos communiter *Araneum* vel *Araneam* significat, conf. J. Buxtorf. *Lexic. Hebr. pag. 824.* si tamen consideretur, Hebræis *Reptilium*, maximè *Salomoneorum* naturam parum esse perspectam, atq; idcirco Salamandram eos Araneæ assimilare, non multùm assertioni meæ hoc repugnabit: Certè in *Tanchuma* sectione וישב *fol 18. a.* Salamandra describitur Araneæ similis. Verba sic habent; Vitrarii, qui vitrum conficiunt, cùm fornacem accenderunt septem diebus & septem noctibus continuis, ex vi ignis egreditur animal simile araneæ, quod animal vocatur Salamandra. Plura huc facientia videri queunt apud S. Bochart. *in Hierozoic. Part. I. Lib. IV. Cap. VI. VII.* & *Part. II. Lib. IV. Cap. XXIII.*

§ 7. Quare ab *Arabibus* Salamandra dicatur *Adhaya*, nondum hactenus, reperire mihi licuit; quod verò eadem ab iisdem Semenda, Semend, Sendal, Semendal, Semendar, nominetur, Bochartus me docuit, qui post Autorum per hasce voces *Phœnicem avem* intelligentium sententias allatas & relegatas, in *Hierozoico Part. II. Lib. VI. Cap. V.* Salamandram interpretatur. De cetero, ait *l. c. col. 823.* de *Semendal* ab Arabibus nihil scribi video quod ad Phœnicis Historiam ullo modo pertineat Et benè est quod ipsum nomen retegit hanc fabulam, & personatæ avi larvam detrahit. Quis enim est qui non videat Semendal, vel Semendar esse Salamandram, quam in igne vivere constans fama fuit apud veteres. Accedit quod ipsi Arabes in descriptione hujus *Semendal* nullo modo sibi constant: Aliis enim est *Avis*, aliis *muris genus*, qui in ignem ingreditur, aliis rursus est *Animal quadrupes* aliquantò vulpe minus, coloris galangæ, rubris oculis, caudâ longâ, ex cujus pilis texuntur mantilia, quæ cum sordent, in ignem conjiciuntur, & mundantur, nec comburuntur; & in Italia multa hujusmodi reperire est. Hæc, & alia in *Damire*, inquit *Bochart.*, unde Arabes in meris tenebris hîc versari patet, & frustra esse viros doctos, qui ex talibus nugis credunt fabulam de *Phœnice* posse statuminari.

§. 8. Jacob. Palmerius à Grentemesnil *in Exercitat. ad Theophrast. Lib. de Sign. Pluv. p. 613.* de Salamandra, inquit,

inquit, agitata est Quæstio in Academico consessu Virorum eruditorum Cadomi, utrum sit id animal, quod Cadomi & in tota Normania vocatur *un Mouron*, in Cœnomaniâ *un Sourd*, in Pictavis & Lemovicis *un Mirtil*, in Delphinatu & Sabaudiâ *une Pluvine*, à Vasconibus verò & Pyrenæorum accolis *une Salimandre*, ab Anglis *Salmender?* Rationes, quas ab utrâq; parte allatas *loc. cit.* fusiùs descriptas invenire licet, hic prolixitatis evitandæ gratiâ, sequenti modo digestas proponere lubet: Nempe *Affirmantes* afferebant Rationes hasce sex (1.) Salamandram à Theophrasto σαῦρον dici, (2.) Salamandram imbribus ingruentibus foràs exire, ceteris lacertarum speciebus ad Solem prodeuntibus, (3.) Salamandram tardigradam esse, (4.) caudam flexuosam, neq; nimis longam habere, (5.) Salamandram capite in humerum reflexo depingi, (6.) Descriptionem Salamandræ favere: Quæ omnia prædictis etiam animalibus convenire, ad Experientiam provocabatur. *Infitiantes* contrà opinionem suam defendebant rationibus seqq. (1.) Salamandram à Plinio animal stellatum vocari, (2.) vim restinguendi ignis habere, (3.) immensâ vi Veneni præditam esse, (4.) nihil gignere, nec habere sexum masculinum aut fœmininum; Quæ omnia nominatis paulò antè animalibus applicari haud posse prolixè ostendebatur. Sed enim unus ex Affirmantibus regerebat ad [I.] se vidisse Muronis, vel Salamandræ speciem circa latera notis, velut stellis, compunctam: alius ajebat, apud Plinium debere legi *Stelatum* unico, L, nempe voce formatâ à *Stelâ*, i. e. *cippo vel columnâ*, quâ voce utitur Plinius *lib. 6. c. 29.* Ad [II.] vim restinguendi ignis pridem pro fabulâ habitam & explosam fuisse. Ad [III.] id animal etiam hodie venenatissimum haberi in Galliâ, sed id in majus traditum fuisse, ut sæpè fit in talibus, fortè & in quibusdam mundi partibus vim venenosam majorem inesse, quàm in cœlo Gallico. Ad [IV.] id contra naturæ legem esse, & Aristotelem *de Histor. Animal. lib. 3. cap. 1. & de gener. anim. lib. 1. cap. 3.* Lacertis instrumenta generationis tribuere: &, si constitisset, Salamandram, quæ species est Lacertæ, non habere sexum, & nihil gignere, eam procul dubio excepisset ab eorum numero, naturæ & generationis animalium curiosissimus scrutator; utpote mirum & notabile. Quamvis verò Palmerius quoad istam liticulam nihil definiverit, atq; integrum Lectori erudito judicium reliquerit, mihi

mihi tamen impugnantium rationes multò viderentur leviores, quàm ut Salamandram cum suprà recensitis Gallicis animalculis eandem esse infitias irem.

§. 9. Quosdam in Helvetiâ Rhætis infinitimos crasso vocabulo & per ὀνοματοποΐιαν, uti videtur, confícto, Salamandras vocare Quattertetsch / vel Quatertetsch / vel Quaetertets / paulò antè in §. 5. ostendi: Ratio autem denominationis hujus communiter reddi solet ista; quòd plura id genus animalia simul aliquando, eaq; crassis corporibus, tanquam in uno cumulo, circa vias cœlo pluvio reperiantur. At verò meliorem hujus vocabuli explicationem suppeditare dialectum Belgicam autumarem, utpote ubi Quaet *Malum*, & Tets/*viscosum sive lentum* denotat: profectò Salamandras vulgo haud exiguum & esse & inferre plerisq; rebus malum; viscosas itidem, lentas & tardigradas comparere, nemini, qui unquam aliquas adspexit, ignotum credo erit. Præterea dici *Anglis* Salamandram Cricked, citat. §. 5. pariter monui, atq; in Ambros. Calepini *Bergomensis Dictionario* etiam Anglicè ita positum invenitur: Sed Ridderus *in Lexico Anglico* Cricke exponit *Tettigonia*, cicada focaria; at Salamander Salamandra. Τεττιγόνια seu Τεττιγονίαι sunt cicadæ minores. Similiter etiam author Anonymus *Lex: Anglico-Lat: & Latino: Angl. super cit:* vocabulum hoc Cricket sed per t, non per d scriptum, exponit per Gryllum seu cicadam focariam, & derivat â Crick, quod idem est ac sinus, fortè quia in sinuosis locis communiter latitare soleant, unde etiam statim addit A place full of Crickets, esse grylletum, seu caveam aut sinum harum cicadarum quas gryllos vocare solent: quamvis hoc ipsum vocabulum Acricket [little stool] seusellam humiliorem aut scamnulum & A merrij Cricket lepidum congerronem fortè â gryllorum continuo stridore sumpta metaphora, significare doceat. Hinc fortè Athenienses, ut argumento aliquo se αὐτόχθονας & indigenas ceteris probarent, *cicadas* in seriem aureas (ut Thucyd. *lib. 1.* loquitur,) crinium cincinnis sive tortulis innectebant. Vid. Ælianus, qui ob suavitatem sermonis Attici Μελίγλωσσος dictus fuit, *lib. IV. c. 22.* addatur Virgil. *Ciris vers. 127. seq.*

Aurea solenni comptum quem fibula ritu
Cecropiæ, tereti nectebat dente Cicadæ.

Atq; ob id Τεττιγοφορᾶντες sive Τεττιγοφόροι dicebantur : Et inscribitur Liber VARRONIS Atticus Tettix, i. e. *Attica cicada*, ab hoc ritu. Sic & *Belg.* Nachtkreckel est gryllus, qui noctu stridet: Kreckel est cicada ; à krecken / i. e. *strepere* quod & *Angl.* creke. HESYCH. κρέκελ@ est θρῆν@, & κρέκειν est *stridere* : nisi quis, quod *Stridorem* Stelliones & Salamandras edere nonnulli putent, à stridore ita dictas velit defendere. *Galli* Salamandram vocant *Pluvine*, quòd pluviam portendat & pluvioso maximè tempore appareat ; nomine itidem *Sourd* eandem insigniunt, *Surditatis* fortè argumento ; iisdem *Blande* dicitur, à *blando* sine dubio, & tardo incessu ; quamvis neq; JUL. CÆS. SCALIGERI opinio mihi ex toto displiceat, qui *Blandam* quasi βλαπλαν, dictam *lib. Subtilitat. Exerc. 185.* autumat, quod Vascones *horreorum pestem Stellionem* (scribi fortè debuisset, *Salamandram,*) esse arbitrantur. *Conf. suprà Cap. I. p. 10. §. 3.* Cur autem *Northmanis* nomine *Moron* sive *Mouron* Salamandra veniat, quærendo nondum investigavi, certè *Moron ou Mouron* Gallis *Alsinem* herbam (Hünerdarm) significare, sermonis illius peritos haud latebit ; quô igitur consilio hæ voces reptilibus venenatissimis inditæ fuerint, illis vix esse potest difficile, quibus ejusmodi dialectum intimiùs nosse datum est. Propriâ tamen ex Experientiâ compertum habeo, Aquatiles Salamandras Alsine herbâ vehementer delectari, & fortè etiam [quod tamen asseverare nondum ausim] quodammodo nutriri. Cum enim An. 1680. d. 16. Aprilis Binas Salamandras aquaticas ab Amicô quodam Altdorffiô Noricorum, in cujus confiniis, variis paludosis in locis reperiuntur, mihi transmissas, Aquâ fontanâ purâ repleto vitro capaciori injecissem, & fortè fortuna herbam Alsine, mihi obviam, præterlapso bihorio, nescio quo nutu, injecissem, statim animadverti Salamandras ex vitri fundo ad superiorem ejus marginem ascendentes, & prædictam herbam aquæ supernatantem capite ac ore petentes, non secus ac si eam arrodere vellent, cristas suas præterea in dorso veluti serratas, erigentes, varièq; se cum corpore & caudâ contorquentes, jucundo spectaculo : & quod maximè sum miratus, ad 19. usq; Aprilis, vivas & incolumes has Salamandras hoc modo servavi, cum tamen alias, vix ultra tres vel quatuor dies, vivas ante hac in solâ aquâ asservare potuerim : & diutius, me eas servare potuisse non dubito, nisi alteram, quo eo melius ad vivum depingi

pingi posset, [uti ejus figuram tam pronam quam Supinam inferius trademus Tab. II. N. 3.] tabulæ affixissem, alteram verò cultro Anatomico, quoad interiora ejus accuratius perlustranda, subjecissem. *La Verna* quando Salamandra audit, à Gallico forsan *Verni* h. e. *Vernice illitus*, haud aliena vocis posset institui derivato, quod eadem pellem coruscantem, quasi Vernice illitam, habeat. Qualiter deniq; reliqua vocabula Salamandræ conveniant, uniuscujusq; privatæ committo indagationi.

Cap. V.

De Salamandræ Definitione, atq; eò facientibus aliis rebus.

§. 1.

ID jam agendum mihi superesse hîc animadverto, quod in principio fieri in quovis Tractatu oportere quàm rectissimè censuit, *non tantùm perfectus Orator*, judice Lactant. *lib. I. sed etiam Philosophus* M. T. Cicero *lib. I. de Oratore. p. m. 325. edit. Parisin. Rob. Stephani*, An. 1544. ut, quid illud sit, quod pertractatur, explanetur: ne vagari & errare cogatur oratio; si ii, qui inter se dissenserint, non idem esse illud, de quo agitur, intelligent. Certè Aristoteles, duobus, & quod excurrit, seculis, ante Ciceronem, καθ' ὅσων, *ait Anal. Poster. lib. 2. cap. 8. n. 7. edit. Casaub.* δ' ἔχομέν τι, ῥᾴον, quarum autem rerum aliquid cognoscimus, facilè est, *scil. quærere quid ea sint.* Sive, ut Greg. Zuccoli *in II. Poster. Translation. cum addend. p. 824.* De quibuscunq; autem habemus aliquid, facilè est habere quid est. Nam *Aristoteles loc. cit.* subjungit, ὥστε ὡς ἔχομεν ὅτι ἐστὶν, οὕτως ἔχομεν καὶ πρὸς τὸ τί ἐστιν, quocirca ut cognoscimus quòd sit, ita sumus apti ad *cognoscendum* etiam quid sit. Vel,, ceu G. Zuccoli *loc. cit.* Quare ut habemus *Quod est*, sic habemus nos ad ipsum *Quid est*. Neutiquam tamen in eo positas esse fortunas Græciæ aut Germaniæ, ut omnia quàm curatissimè definiantur, quæ ipsis nominibus suis statim innotescunt, cum Viro Scholis emendandis divinitùs dato natoq; Guil. Mechovio, *in Hermathen. Tract. I. cap. 2. pag. 19.* constanter sentio. Quò minùs

 autem

autem hoc labore mihi quoq; in præsenti supersedere liceat, quam multiplex *Salamandræ* superiùs allata Homonymia, quin & pessimè sæpiùs ipsum animal, quod Salamandræ nomine continetur, intellectum, ad eum non penitùs prætermittendum, me inflammant.

§. 2. Si ergò Autores, passim Salamandram describentes, inspicio, haud uno eam modo adumbratam, reperio. C. PLINIUS SECUND. *lib. 10. cap. 77.* Salamandra, *inquit*, est animal lacerti figurâ, stellatum, nunquam nisi magnis imbribus proveniens, & serenitate deficiens; cui tantus rigor, ut ignem tactum extinguat, non alio modo, quàm glacies. M. MARTIN. *in Lexic. Philolog.* Salamandra, *scribit*, est reptile venenatum, species lacertæ, quæ lento humore suo prunis ignis imposita eas extinguere potest, quibusquidem vincendis mole suâ par ea est, sicut cujusvis animantis caro cruda. JOH. SCHRÖDER. *in Pharmacop. Med. Chym. lib. V. Class. IV. num. CXIII. p. 345.* Salamandra est animal quadrupes ex lacertorum genere, nigrum, luteis maculis respersum, incola locorum frigidorum & humidorum, fonticulorumq; limpidorum admodùm amans. VITRIACO *(referente Aldrov. de Q. D. O. lib. 1. cap. 8. p. 640.)* in Historiâ Orientis, Salamandra terrestris est quadrupes, habens faciem lacertæ, caudam prolixam & tortuosam, ungues aduncos & hamatos. G. C. KIRCHMAIERUS, *Eloquentiæ in florentiss. Witteberg.* Academiâ Professor. *in Disp. de Phœnice Anno 1660.* R. *Petr.* Oheimb / *Lipsienſi, habitâ Witteb cap. 2. §. 3.* Est autem, *inst*, (ut breviter explicemus) Salamandra animal venenatum, lacertæ similimum, in Italiâ frequentissimum, nigri flaviq; coloris: caudam habet prolixam ac flexuosam, cutim asperam: lurida, in dorso puncta, ad instar stellularum, obtinens. WOLFG. FRANZIO *in Hist. Animal. Part. I. cap. 26. p. m. 339.* Salamandra, quasi alba lacerta, similima est lacertis, habens caudam prolixam & flexuosam, pedes aduncos, & acutos, cutem asperam & scabram, venenumq; satis præsens. JOH. SPERLING. *in Zoolog. cap. 30.* Salamandra est animal quadrupes, venenosum, homini inimicum, tardigradum, &c. *& ibid. Axiom. I. p. 295.* Salamandra est animal venenatum, nigri & flavi coloris; caudam habens prolixam & flexuosam, cutim asperam, pedes acutos; stellulas in dorso gerens, seu lucida quædam puncta; Igneæ dicitur natu-

ræ,

ræ, adeò ut vivere atq; superesse queat in flammâ. Joh. Langio *Epist. Medic. lib. II. ep. IV. p. m. 513.* Est Salamandra animal lacerti figurâ stellatum, & quadrupes, terrestri crocodilo simile, cutis & squamarum expers, lubricum & naturâ frigidum; unde ab ejus corpore jugiter lubricus manat & viscidus ichor, quo ignem extinguit. *Itemq; loc. cit. lib. I. ep. 66. p. 328.* Est Salamandra animal quadrupes, parvum ut σαῦρος i. e. lacerta, terrestri crocodilo simile, naturâ frigidum, quâ ignem extinguit, nec cutem nec squamas habet. Jacob. Theodorus, à patriâ Tabernæmontanus dictus, in deß Artzneybuchs Register; Salamander/ inquit, ist ein gifftiger Wurm/ wie ein grosser Eydechs/ mit schwartzen und gelben Flecken: haltet sich gern in den Brunnen/ und vergifftet dieselben. Aetius, *Amidenus*, Juliani & Valentiniani temporibus Medicus præclarissimus, in *Tetrab. IV. Serm. I. cap. 52. col. 641. ex edit. H. Stephani in Medicæ Artis Principibus, interprete Jano Cornario*, Salamandra, inquit, animal simile est Stellioni, asperius & scabrum magis quàm Lacerta venenata. Oribasius, vulgò quidem *Sardinianus*, etiam ab H. Stephani, loc. demum cit. ita dictus, sed *Pergamensis* verius nominandus, utpote qui ex Pergamo Asiæ, & quidem Mysiæ majoris urbe, chartæ Pergamenæ, secundùm Varronem, inventrice, oriundus erat, ceu Eunapius *Sardianus* in Oribasio scripsit: nisi fortè aliquis inde *Sardianum* dictum pariter esse velit, quod Sardibus, Lydiæ capite, Croesiq; regiâ sede, diu habitarit, feliciterq; curam ægrorum habuerit: Is *Oribasius in Medicin. Collect. ad Imp. Julian. ex versione* Joh. Bapt. Rasarii, *lib. XII. col. 438. lit. B.* Salamandra, *refert*, species Lacertæ est, iners, varia, quæ falsò credita est igni non cremari. Edoard. Wottonus, *Oxoniensis, de Different. Animal. lib. VI cap. CIX. p. 94.* Lacerti, *ait*, species (ut Dioscoridi placet) Salamandra est, lacerti quidem figura, sed aspera magis atq; scabra: animal ignavum, & punctis velut stellis variegatum, nunquam nisi magnis imbribus proveniens, & serenitate deficiens. Jacob. Grevinus, *Claromontanus Bellovacus, Medicus & Philosophus Parisiensis præstantissimus, lib. I. de Venenis, cap. 29. p. 116. ex gallic. in latin. sermon. vers. ab H.* Martio, *Medico Augustano*, Salamandra, *memorat*, celebris admodum fuit sub imperio *Francisci Regis potentissimi*, quam ipse pro symbolo sibi delegerat. Fama tamen solùm & no-

mine, non aliter plerisq; cognita fuit. Picturæ enim omnes quæ hactenus fuerunt ostensæ, tàm veræ Salamandræ, quàm asinus equo respondent. Quod facilè ex eâ quam hîc apposui effigie [inferius quoq; accuratius considerandâ] eam à Matthiolo mutuatus, quod aliunde nanciscinon possem, cum hoc opus prælo subjicerem, si quis eam cum nostrâ comparare velit, judicare licet. Memini tamen me videre unam in hac urbe, quæ omninò huic similis erat, & membris non ita distincta, corpore limosissimo, & limaces magnos cineritios, qui aliquando in cellis vinariis inveniuntur, referebat. Sed Lacertæ species Salamandra est, cute aspera atq; scabra, animal grave, tardissimum, punctis veluti stellis, Plinio teste, variegatum. Ob quam caussam, planè nescio, neq; enim vel hæc, vel aliæ, ad hunc modum formatæ erant. Nihil gignit hoc animal, nisi tempore maximè pluvio, & tota æstate, & cum cœlum est serenum, tota item hyeme, ob ingentia frigora, latitat.

§. 3. Plerasq; allatis his ex descriptiunculis, aliasq;, quæ adhuc quamplurimæ necessitate ac utilitate urgente afferri possent, eò collimare opinor, ut ex coacervatione variorum accidentium, & aggregatione notiorum proprietatum, aliqualis saltem *Salamandræ* delineatio exsurgat: Cùm enim differentia specifica, ceu in reliquis proh dolor! infinitis speciebus, nobis etiam Salamandræ ignota sit, certè naturæ nostræ fundamentaliter omnia sciendi avidissimæ ut aliquadantenus desiderium impleatur, extrinsecam & accidentalem Rei descriptionem, h. e. qualis potissimùm Salamandra in hoc mundo existat, ex jam ante citatis multiplicium Autorum sententiis, in unum collectam producere non subterfugio. Est igitur SALAMANDRA reptile quadrupes, figurâ & corporatione, præter capitis & ventris crassitiem, lacertæ viridi quàm similimum, caudam breviorem, & in pelle pingui atq; renitente colorem nigrum, maculis luteis plerumq; respersum habens, locorum frigidorum & humidorum amantissimum, tardigradum, pluviam apparentiâ suâ prænuncians, & falsò quondam creditum, in igne non cremari. Disputabis fortè de Definitione

tione istâ; (liceat ex HONORAT. FABRI *Euphyandro lib. 2. cap. 7. p. 86.* mutuò quædam sumere) hoc unum est, ne quid dissimulem, quod mirari satis non possum; an fortè aliquid adstruo dum rem definio? an contendo rem illam in rerum natura existere? quid aliud intendo, nisi exponere, quid tali nomine significetur, vel à me intelligatur? quo revera facto, oppignero fidem meam, nunquam illud in aliâ significatione à me usurpandum esse; calculum esse puta, qui veri nummi loco ponitur: annon mihi licet calculis ad libitum uti? *Generis* ergò vicem obtinent verba hæc; *Reptile quadrupes*, quorum ipsorum statim communitate deprehensâ, Generis conceptum formare haud fuerit difficile. Differentia à pluribus, iisq; diversissimis accidentibus accersita exhibetur, quæ quidem h. l. novem enumerantur, utpote (1.) capitis & ventris crassitudo, (2.) Lacertæ viridis similitudo, (3.) caudæ brevitas. (4.) pellis lævitas, (5.) coloris nigri luteiq; mixtio, (6.) locorum frigidorum & humidorum dilectio,)7.) gressuum tarditas, (8.) imbrium significatio, (9.) Ignis domatio.

§. 4. Ex numero *Reptilium* Salamandram esse, post SETH. CALVIS. *in Thesaur. Latin: Sermon. p. 124.* & JOSEPH. LAURENT. *in Amalth. Onomast.* aliosq; plures Autores, ipse *Reptatus* ejus insinuat, dum è cavo, tempore maximè pluvio prorepens, & in lucem erepens, aut arboribus aliisq; rebus adrepit, aut in fonticulos irrepit, aut undecunq;, omnia prius perreptans, obrepit. Cave verò dixeris, *Repere & Reptare*, nihil aliud notare, quàm *humi se per ventrem è loco in locum movere*, siquidem Lexicographos consulens, invenies, *Repere* interdum idem denotare, *ac quoquo modo lentè gradi.* Non sum equidem nescius, GALENUM inter τὰ ἕρποντα καὶ βαδίζοντα distinctionem feciſſe, sed, si benè memini, limitatam scil. quatenus τὰ ἕρποντα in propriâ significatione adhibentur. *Dupliciter* enim τὸ ἕρπειν explicari posse, Philologi communiter tradunt; *vel propriè*, quomodo de Serpentibus & Vermibus, quibus pedes desunt, usurpatur; *vel impropriè*, sicq; de pedestribus omnibus, quæ tardiùs gradiuntur sive repunt, dici solet. Atq; hinc lumen fortè aliquod illis Autoribus affulgere arbitrarer, qui *Serpentis* quoq; nomen Salamandræ imposuère ALDROVANDUS *Prolegom. in Lib. de Insectis fol. 61. col. 6. lit. B.* Serpens, *ait*, Latinis nonnunquam significat omne animal terrestre, quod se non attollit in gressu, sed humi quodammodo

dammodo repit, etiamsi quadrupes sit, ut Seps, Salamandra, vel etiam multipes, ut Scorpio, Scolopendra, præsertim si aut morsu, aut ictu venenum inferat. PLINIUS enim Salamandram Serpentem vocat, & Sepa quoq; i. e. Lacertam Chalcidicam. Quam ob caussam benè ALDROV. *loc. cit.* tradit; ἑρπυσιακὰ καὶ ἑρπετὰ, non ea solùm, quæ Serpentum more repunt, significant, sed & alia quoq;, ut quadrupedes parvas, quæ apud *Aristotelem* unguibus numerosioribus apprehendendo facilius obrepunt ad superiora. Num deinde ad Insectilia pariter Salamandra trahi queat, in disquisitione adhuc positum est: certè si quis veram nominis *Insecti* rationem investigaverit, haudquaquam Insectis Salamandram accensebit, Non autem aliunde melius quàm ex ARISTOTELE & PLINIO addisci ea potest: Illius verba hæc sunt *lib. 1. Histor. Animal. cap. 1.* latinè ita sonantia; *Insecta autem appello, quorum corpus incisuris præcingitur, aut parte tantùm supinâ, aut etiam pronâ.* Hujus *lib. 2. cap. 1.* talia legas; *Insecta appellata ab incisuris, quæ nunc cervicum loco, nunc pectorum atq; alvi* præcinctu *separant membra tenui modo fistula cohærentia.* Ubi obiter obsérvo, in antiquis & recentibus prælo excusis pro *præcinctu* esse *præcincta;* sed prius illud sententiam exigere G. J. VOSSIUS *in Etymolog. LL. f. 267.* docet, seq; id in veteri antigrapho reperisse testatur HADR. JUNIUS. JOSEPHUS tamen LAURENTIUS *in Onomastico Italico-Latino* ista omnia non attendendo, Salamandram sub *Titul. de Insectilibus* redegit, quod etiam aliis nonnullis Autoribus haud inusitatum esse comperio: in *latiore* igitur *significatione* illi vocem istam adhibuerint necesse est, quàm communiter fieri solet, num verò eadem, utpote naturam vocis evertens, à peritiore Logodidascalo itidem admitti queat, valde dubito. Scilicet non tàm inter ἔντομα & ἄτομα, quàm ἄναιμα Salamandra referenda erit, cùm latius multò pateat ἀναίμων, i. e. *exanguium* vox, quàm *insectorum;* & Salamandra *propriè sanguinem non habeat*, sed mucorem sive saniem sanguini respondentem. Præterea Salamandræ nonnunquam nomen Vermis esse TABERNÆMONTANUS *loco supra pag. 40.* citato innuit, neq; ANDR. CORVINUS *in Font. Latinitat.* abnuit, *Salamandra*, inquiendo, *Vermis est maximè venenatus.* Hos etiam alios Autores similem sententiam fovent es, M. MARTIN.

TIN. refutat, quando in *Lexic. Philolog.* Aliquando, ſcribit, Salamandra, lingua vulgi imperitiore Serpens aut Vermis appellatur, quòd (ut Geſnerus ait) barbari ſcriptores eorumq; interpretes, Serpentium, Vermium, Lacertorumq; nomina more ſuo confundant. Sed ſi paulò ante allata τῶν ἑρπετῶν diſtinctio attendatur, non video, cur Salamandra nequeat vocari *Vermis?* maximè quod ſecundùm VOSSIUM *in Lexic. Etymol. LL.* Vermis ab ἕρπω repo, unde ἀναλόγως fit ἕρμμα, deduci poſſe videatur; quin ſi etiam conſideretur, eundem loc. dict. planè cenſere, Vermen ab Æolico ἔλμις i. e. lumbricus, hocq; ab Hebr. רמש h. e reptile, venire, optimo ſanè jure Vermis nomen imponi Salamandræ poſſe autumarem.

§. 5. Hîc obiter notandum, Salamandram reptile *venenatum* dici debere, unanimi ferè omnium Autorum conſenſu, meo quamvis judicio ex ſola opinione præconcepta, & unius authoris ex altero fideli transſcriptione natus, approbari: uti de hâc materiâ fuſius in Capite quodam ſpeciali, paulo inferius acturi ſumus. At verò *Quatuor* eam *pedibus* reptationem ſuam perficere, ocularis ubivis locorum inſtituta demonſtrabit inſpectio: *Cur* autem pedibus quatuor? THEODATUS OSIUS, Mediolanenſis, *in novarum opinion. ſylv. cap. 29. p. 72. ſeq.* oſtendit. *Figurâ & corporatione* Lacertæ viridi quàm ſimilimam exiſtere Salamandram, præter quotidianam ferè illius contemplationem, PETR. ANDR. MATTHIOLUS *Comm. in lib. 2. Dioſcor. c. 56. fol. 197* annotavit; Salamandra, inquiens, corporis magnitudine formâq; Lacerto ſimilis eſt, verum capitis ac ventris craſſitudine excellit. Quem ipſum anteambulonem dubio procul ſecutus eſt JOH. JONSTONUS *in Hiſt. Nat. de Quadr. lib. 5. c. 3.* Salamandra terreſtris, lacerto viridi eſt ſimilis, caput & ventrem, quæ craſſiora, ſi excipias. Qua Occaſione Salamandram Lacertorum generibus, â JOH. FABRICIO MONTANO *in Tr. de different: Animal: quadr.* ex M. PAULI VENETI allegatione, nec non GUILIEL: VANDEN BOSSCHE Hiſtor. Med. de Natur. Animal. Lib. IV. Cap. 16. aliisq; quamplurimis fuiſſe annumeratam, non vana planè meritò nobis oritur ſuſpicio. De *breviore caudâ* Salamandræ, licet res nota atq; omnibus pervulgata eſſe deberet, invenias tamen aliquos caudam *prolixiorem nimisq; longam* eidem tribuentes, quos inter VITRIACUS eminet, qui

caudam longam & tortuosam, ungues aduncos & hamatos illi adscribit: quæ hallucinatio an vagæ Pictorum licentiæ, an minùs rectè factæ à lacertis distinctioni, an alteri cuipiam causſæ imputanda sit, meum in præsenti non est judicare, hoc tamen non prorsus reformidarem asserere, Salamandram, uti pauciſſimis vel plane nullis hominibus unquam taliter esse, qualiter quidem à Veteribus quibusdam depicta est, sic etiam hodie illorum plerumq; vestigia legentes, non posse non in errorem induci: quare verò *caudam* habeat? ex Osio discs, qui *l. c. p. 73.* rationem reddit, cur quadrupedia habeant caudam; *Colorem* Salamandræ quod attinet, in eo pariter conspirant Autores: Matthiolus loco paulò ante adducto ait; Color illi niger, luteis non minimis infectus maculis, quadam lævitate pellucidus; Jonston. l. c. infit, Salamandra habet colorem nigrum maculis luteis inquinatum, sed quadam lævitate pellucidum. Gesnerus unam in Alpibus invenit totam Fuscam, absq; splendore, cauda brevi, Succus lacteus â percussâ dimanabat, Matthiolus in quibusdam Germaniæ Sylvis, dorso nigerrimas, ventre rubentes observavit. P. Gasp. Schottus *in Physic. Curios. lib. VII. cap. VIII. p. 706.* pari voce & simili spiritu loquitur, Salamandra habet colorem nigrum, maculis luteis inquinatum, sed quadam lævitate pellucidum. Gesnerus invenit unam in Alpibus totam fuscam, absq; splendore, caudâ brevi, à quâ percussâ dimanabat succus lacteus. Matthiolus in quibusdam Germaniæ sylvis observavit dorso nigerrimas, ventre rubentes. Atq; talia plurimorum Autorum ὁμοφρόντων testimonia quamplurima facillimum esset adducere, nisi, ut jam apparuit, unum ex alio, ne unico quidem verbulo vel immutato vel transposito, singula exscripsisse animadvertissem. Hoc saltem adhuc adjiciam, haud incredibilem videri conjecturam, si quis ex varietate locorum varietatem chromatismorum Salamandrinorum assumserit: prout enim cœlum illic majore fervet æstu, hic puriore incorruptoque aëris tractu definitur; illic terra istis, hic aliis mineralibus oppleta est, ita Salamandræ colores alibi nigriores, alibi magis lutei, alibi flavi, alibi rubei, alibi etiam alii existunt. Jam, quod Salamandra *psychrophila & hygrobia* sit, pariter demonstrandum esset, nisi hoc tùm experientia, tùm conjunctæ Scriptorum sententiæ evincerent. *Tardiorem* Salamandræ *motum* frigidum ejus fortè temperamentum indicat; quo namq; calidio-

re

re animal quodpiam præditum est, eò etiam citatiore utplurimum feri gradu creditur: rectius JOH. FABRICIUS MONTANUS Tract. de Different. Animal. causam hujus tardioris Salamandræ, testudinum, chamæleontis &c. incessus, in brevia & compacta crura, aut genua contraria conjicit; quamvis valde irritatæ Salamandræ, haud parum tardiores aliàs suos gressus accelerare valent. Quod *pluviæ* Salamandræ apparentiâ significentur, itidem in confesso est; unde verò illa pluviæ præsensio & prænuntiatio in Salamandra exoriatur, nondum adeò exploratum habetur: certum est, subtiliorem quibusdam animalculusculis (vocem hanc à KIRCHERO *ex Art. Magn. Luc. & Umbr lib. 1. cap 7, fol. 86. mutuare liceat,)* sensum esse, antequam enim collectæ cœlo nubes in pluviam resolvantur, frigidulus communiter evadit aër, qui sensu penetrantissimo à nonnullis brutis perceptus, ex latebris non solum ea elicere, sed quoq; ad varia, communiter aliàs ferè insueta, perpetranda instigare solet. Quæ de *ignis domatione* ultimò hìc afferri possent, ea, ceu in sequentibus enucleanda prolixiùs, peculiari capitulo reservo.

CAP. VI.

De Salamandræ Divisione, Sexu & Differentiis.

§. 1.

ETsi *ordine doctrinæ* primò agendum mihi fuisset de *Divisione* Salamandrarum, quippe ad Definitionem constituendam quàm maximè conducibili & necessariâ, neq; aliquem latere arbitrer, res debere distingui, antequam definiantur, Descriptionem tamen Salamandræ prius afferre volui, *ordinem* partim *naturæ* attendendo, quo progressus fieri solet plerumq; ab iis, quæ sunt naturâ notiora, conf. JOH. SPERLING. *in medit. 4. de Subtil. p. 82.* partim *Consuetudinem* respiciendo, quâ vulgò Descriptiones præmittuntur; Divisiones autem subsequuntur. Ceterum res ipsa docet, quantum lucis rerum cognitioni bona divisio affundat, ut manifestæ experientiæ refragari videatur, qui negare id ausus fuerit, vid. HORNEI *Instit. Logic. lib. 1. q. 5.* ne igitur quo-

ad hanc etiam partem aliquid in præsenti exercitatione transmisisse videar, ea hoc loco pariter adducere pergam, quæ communiter hoc in negotio sciri & inveniri queunt.

§. 2. Nimirum duæ à plerisq; Autoribus physicis afferuntur Salamandræ Species; altera est *terrestris*, altera est *aquatica*: Sic ALDROVAND. de Q. D. O. *lib. 1. cap. 8.* duplex, ait, Salamandræ genus assignari, omnes Autores referunt. Sic SCHOTT. *in Physic. Curios.* l. 7. c. 8. p. 706. Salamandræ duæ sunt species, terrestris alia, alia aquatica. Sic JONSTON. *Hist. Nat. de Quadr. lib. 4. cap. 3.* duæ ipsius (Salamandræ) sunt species, alia enim est terrestris, aquatica alia. De *Terrestri* sciendum, eam Lacertæ viridi esse similem, exceptis capite & ventre, quæ crassiora sunt, caudam habere breviorem, colorem plerumq; nigrum maculis luteis interstinctum atq; lævitate quadam pellucidum, in terræ cavernis foraminibusq; juxta semitas & in opacis uliginosisq; locis stabulari, æstate ob Solis fervores, itemq; hieme ob urgentissima frigora, suis è latebris non exire, verno autem tempore apparere, atq; etiam autumno, cœlo maximè pluvio, & adgressum esse tardiorem, visu horribili atq; abominando, ita ut facilè illius adspectus hominibus nauseam pariat. Variæ autem terrestres ejusmodi Salamandræ sunt *formæ, coloris & magnitudinis*, ut certi hîc quippiam definire, idem sit, ac aleatori ante ludi exitum victoriam polliceri. Sanè Salamandræ, ceu frigidi temperamenti animalcula, grandiora sint in locis calidioribus atq; coloratiora necesse est; nam ut bene THEODOR. METOCHITA *in paraphras. Aristot. de brevit. Vitæ & longit. p. 550.* in locis calidioribus majora sunt quæ secundùm naturam frigidiora sunt animantia, ut serpentes & lacertæ, (addo ego, atq; harum species Salamandræ,) conf. ARISTOT. *de brev. Vit. & long.*

§. 3. Nunc ad *aquaticam* Salamandram adumbrandam progredior, quæ à MATTHIOLO l. c. describitur h. m. est & Salamandræ aquaticum genus, capite terrestribus breviore, rotundioreq; caudâ, anguillarum modo, nigro undiq; dorso, ventre autem rufescente, luteis maculis respersо, horrendo aspectu, æquè atq; terrestre. SCHOTTUM *in Phys. curios.* consulens, reperio ista: Aquatica Salamandra, aliis lacertus aquaticus, cordulus, & scincus aquæ dicitur. Variæ quoq; sunt ipsarum formæ & magnitudines. Lacunis opacis & pingui solo sitis delectantur, aquis

aquis inprimis, in quibus limus albus est. Ibi sub petris hærent, & raro ad superficiem veniunt. Pellis adeò dura, ut gladio resistat. Ex vulneribus lactea sanies prodit. Sunt & hæ virulentæ: testatur enim NIEREMB. *lib. 4. H. N. cap. 19.* aquatili Salamandræ imputandam subitam necem totius cœnobii, præter coquum, qui nondum cibum sumserat. Tardè & hæc ingreditur. ANDR. CHIOCCUS, Medicus, *in Musæo Franc. Calceolar. Jun. Veronens. Sect. V I. pag. 676.* titulum ponit istum; *Salamandra aquatilis*, sed pauca huic rubro respondentia nigra illic invenies, maximamq; partem de terrestri Salamandra sermonem esse, reperies, apponam quæ ibi leguntur verba: Lacertæ species Salamandra; Lacerto tamen vulgari crassior, ventre pallido, crassiusculo, longa circiter dodrantem, cutis pars flava, auripigmenti colore, utraq; splendens, linea per dorsum nigra, punctis quibusdam orbiculatis, ceu ocellis impressa, talem à se visam *Gesnerus* fatetur, loca frigida & humida incolit: Quæ in lacunis degit, ibi diu vivit, nisi (exhausta aqua) terrestris fieri cogatur, quod sæpè contingit; *Genetrices* dictæ caudam oblongam habere dicuntur, ut Lacertarum genus, quæ ex iis genitæ caudam depressam anguillarum instar obtinent, tali nempe propter natatum in aquis egerunt, ex cœnoso limo initio aluntur; dumq; propter aquæ defectum terrestres redduntur, caudam rotundatam aliarum Lacertarum modo præferunt: In terræ cavernis degentes, ex cochleis, vermibus aliisq; hujusmodi aluntur rebus: serræ instar dentes, absq; caninis obtinent: Venenum ex ore fundunt lactei coloris ad flavum vergentis crassiore subsistantia: à re aliqua permolesta irritatæ, è toto corpore emittunt sudoris instar lacteum succum prædicto similem, quem præsens venenum esse omnes jure conjiciunt.

§. 4. Quemadmodùm ergò *terrestres* Salamandras, variæ formæ, coloris & magnitudinis, paulò ante, esse dixi; ita cum *Schotto* aliisq; Autoribus *aquaticas* pariter variæ formæ, coloris & magnitudinis existere pronuncio. Si cui tamen ad certas classes redigere placeret Salamandras aquaticas, non displiceret modus à JONSTONIO l. c. observatus; *Aquatico*, inquiente, *Salamandra* (AMBROSIN. *l. 1. de Digit. Ovip. c. 9.*) aliis Lacertus aquaticus, Bellonio Cordulus, Monachis qui in Mesuen commentati sunt, Scincus aquæ, cum lata cauda dicitur. *Quadruplex* ipsa-

rum genus est. *Unum*, cum cauda, figuræ rhombi, quam Ambrosini, ad distinctionem dicimus. Bellonius ei tergus tuberculis horridum adscribit; Agricola colorem cinereum, vel in cinereo fuscum. Illa, quam Gesnerus secuit, longitudine erat septem digitorum, colore nigra cum punctis albis in Ventre: reliquum corpus nigrum punctis concoloribus asperum: *Alterum* genus est quoque *duplex*, unum majus, semicirculis in dorso albicantibus distinctum: alterum minus. Quartum est Matthioli, Utinensibus frequentissimum, capite terrestribus rotundiore & breviore, caudâ anguillarum modo, dorso nigro luteis maculis insignito. Lacunis opacis & pingui solo sitis delectantur, aquis inprimis, in quibus limus albus est. Ibi sub petris hærent; & rarò ad superficiem veniunt. In vas aquâ plenum conjecta à Gesnero, quædam os proferebat. (mihi simile quid attentanti, conglobatæ fundo vitri adhærebant, & aquâ commotâ ascendebant quidem, sed eâ considente, itidem ad fundum considebant,) Lento gradu in terrâ progrediuntur, *(vid. Agricol. de animal. subterran.)* & ora tenaciter claudunt, nec aperiunt, nisi violenter expresseris.

§. 5. Hic addere licebit Quintum Salamandrarum aquaticarum genus, ob capitis vel rectius oris ranarum rictûs similitudinem, *Batrachon* dictum, ubi ea quæ JOACH. CAMERAR. *Centur. IV. Emblem.* LXX. pag. 140. de Salamandra aquatili habet, convenire videntur cum *Salamandra Batrace* dictâ & nostris Altdorffiô Noricorum nobis transmissis, quarum mentionem *Cap. III. §. 9. pag. 37.* injecimus, optimè convenire videntur: sic autem ille d. l. infit; Salamandra aquatilis Lacertum refert propemodum corporis specie, caput maculis albis refertum habet, & in dorso pinnulam rectam per totum, oris rictum ranæ similem, caudam, ut in cobitide fluviatili vel potius in anguilla cernimus, nonnihil latam: degit in fluminibus & stagnorum ripis, & per fulgetra & tempestates caput exerit. Plinius scribit, nunquam nisi magnis imbribus provenire, & serenitate deficere, hoc saltim de nostris adhuc monendum censeo, quod non tantum caput uti hæc Camerarii modo descriptâ, quin integrum etiam dorsum à capite ad caudam usq; maculis albis refertum habeant. De Salamandra verò *Botrace Aldrov. de* Q. D. O. lib. 1. cap. 1. p. 596. Salamandram *botracem, quasi batracem* denominari multi Autores autumant; quoniam hoc animal faciem ra-

næ

næ præ ſe ferat, quam Græci βάτραχον nuncupant. Unde GREVINUS *de Venenis lib. 1. cap. 29.* eſt & alia, inquit, beſtia venenata, quam *Salamandram aquatilem* vocant, propterea quod ut plurimum in ſtagnorum ripis & fontibus habitat, è quibus aliquando in terram proſilit. Corporis ſpecie lacertam refert, niſi quod capite eſt latiore paulò, *oris rictu ſimili ranæ*, cauda acuta & longa, quemadmodnm doctisſimus *Rondeletius* eam in libris ſuis de piſcibus ad vivum expreſſit, ubi dicit, hujus animalis venenum vires habere longè imbecilliores, quàm Salamandræ terreſtris, & evidentiſſimis, maximeq; neceſſariis rationibus demonſtrat, hanc non eſſe Scincum, ut plurimi Pharmacopolarum exiſtimant. Plurade Salamandrarum aquaticarum ſpeciebus, *Vide in Capite VIII.* ubi de Jeonibus Salamandrarum acturi ſumus.

§. 6. Num Salamandra ex eo animalium genere ſit, *quibus*, ut FLORUS *lib. 3. c. 6. n. 6.* loquitur, *aquam terramq; incolendi gemina natura eſt*, penitus in dubium revocare nolo, ut enim taceam optimæ notæ Scriptores inveniri, qui hoc affirment, quos inter modò quidem mihi ſuccurrunt CAMERARIUS l. c. & JOSEPH. LAURENT. Salamandram ex Rhodigino *amphibium* eſſe *in amalth. onomaſt.* referens, ita vocem ἀμφίβιον latè accipiendo, non difficulter id defendi poſſe credo; quid quod experientia teſtatur, Salamandras aquaticas lacûs vel fontis aquis omnibus exhauſtis, terreſtres fieri. De Salamandris verò terreſtribus aliquantiſper ambigere licebit; quippe quas aquis injectas non diu ſupervixiſſe ſæpius audivi, ex maceriis maximè domorumq; ruinis, vel cellarum ruderibus protractas, contrarium tamen experientiâ edoctus: Verum cùm humidorum & frigidorum Salamandra ſit amantiſſima, aquas eam odiſſe iniquum fuerit aſſerere. Placent ergo, quæ G. RONDELETIUS de Salamandra aquatili habet; *amphibium hoc ſive aquatile tantum* (animal) *appellare mavis*: prout ſcilicet utraque vox capitur, ita Salamandra & amphibium & aquatile animal vocari poteſt.

§. 7. *Sexum* Salamandrarum quod concernit, diviſus eſt ille ut aliorum animalium natura, in marem & fœminam. A qua ſententia recedunt *Nieremb.* H. N. *lib. 6. cap. 1. pag. 94.* Salamandris nec maſculinum nec fœmininum genus eſſe, arbitratur PLINIUS, qui *Lib. X. Cap. LXXIII.* ſcribit; Quædam nihil gignunt ut Salamandræ, neq; eſt iis genus maſculinum fœmininumve, ſicut

ſicut neq; in anguillis, omnibusq; quæ nec animal, nec ovum ex ſeſe generant. MATTHIOLUS, *qui Comm. in lib. 2. Dioſc. cap. 56. fol. 199.* neq; eſt, ait, in Salamandris genus maſculinum fœmineumve, naſcuntur enim ex putri quodam humore terræ. JOH. BAPT. PORTA l. 2. c. 2. p. 53. iisdem Plinii ſuperius allegatis verbis ſtatuit, Salamandris neque genus eſſe maſculinum neque fœmininum, ſicut neq; in anguillis, omnibusq;; quæ nec animal, nec ovum ex ſe generant. Sed enim dolendum, homines manifeſtiſſimæ etiam ſeſe opponere Experientiæ, vel ſi hoc non fiat, minus ſaltim accuratam naturæ inſtituere rimationem. Anatomicos certè reptilium & inſectorum ſi conſuluerimus, accipiemus ab iis, Salamandras teſticulos habere, Salamandras uterum geſtare; Salamandras renes poſſidere atq; omnibus illis organis præditas eſſe, quibus ſexus differentia conſtitui ſolet: ubi ergò tàm ſexus maſculini quàm fœminini teſtimonia, organa, vaſa, &c. diſtinctè adſunt, ibi neceſſario & marem & fœminam dari quilibet ratione utens affirmabit.

§. 8. *Differt* Salamandra (1.) *à Lacerta:* colore, qui hîc plerumq; viridis gratiorq; eſt; illic ſubobſcurus luteus, rubeus, & horribilis: corporatione, quæ hic tenerior, illic craſſior appareat: Motu, qui hîc agilis celerq; illic tardior viſitur: (2.) *à Scincis:* pro Scincis, ſcribit LANG. *lib. 1. epiſt. Medic. 66.* Pharmacopolæ, de cenſu & genere lacertarum, Salamandras virulentas & parvas illarum ſoboles, has in dorſo nigras, illas verſicoloribus maculis variegatas, utrasque verò emicantibus à temporibus oculis, in ventre imo fulvo colore flaveſcentes, & ſine ſquamis lubricas (heu facinus flagris dignum,) noxia pro ſalubribus, virus letale pro antidoto nobis offerunt, ſimilitudine quam Salamandra cum Scincis veris habet decepti. Unde Politica Maxima ſponte fluit: *Boni Magiſtratus in benè conſtituta Rep. officium eſſe tâm Pharmacopoliorum quàm Pharmacopœiorum curam quâm diligentiſſimam gerere*, conf. THOM. GARZON. Piazz. *univerſ. diſcurſ. 89.* CASSANÆUS *catalog. glor. mund. part. 2. conſiderat. 48.* Præterea ſunt in agro Vicentino, MATTHIOL. *cap. 60. p. 364.* narrante, lacus quidam, qui Scincos etiam gignunt, ſed minutulos ac nigricantes, quibus ſæpius utuntur ſeplaſiarii deficientibus marinis, non ſine magno fortaſſe hominum diſcrimine. Reprobat hoc *Fuchſius* quoq; *lib. 1. de compoſitione medicam:* ſic inquiens:

inquiens: Scincus animal est in aquis degens, lacertæ magnæ simile, sed ventricosius: cauda lata, ut anguilla, ad natandum apta: quapropter quos officinæ subjiciunt, cum duabus caudis, veri non sunt, sed ex Vicentino agro allati, hæc ille. Qui tamen dum aliorum errorem merito damnat, ipse (pace viri alioqui clarissimi dixerim) in alterum non minorem mihi quidem incidisse videtur, quod existimaverit, legitimum Scincum regi lata cauda ad natandum, anguillæ modo. Quandoquidem Fuchsii Scincus, quo Forojulienſis ager, & quæ circum Utinum civitatem stagnantes sunt aquæ, maximè scatent: & cui lacertæ magnæ corpus, tumidus venter, ac maculis varius, rotundum quadantenus caput, anguillæ cauda, nigrumq; dorsum est, Scincus verus non est: Sed potius animal *Salamandræ* generi adscribendum, quod terrestrem Salamandram non paucioribus referat notis, quàm aquatiles testudines terrestres repræsentant. Ob id itaq; rectè Utinenses hoc animal *Salamandram aquaticam* vocant, abhorrentq; maximè, quod inter venenata omninò reputent. Huic sanè cum Ægyptio Scinco nulla est cognatio: quippe Ægyptius capite constat longo, dorso quadantenus elato: ventre lacertâ non majore: corio squamis subluteis, numerosis in dorso tamen nigricantibus aliquot transversalibus, minimisq; in universum refertо; cauda lacertæ modo tereti, breviore tamen: cæsiaq; à capite ad caudam discurrente linea. Talis nimirum Scincus est, qui quotannis ab Alexandria Ægypti Venetias numerosus convehitur. Veri autem Scinci effigies apud *Matthiol.* l. c. nec non in Adami Olearii Beschreibung der Gottorfischen Kunstkammer Tab. VIII. & Basilii Besleri *Continuat: Rarior:* videnda prostat, ex quâ inspectâ, optimum & differentiâ Scinci & Salamandræ judicium feretur. (3.) *à Cordilo:* hic enim branchias, Salamandra verò pulmonem non branchias habet. Aristotelem audiamus *de Respiratione, cap. 10.* è pedatis quæ novimus unum tantummodo branchiatum est, *Cordylus* nomine *Id de Hist. Animal cap. 2. f. m. 686. lit. b.* Sed altero illo modo aquatilia sunt, temperationem corporis dico, & victum, ut quæ accipiant quidem aërem, sed in humore ætatem degant: aut quæ accipiant quidem humorem, & branchias habeant, sed terram petant, unde cibum accipiant: quale unum adhuc tantummodo novimus, *Cordulum* nomine: hic enim non pulmonem, sed branchias habet,

egreſſusq; cibum petit in terra : & quadrupes idem eſt, ut ad ambulandum idoneus. *Audis igitur*, ut GUIL. RONDELETIUS *Doctor Medicus & Medicinæ in Schola Monſpelienſi Profeſſor Regius, in univerſ. Aquatil. Hiſtor. part. ult. Lib. de Amphib. cap. 3.* inquit: Cordylum branchias habere : at hoc animal (Salamandra aquatilis) quod pro Cordylo proponitur pulmonem non branchias habere docet diſſectio. Præterea non potius in terra cibum quæritare quàm in aquâ vivere experientiâ comperi : nam multos dies in aquâ vivere experientiâ comperi : nam multos dies in aquâ ſolùm, vivum hujusmodi animal alacre conſervavi nullo prorſus alio cibo injecto : mihi tamen hæc ex Branchiis deſumta differentia, in ſufficiens videtur, quam ut eâ ſolâ acquieſcere poſſim, præſertim cum dubiis adhuc nitatur fundamentis, ſiquidem hanc ipſam primùm â BELLONIO natam, poſtea demum â RONDELETIO propagatam de Cordyli branchiis opinionem, non facilè exponendam eſſe Aldrovandus & ex hoc Jonſtonus aſſerunt; nam duo tantùm foramina in hujus beſtiæ exuviis ſecus rictum inveniri tradunt, num autem ea ſint, quæ ſub branchiis eſſe ſolent, aliis conſiderandum relinquunt: Hinc potius deſcriptionem Cordyli ex THOM. ERASTO, citante *Aldrovando*, huc transferendam puto, quæ hæc eſt : Cordylus eſt animal crocodilo ſimile, minus tamen, & labrum inferius movens, figura capitis & oris teſtudini reſpondens, cum brevi collo, & in parte inferiori tumido. Pedes habet quatuor, lacertarum more, Reliquum corpus non ſquamigerum, ſed pelle duriuscula inſtar corii ſerpentum veſtitum ; Cauda illi eſt rotunda, incirculos quosdam ſquamatos diviſa, modo ferè in explicabili, &c. Ex quibus jam dictis, cum Salamandræ definitione collatis, facilè quilibet videre poterit, non tantum quoad branchias, quin toto potius cœlo Cordylum â Salamandra differre, (4.) *à Stellione :* differre etiam Salamandram, (ſcribit M. MARTIN. *in Lex. Philol.*) & Stellionem, clare docet *Geſnerus :* conf: SPERLING. *in Zoolog.* ſecundùm BOCHART. *part. 1. Hieroz. col. 1073.* Salamandra Stellioni ſimilis eſt, aut etiam ejus ſpecies. J. C. SCALIG. *Subtil. exerc. 185. circa fin.* Salamandra, inquit, cum his iisdem, quibus Stellio, notis depingatur, an eadem ſit eo, quem vidimus, Stellione, incertus ſum. Omnia conveniunt ſigna. Figura, color, fœditas, torpor, & poſt aliqua interjecta: Plinio, pergis, ſi credas,

das, non ſolum non erit Salamandra Stellio noſter, ſed ne Græcorum quidem Aſcalabotes. Nam Salamandræ ſolo afflatu noceri magno ægrorum tractui; quod non facit Stellio. Sed & transmarino Stellioni acerbos eſſe ſtridores, noſter autem iners eſt; eum tamen deſcribit lentiginoſum. Fraternizare igitur, cum ANGEL. ARETINO Salamandram, ut cum Lacertis, ſic etiam cum Stellionibus crediderim, unum verò idemq; animalculum eſſe, haud ita facilè perſuaderi poſſum. Audiamus etiam Illuſtr. THOM. BARTHOLINUM Tr. *de Luce Hom. & Brut. Lib. II. Cap. 16.* his Verbis: Scaliger Stellionem Salamandram eſſe notis omnibus judicat, cui favet PLINIUS *Lib. 10. Cap. 67.* Salamandram vocans Animal lacerti figura Stellatum: Quod ſi ſit, ab ignis tolerantia internoq; Luminoſi principio Stellionem dictam aſſererem, quòd Stellarum elemento luceq; firmatus ignis, & flammam & calorem pro alimento potius ut cognato, ſi vera fama, quam contrario uſurpet, falſam autem eam eſſe Narrationem, Romæ in Salamandra vidimus. (5.) *à Chamæleonte:* quod præter alios Autores egregiè comprobat A. KIRCHERUS *in Art. Magn. Luc. & Umbr. lib. 1. part. 3. cap. 7. fol. 86. ſeq.* ubi figuram chamæleontis ad vivum artificioſè expreſſam adſpicere licet. Siq; nihil aliud differentiam hanc doceret, ſaltim *chromatismus* chamæleontis quàm maximè mutabilis id adſtrueret: hoc quippe, ceu JOH. CARAMUEL, *in Theol. Moral. Fundamental. lib. 1. cap. 1. §. 407.* loqui amat, ſoli chamæleonti datum, quod vulgò dictum eſt, de corio ſuo ludere. (6.) à Tarantula, cum quâ eam ANDR. CÆSALPINUS *in Speculo Art: Med: Hippocratico Lib. III. Cap. XII.* confundit; dum (1.) Tarantula propriè denotat Inſectum quoddam, ex Aranearum genere, cui tamen Natura, duplo triploq; majorem corporis molem, quam noſtris, caput verò exiguum, cruraq; ex utroq; latere quatuor attribuit, ut hoc modo à Salamandrarum ſpeciebus toto cœlo differat. (2.) Tarantula nonnullis idem eſt ac Stellio vide ALDROV. *Digit: Ovipar. Lib. I. Cap. X.*, quam quidem ſententiam Cæſalpinum quoq; foviſſe, ex ejus Textu manifeſtè liquet: cum vero ſuperius de Stellionum & Salamandrarum differentiis N. 4to dictum ſit, *Lect: Benev:* illuc relegamus. (7.) *à Crocodilo:* quæ differentia, in formâ, colore, ſquamis, victu, habitatione &c. potiſſimum conſiſtit. Memini etiam Recentiores aliquos Scincum & Crocodilum

terreſtrem promiſcuè uſurpare, ac ſi ſint idem animal, ut *Geſnerus*, *Rondeletius*, & *Marcell. Vergilius in Dioſcor.*, quod itidem ad obtinendam diſtinctionem haud leve afferret monumentum. Neq; ſcio quenquam aſſeruiſſe, crocodilum ceu Salamandram in igne perdurare, ut vel hinc appareat, diverſa eſſe animalia. Quapropter arrident mihi illa MATTHIOLI *in Comment. Dioſc. l 6. c. 4 fol. 659.* Varia ſanè ſunt hujuscemodi animalium genera, [de Lacertis, chamæleontibus, Scincis, crocodilis, ſtellionibus, & Salamandris loquentis:] quippe quoniam in unoquoq; horum genere, habentur differentiæ tùm formæ, tùm coloris, tùm magnitudinis.

CAP. VII.

De Salamandræ Iconibus.

§. 1.

SIullâ unquam ætate, hac profectò noſtra in res cujusvis generis æri incidendas promiſcuè inſumuntur ſumtus æquè ac operæ diligentiſſimæ: Præterquam enim quòd ante actis etiam temporibus chalcographica viguerint ſtudia, & cultores illorum in haud una tabella nominis famam acquiſiverint; neſcio tamen, quo ſemper diſcrimine attento, hæc præ illis, aliaq; præ aliis electa fuerint, atq; tunc demum digna judicata, quæ ſculperentur. Effigies certè hominum, PLINIO *lib. 34. cap. 4.* autore, non ſolebant exprimi, niſi aliquâ illuſtri cauſsâ perpetuitatem merentium, primo ſacrorum certaminum victoria, maximeq; Olympiæ: ubi omnium qui viciſſent, ſtatuas dicare mos erat. Eorum verò, qui ter ibi ſuperaviſſent, ex membris ipſorum ſimilitudine expreſſa, quas iconicas vocant. Hodierno ſeculi uſu, ſine ullâ adhibitâ diſtinctione, quæcunq; volueris, exſculpuntur, dummodo ſufficiente pecunia laborem artificis redimere queas: quanquam in omnibus ferè locis, ſi maximè ignominioſa, injurioſa, contumelioſa, ſive in publicas ſive in privatas perſonas fuerint diſſeminata, modò pœnâ pecuniariâ audacia ejusmodi coërceatur, modò ferulis caſtigetur, modò ipsâ vitâ puniatur; uti de his pluribusq; aliis hoc circa negotium ſcitu aliàs digniſſimis JCti aliquem perdocere poſſunt.

§. 2. Manet verò artificio huic cælatorio nihil ominus ſua laus,

laus, neq; illo abutentes præjudicium facere de arte ipsa sustinent: Hæc siquidem ars non patitur intercidere figuras, aut vetustatem ævi contra homines valere; hæc ars absentia tanquam præsentia sistit; hæc ars immortalitatem non solùm dat, verùm etiam in omnes terras mittit; breviter, hæc ars tot utilitatum genitrix est, quod stellarum receptaculum est cœlum. Ut ita literarum quoq; Studiosi eam prorsus negligere non deberent, peculiariter ii, qui vel Mathematicis disciplinis ingenium acuere, vel peregrinationibus certum aliquod tempus impendere cogitaverint: Sic enim & illi rectius omnia exprimere, & hi cuncta oculis subjecta fidelius memoriæ imprimere poterunt. Benè nimirum P. SCHERERUM Jesuitam, Mathematum Professorem ingeniosissimum Cl. MOLLERO, Anno 1666. Friburgum Academiam Brisigaviensem adeunti, atq; de Cometis, data tunc occasione, sermonem habenti, respondisse ex narrationibus ejus probe memini; se nuperi cometæ cursus cœlestes, propriâ manu cupro insculpsisse, cujus ectypum etiam ostendendo, addidit, se artis hujus cognitionem nolle cum Attalicis quibusvis gazis permutatam. Neq; abludunt illa VOSSII *in libell. de Rat. Stud.* Graphice est ars pingendi, ac in peregrinationibus etiam plurimum juvat. *Confer. Idem de IV. Artib. Pop. c. 5.*

§. 3. Si jam de animalium, vegetabilium, mineralium, reptilium & insectorum mille incisis ære figuris cogitavero, bone Deus! quot typi, quot archetypi, quot sculpturæ, quot picturæ se se adspicientibus offerunt? Atq; ut alia omnia hac vice prætergrediar, quot quæso artifices in unâ exprimendâ *Salamandra* laborarunt? plerique; tamen, præcipuè ex Veteribus, monstrosam eam, fabulosam, planeq; deridendam effinxere; causa erat, quod non ex ἀυτοψία, sed ex hujus vel alterius tantùm Autoris ingenio natâ relatione illam delineabant. Hinc *caput* Salamandræ nunc Serpentinum, nunc ovinum appingebant; hîc Draconis illic Canis formâ idem exprimebant; alibi rictu hiante, linguâq; biscucâ exsertâ, & iterum alibi eodem arctissimè clauso, protuberantibus & scintillantibus oculis fingebant, quin & MERCERUS in editione Hori Romanâ, *Salamandras bicipites* Lectori exhibuit. *Collum* itidem in sexcentas species configurabant; videas enim id recurvum, obtortum, elongatum, abbreviatum, incrassatum,

extenuatum, gyratum, similibusq; modis aliis quàm mirissimè adumbratum, ut quodnam ex totuplici colorum genere genuinum sit, penitus ignorare debeas. *Ventris* & reliqui corporis structura, vel in stupendam turgescentiam grandescit, vel in articulosam gracilitatem compingitur, vel aliâ quacunq; ratione deformatur, siquidem & alæ, & squamæ, & vellera, & setæ, & infinita alia, tegumenti aut ornamenti gratiâ ei circumdantur. *Cauda*, si ulla ceteroqui Salamandræ pars, multiformiter quoq; depicta est: nam præter sinuosiores flexus & plexus, jam super tergum ad caput usq; excurrit, jam per medios pedes ad umbilicum fertur, jam in mucronatam gladiorum ac telorum formam desinit, jam lata, crispa, pilata, obtusa, triquetra, rotunda, conspicitur, prout scalprum scalptoris exorbitans in hanc vel illam figuræ viam declinavit. *Pedes* deniq; silentio præterire nequeo: licet enim Salamandra iis utplurimum medio in igne insidens à Veteribus descripta sit, tamen nunc pedes bifidi, nunc trifidi, nunc quadrifidi apparent; modò longiores, modò breviores, modò ad gressum, modò ad quietem, modò ad rapacitatem exstant compositi; nunc introrsum incurvi, nunc extrorsum, nunc adunci & hamati, nunc ungulati, nunc alio pacto figurati cernuntur. *Scilicet famâ solùm & nomine, non ferè aliter pleriscq; olim Salamandra cognita fuit.*

§. 4. Adjicerem hîc nonnulla de *licentiâ* quorundam tàm veterum quàm recentiorum Pictorum, Cælatorum, Chalcoglyphorum; & id genus hominum, falsò sibi à longo jam tempore arreptâ, quâ pro arbitrio hæc vel alia rerum simulacra fingunt & pingunt, has vel illas corporum formas sculpunt, cælant & incidunt: nec omitterem hac occasione de Chalcographorum aliquot vanissimo atq; turpissimo sæpè ausu verba facere, dum vix hoc vel illo de animalculo, hoc vel illo de monstro, hoc vel illo de Ostento, vel alia qua vis de re, quidpiam ex hebdomadariis relationibus inaudiunt, ilicet viricula involant, cælteq; arripiunt, sculpunt, scalpunt, circumscalpunt, exsculpunt, insculpunt, adq; explendos hominum curiosulorum oculos singula instituunt, moliuntur, apparant, concinnant, ut ita venum his expositis mercibus, desideratum facere quæstum possint. Sed enim cum probè sciam, hæc & alia solius novitatis ergò hominibus plerumq; non displicere, mihi quoq;, ut placere saltem videantur, opera danda erit.

erit. Quid verò circa Salamandræ figuram licentiosus Chalcoglyptarum genius tentaverit, passim ex frontispiciis librorum typis excusorum, ex variis Hieroglyphicis, Emblematibus, Symbolis, Numismatibus, aliisq; Schematibus, formis & figuris in æs incisis, æstimare licet: adspiciat modo aliquis DAVID. DERODONIS *Opera Philosophica*, T. VAN. DOMSELAER. *Beleg. en Ontzet.* van Leyden, JOACH. CAMERARII *Symbola* & Emblemata, OTTON. VÆNI *Emblemata*, CLAUD. PARADINI *Symbola Heroica*, *Anonymi cujusdam Emblemata Amatoria*, ANDR. MAXIMIL. FREDRO *Castellani Leopolienſis*, peristromata Regum Symbolis expressa, aliosq; hujus notæ Scriptores, & non majorem inter Salamandras illas & genuinas similitudinem reperiet, quàm, ut in proverbiis dici solet, inter bovem & asinum; inter noctuam & cornicem; inter ranam & gryllum.

§. 5. Non tamen in eam opinionem veniendum est, ac si nusquam verè ac rectè sculptum Salamandræ ectypum hac etiam nostra ætate videri queat: quippe, si nullus alius Naturæ Mysta in reptili hoc accuratè delineando operam & laborem insumsisset, præter solum illum Plinium Bononiensem *Aldrovandum*, certè jam luculentissimam atq; plenissimam Salamandræ haberemus descriptionem: Is enim, uti omnibus vestigiis, quæcunque rara se offerebant, perattentè inquirebat, sic etiam nulli labori, nulli sumtui, nulli tempori parcebat, quod ipsum videre est ex quamplurimis ejus vastissimis editis Operibus, quæ à JOH. IMPERIALI in Museo Histor. p. 145. fusè dinumerata exstant. Atque hoc ipsum expendendo, ut lectoris curiositati aliquâ saltim ex parte satisfactum esse videri possem, æri aliquot Salamandræ figuras incidi curavi, quas vel maximè ex sæpius jam allegato laboriosissimo *Aldrovando* mutuò acceptas, cupido contemplatori, literariâ distinctione adhibitâ, proponere volui h. m. nempe, quæ *literâ D. in Tabula I.* notatur, Salamandra illa terrestris, vera nigra, maculis luteis distincta ab *Aldrovando* vocatur: quæ *lit:* E. insignitur, admodum monstrosa à JAC. GREVINO lib. 1. de Venen. cap. XXIX. p. 116. ante oculos statuitur, atq; ab ANDR MATTHIOLO *comm. in lib. II Dioſc. cap. 56. fol. 359.* mutuò est sumta: quæ de hinc *lit.* F. bis depicta exhibetur; una Salamandra aquatica seu potius amphibia *Aldrovandi* est, quatenus prona adspici potest; altera eadem est, quatenus supina repræsentatur:

quæ

quæ ſub *lit.* G. ſpectanda proponitur, Salamandra eſt aquatica prona, ex *Matthiolo* depromta: quæ per *lit.* H. adumbratur, Salamandra eſt *Aldrovandi* aquatilis minor, pronè depicta: quæ à *lit.* I. diſtinctionem capit, Salamandra eſt *Aldrov.* aquatica atra, ſemicirculis in dorſo albicantibus diſtincta, pronèq; cælata. Imum hujus Tabulæ occupat locum adſcripto *lit.* L. Salamandra aquatica minor, quæ ex BASIL. BESLERI Pharmac. Chym. & Botan. cultoris perinduſtrii, philotheoriâ, in continuat. *Rariorum æri ad vivum incîſorum, ſub tit. de Animalibb.* poſteritati aſervata eſt.

§. 6. Tabula II. Figuras Salamandrarum adhuc alias Curioſorum Lectorum oculis præmonſtrat ac ſubjicit, & quidem primò eam, N. 1. ſignatam, quam inſigni benevolentiæ *Hoffmannianæ* me debere lubens hic profiteor: Is enim Excell. MAURITIUS HOFFMANNUS, Nobile Univerſitatis Altdorffinæ in Arte Machaonîâ Decus, Doctor Doctorq; quondam meus æternè colendus, audito, me aliquid de Salamandra moliri, ſymbolam quoq; ſuam pro conſveta humanitate, amicè dare voluit, dum Salamandram illam exenteratam, ante hos 40. ferè annos, in Patavinâ Italiæ Univerſitate, à ſe, utrum Ovi vel Vivi-para eſſet, experiendi gratiâ, artificioſè ſectam, mihi utendam communicavit. Sequuntur tres aliæ Salamandrarum ſpecies, in Territorio Norimbergenſi captæ, ex quibus varia, in hoc Tractatulo abs me propoſita, propriâ experimentâ, deſumere licuit: N. 4. notata, Altdorffio-Noricorum ex Academiâ, â Studioſo quodam, Amico meo ſingulari, unà cum aliis, [ex quibus tamen hanc ſolùm ceu rariorem delineare placuit] mihi transmiſsa, eſt Salamandra Aquatica, â nullo hactenus, quem ſcio, Authorum, deſcripta, fortè ab rictûs ſimilitudinem ad eam Salamandrarum ſpeciem referenda, quam Batracem vocare ſolent, *Vid. Cap. VI. §. 5.* quamvis ab hac jam dicta ſpecie diſcrepare videatur, quod non modo pinnularum loco, recta quadam per totum dorſum deducta linea, ex nigris & albicantibus alternatim conſpicuis punctis conſtante, haud ineleganter prædita, ſed ventre penitus luteo, non ut illa ſuperior ſpecies, capite dorſoque albis, ſed lumbis ſaltim pedibusq; nonnihil, maculis nigricantibus notata ſit; accedit & differentia caudæ, quam non tam latam, quam rotundam potius poſt ſe trahit: Si quis ergo, propter

propter has adductas jam differentias, novam plane Salamandrarum aquaticarum ſpeciem, ex hac delineatâ ac deſcriptâ, præter eas, abs me ſuperius allatas, formare vellet, mea quidem ex opinione non erraret, quamvis id ipſum tentare non fuerim auſus, cum præter hanc unicam nullam huic exactè ſimilem, adſpicere licuerit N. 3. Salamandram aquaticam aliam ſ. Batrachon veram, tam pronam quam ſupinam repræſentat, ab eodem jam antè laudato Amico mihi transmiſſam & *Cap. VI. §. 9. ex Camerario* jam aliquo modo deſcriptam. Eſt autem, ut accuratius hîc eam deſcribam; Lacertæ vulgari quoad corporis ſpeciem non diſſimilis, circa inferiores maxillas ranarum inſtar ingluvie prædita, caput, tergum & caudam cœterum nigricantia, in integrum tamen punctis minutiſsimis albis copioſisſimè referta habens; accedit, quod per totum ejus dorſum pinnula quædam ſerrata, directè deducta ſit, quam modò deprimit, modò aquis innatans, jucundo ſpectaculo erigit, [confer Capit. IV. §. 9. circa finem,] caudaq; lata potius quam rotunda, inq; medietate ſuâ lineâ quadam flaveſcente ad finem usq; inſtar ſpinæ extenſa, notata conſpiciatur. Venter luteus eſt, nigris hinc inde conſperſus maculis, pedes è contra nigricant, niſi quod in extremitatibus digitorum, [quorum in anteriobus pedibus quatuor in poſteriobus verò quinq; numerantur] nonnihil flaveſcant, nates habet nonnihil elevatos, ſatis notabili quadam rimâ in medio diviſos, & ſemi circulo quodam luteo caudam verſus circumcluſos. Sequitur tandem Salamandrarum terreſtrium imago vera N. 2. notata, pro ut ex Territorio Norimbergenſi hinc inde, partim circa Oppidum & Præfecturam Grevenberg / partim circa Lapicidinam Mœgeldorffenſem captæ, ſæpius mihi allatæ ſunt, & aliquot illarum exenteratæ contraq; vermium arroſiones munitæ, curioſè abs me adſervantur, depicta: Quæ Salamandræ Terreſtres, non minùs quam illæ Aquaticæ jam enumeratæ, Lacertarum ſpeciebus optimo jure annumerantur, capitis tamen corporisve craſsitie illas haud parum ſuperantes, cœterum ſunt Oculi illarum torvi ac prominentes, deſuper luteis & quidem mobilibus ſubtus verò nigris muniti palpebris, nares duo minutiſsima ſaltim foramina conſtituunt, os eſt ſubrotundum, nec facilè ab illis ad modendum, quamvis irritentur, niſi vi aperitur, in gluvie quadam, continuò [reſpirationis fortè gratia] ſeſe commovente, inſtructum; Cœterum binas habent extuberantias glandulosos, maculas quas-

dam luteas repræsentantes, ex utroq; latere plerumq; superiori oculorum palpebræ unitas, bene multis minutissimis foraminulis denotata, reliquum corpus unâ cum ipso capite est nigerrimum, ut & cauda earum rotunda, maculis tamen vel lineis lutæis, nonnunquam croceis, variè, pro vario Naturæ lusu insignitum, ventre vero linâ cum maculis suis longè pallidiore existente; Lumbi rugosi sunt, & costas quasi subjacentes mentientes, uti hoc *Matthiolus*, & ex eo *Grevinus*, in satis alias monstrosa sua figura, *lit.* E. Lectori, Curioso exhibita, rectè, imo optimè expressêrunt: Cœterum, quoad reliquam corporis externam speciem, Salamandræ hæ terrestres â reliquis aquaticis, parum, aut nihil differunt.

§. 7. Et hæ sunt potissimum illæ Salamandrarum Icones, quas Salamandrologiæ huic nostræ, præ reliquis inserendas esse putavimus; cum reliquæ apud Authores passim obviæ earum figuræ, delineationes & adumbrationes, non tantum ab his ferè omnes desumtæ sint, quin etiam apud illos ipsos, non adeò incognitos, facilè evolvi atq; inveniri queant: Si quis igitur esset qui præter jam allatas à nobis sculpturas, plures alias desideraret, adire poterit RONDELET, *in lib. de Piscib.* SCHOTT. *in Physic. Curios.* CAMERAR. *in emblemat.* JONSTON, *in Hist. Nat.* similesq; rerum physicarum Scriptores.

CAP. VIII.

De Salamandræ Anatomia.

§. 1.

NOn minùs rectè quam benè Nobile illud Gallorum Anatomiæ Decus JOH. RIOLANUS *Antropograph. Lib. I. ad finem Cap. I* monuit: Anatomiam Ducem sequatur, qui perfectam rerum naturæ cognitionem affectat: Externam enim corporis constitutionem sine internarum ejus partium investigatione, tantùm considerare velle, res manca est, & omnium imperfectionum errorumq; genitrix: Interna verò partium structura, prælucente anatomiâ, universam naturam & temperamentum totius, denudata quasi quodammodo ob oculos spectatoribus suis ponit, cum ab aliis solo externo aspectu contentis, in tenebris quasi, & tanquam variis involucris obvoluta, vix palpari possint; ne dicam de actionibus & functionibus externis, à singulorum organorum

norum internorum admiranda ſtructura & proportione, mediante ſpirituum impulſu dependentibus, quæ ſine harum accurata perluſtratione, nunquam perfectè intelligi aut explicari poſſunt: verbo, ipſa Anatomia, Medicis aliisq; Naturæ ſcrutatoribus, fili adinſtar Ariadnei eſt, cujus adminiculo ex vario dubiorum labyrintho ſeſe expedire, & liberum ad varia intimiora Naturæ ſacraria aditum invenire queunt: Abſit itaq; ut & ego non minùs nobiliſsimæ quam utiliſsimæ hujus Doctrinæ, quæ neminem niſi delicatulos & ſui ignorantes habet oſores, manuductionem hic quoq; negligam, ne maculoſam Salamandrarum pellem potius, quam Univerſam earum hiſtoriam ac naturam deſcripſiſſe videar; & quamvis Deſcriptione OLIGERI JACOBÆI Profeſſ. Hafnienſis Celeberrimi, ex THOM. BARTHOLINI *Actorum Hafnienſ. Volum. IV. Part. I. Obſerv. 2.* deſumta, [cujus etiam ſtudioſè deſignatas ibiq; additas figuras, & hîc etiam, pace tamen ejus, mutuatus ſum] optimo jure contentus, reliquo labore ſuperſedere potuiſſem, ſemper tamen in auribus reſonabant verba GALENI *Libell. de Uſu part. Cap. 3.* Quicunq; operum Naturæ verus vult eſſe contemplator, oportet eum non tam Anatomicis libris credere, quam propriis oculis: placuit itaq; aliquot Salamandras terreſtres cultro anatomico ſubjicere, & internam earum partium conſtitutionem cum Deſcriptione Jacobæana conferre, & perpauca, quæ præter ea, partim mihi adhuc invenire, partim *ex Obſervat.* Excell. DN. MAURIT. HOFFMANNI *in ſectione Salamandræ cujusdam die 10. Decembr. 1642. Patavii annotatis, mihiq; amiciſſimè communicatis* deſumere licuit addendo: Singula tamen minutiſsima non attingendo, cum ſubtilitate nimia, cultri & oculorum aciem eludant, ut rectiſsime JACOBÆUS jam allegatus, d. l. monuit.

§. 2. Aperto ſic primùm Abdomine, partim lacteo, partim limpido-ſanguineo humore, aquæ lotionis carnium quam ſimillimo, effluente, Peritonæum apparuit, punctulis nigricantibus, hinc inde conſperſum, & altius ad anteriorum pedum regionem aſcendens, corq; à pulmonibus abdominisq; viſceribus, non ſecus ac diaphragma in plerisq; animalibus ſeparans, quo rupto Stomachus à gula ſeu Oeſophago, rectà deorſum protenſus, ſub oblongo conſpiciebatur hepate, prout *Lit. a. Tab. III. Fig. I.* indigitatum eſt; diſſectus, quamvis ab Excell. JACOBÆO & Illuſtr. Pariſienſium Botanico NICOLAO MARCHANT, referente BARTHOLINO, l. c.

ſemper vacuus, abs me tamen terra quadam arenoſa & lumbricorum terreſtrium particulis refertus inventus; Oeſophagus Fig. II. *lit. b.* non ſecus ac in ranis, juxta fauces, totum palatum & circumferentiam maxillarum inferiorum ambiebat, ac inveſtiebat. Hepar *lit. c.* ingentis erat magnitudinis, & â JACOBÆO in quatuor, â me verò in tres ſaltim lobos diſtinctum, inveniebatur, ex quibus medius in oblongum deſinebat acumen, dexter vero ventriculo & dextro pulmonum parti incumbebat, Fellis veſicula globuli adinſtar rotundi ex ceruleo albicantis in dextro epatislobo ſe offerebat, ſupra quam â duodeno ad Epar albicans exporrigebatur ductus, ab Epate verò ipſo, inteſtina verſus, duo vaſa ſanguinea diſpergebantur, obſervante Excellentiſs. & Oculatiſs. Altdorffini Lycei Anatomico MAURITIO HOFFMANNO *Obſ. Super. allegata.* Lien parvus, lateri ventriculi ſiniſtro accumbebat, cum plexu quodam coloris ſuaverubentis. Renes *Fig. IV.* delineati, erant oblongi, Inteſtina *lit. d Fig. I. & II.* tortuoſo quodam plexu â pyloro ad anum usq; continuabantur; ſub Inteſtinis, Ovula rotunda quam plurima *lit. e.* indigitata, in duas partes diviſa collocabantur, quibus Uterus bifurcatus ſuccedebat, cujus Tubæ varios anfractus efformantes, ad pedum anteriorum regionem aſcendebant, & utraq; extremitate jungebantur, prout hoc *Fig. III.* â JACOBÆO mutuata, eleganter eſt expreſſum. Notandum hic in Maribus Teſtes eſſe quatuor majores, *vid. Figur. IV. lit. a* quosdam exactè rotundos, quosdam pyriformes, cum quibusdam aliis minoribus annexis, qui an epididymides conſtituant, rectè Cl. JACOBÆUS aliis judicandum relinquit, teſtibus verò Sacculi annectuntur Oleoſi, ſic dicti, ob oleoſam materiam quibus redundare plerumq; ſolent, *vid. Fig. IV. lit. b.*

§. 3. Thorax continebat Cor cum Pulmonibus: Cor *Fig. I. lit. f.* parvum erat, & colorem ex rubropallidum nigriſq; punctulis conſperſum referebat; Pulmones verò duo & oblongi conſtituebant ſacculi, æri recipiendo deſtinati, valdè nitidi ac pellucidi, venulis ſubtiliſimis ſecundum longitudinem excurrentibus, ramulòsq; minutiſsimos diſpergentibus, inſtructi, ortum ſuum in thorace quidem ab Oeſophagi initio ſumentes, ejus tamen ductum ſatis diu comitantes, inq; abdomen ad ovarium usq; curſum ſuum protrahentes.

§. 4. Caput ex utroq; latere ponè oculos, glandulam pelli tan-

li tantùm inhærentem, & externo aſpectu maculam extuberantem flavam, nigricantibus bene multis punctulis, vel rectius porulis denotatam, referentem, exhibebat; quæ ſi fortius nonnihil comprimebatur, vel cultello lædebatur, lacteum quo turgebat, emittebat ſuccum: Nares duo innuebant foraminula. Oculi torvi ac prominentes, deſuper luteis, & mobilibus, ſubtus verò nigris & immobilibus muniti palpebris, ſua humorum triplicitate erant inſtructi, ex quibus tamen Cryſtallinus, ad exactam magis rotunditatem, quam ex rotundo oblongiusculam, prout in cœteris vulgo animalibus, accedebat: Lingua prout in Ranis, erat craſſa, mucoſa, lata; de Auribus Salamandræ, de quibus altum apud Authores ſilentium, nec mihi quicquam conſtat; quamvis in eis inveſtigandis, maximè laboraverim: Rupto Cranio, exigua admodum Cerebri apparebat quantitas; formam pyramidalem ruditer referens, cui alia ejus portio ſubrotunda, cerebellum forte conſtituens, vertebras verſus annectebatur.

§. 5. Oſteologiam Salamandræ paucis ut hîc etiam adjungam, magis quoad anteriorem oſsium figuram Ranarum, quam lacertarum ſceleta, (prout vulgo traduntur,) æmulatur; ſecus ac Coiterus *in Quadruped. Scelet. Cap. 10.* & nos ex eo in antehac habita de hac materia diſputatione, tradidimus; Oſsea enim Capitis compages, prout ex propria Salamandræ Sceletopœia ſum edoctus, eadem ferè eſt, quæ ranarum, Oculorum enim foramina conſpiciuntur ſatis magna Cerebri verò Sedes valde anguſta, Maxillæ ſuperiori & inferiori, ut & palato dentes innaſcuntur parvi, ſerrati, una ſeriè diſtributi, quamvis in ranis inferiores maxillæ dentibus carere dicantur: Pectus circa quod â ranis nonnihil differt, duæ tantum conſtituunt cartilagines, mutuò ſe attingentes nonnihil latæ, ex quibus utraq; prominentia quadam, ſeu proceſsu tenui, caput verſus, eſt inſignita: Scapulæ verò, prout in ranis, dictis jam pectoris cartilaginibus adhærent, ſpinisq; vertebrarum incumbunt, ſunt verò itidem ſubſtantiæ cartilaginoſæ, latæ, tenuis, figuram oſsis carpionis in capite reperti, æmulantis; his aggluti-nantur Crura anteriora, ex duobus formata oſsibus, mutuò ſe coarticulantibus, ex quibus utrumq;, levi quadam diviſione non tamen penetranti, cira finem dehiſcit, ſuccedunt Carpi & Meta-

carpi & quidem illi ex octo minoribus, hi verò quatuor oblongis formati osiculis, quibus in hærent digiti in anterioribus pedibus numero quatuor, in posterioribus verò quinq; quorum singuli ex tribus iterum constant osiculis. Vertebræ costis carent, instructæ tamen sunt earum loco, spinis seu processibus lateralibus, & desinunt in os quoddam sacrum dictum, ex utraq; latere excavatum ac perforatum, cui osicula duo, processibus binis sursum vergentibus in structa ad materiam potius cartilagineam referenda, per συγχόνδρωσιν juncta, & vices coxendicum & pubis ossium gerentia, propriorum ligamentorum ope, associantur, quibus crura & pedes inhærent posteriora, anterioribus præter digitorum numerum, parum, vel nihil discrepantia: Cauda deniq; osi agglutiantur sacro, jam demum descripto, & formatur ex vertebris primo latioribus, sensimq; in tenuiores definit: & hæc de Salamandræ Anatomia & Osteologia dixisse sufficiat.

Cap. IX.

De Salamandræ Natura & Temperamento.

§. 1.

Quantum ad *Naturam* Salamandræ attinet, an hæc Venenata sit? an per ignem intacta transeat? an ignem extinguat? an in igne vivat? quomodo generetur & nutriatur? singulatim in sequentibus enucleabitur. Secundum Matthiolum Salamandra hoc insitum habet *à natura*, ut, cùm aspectu horribili prædita sit, intuentibus nauseam pariat, & lacteum succum, dum percutitur, effundat. Mirum sanè cuipiam videri posset, Salamandram, ut ut pulcherrimè coloratam horrorem nihilominus in adspicientium oculis excitare: Sanè luteum nigro immixtum uti usitatum hodie fereq; proprium Aulæ Cæsareæ servis Symbolum est vestiarium; ita insuaves adeo colores illi non sunt, ut non mellilegis apiculis, aut aliis quibusdam animalculis gratiam concilient, nisi quis nigro, ceu tristi colori, conf. Thylesius & Bayfius *de Re Vestiar. cap. XI.* horribilia quæq; imputare voluerit. An ergò Reptilia omnia hominibus indiscriminatim sint exosa? quod non facilè à quolibet admittetur: an propter veneni præsentis metum terror Salamandram intuen-

tuentibus incutiatur? quod vero magis simile quibusdam videtur: an propter naturarum dissimilitudinem ejusmodi antipathia oriatur? quod haud infimi quidam subsellii Autores docent: Mihi verò si aliquid hîc dicendum, fictam illam & adeò perniciosè declamatam venenositatem jam præconceptam, primariam hujus horroris & terroris esse causam non sine ratione arbitrarer; præconcepta enim, falsa licet & vana interdum opinio, quid in hominum animis ut plurimum polleat, quis est, qui nesciat? imo quam plurimos animadverti, non levi horrore, & nausea, primo Salamandrarum aspectu fuisse quidem correptos, statim de venenositate earum solicitos, anxieq; quærentes, verum hâc negatâ, cum eas insuper nuda manu vitro capaciori, cui insidebant, exemisse me, liberiusq; paulùm tractasse vidissent, intrepidè posthac sine ulla naturarum obstante discordia seu antipathia, palpantes atq; tangentes.

§. 2. *An Salamandræ lacteum succum, dum percutitur, effundant?* in dubio ponere absolutè non licet; siquidem propria a me aliquoties, & ipso jam sæpè laud. Mollero ante hac Posonii Hungar. in Viridario famosissimo ad Istrum sito, vulgoq; Kreßling dicto, facta experientia, præter conspirantem ferè omnium Autorum consensum, me ad credendum hoc inducit. *Utrum verò toto corpore, an saltim ore, an caudâ, sanies talis vomatur?* novam quæstionem constituit: mihi certè circa os ejus aliquid spumei hærere, nunquam videre licuit, quamvis violenter apertum, crassa quadam mucagine [quam salivam fortè alii appellare malunt,] repletum me vidisse, negare non possum. Edoard. Wotton. *lib VI. de Diff. animal. cap. CIX.* ejus sanie, ait, salivave, quæ lactea *ore* vomitur, quacunq; parte corporis humani, vel in pede imo contacta, omnis in toto corpore defluit pilus: id quod contactum est, colorem in vitiligineum mutat. Wolffgang. Franzius in Hist. Animal. P. I. c. 26. Saliva ipsius, seu sanies lactea *ex ore* per vomitum producta, in quamcunq; partem corporis spargitur, facit decidere pilos. Ex adverso Matthiol. *in comm. Dioscor. l 6. c. 4. fol. 658.* quin & fructus, inquit, & herbas inficit tùm salivâ quadam tùm mucosâ specie, quæ *è toto ejus corpore* sudat, magno degustantium discrimine, *Sed de his in Capite de Venenis & Salamandræ usus Medico, inferius plura.* Jonston. in H. N. loc. sup. cit. Lacteum succum percussam fundere affirmat. G. Schott. *in Phys. Curios.* à quâ percusâ dimanabat succus lacteus. Hancq; sententiam plerique optimi Scriptores optimè amplectuntur. Ex

caudâ

caudâ ſolum ſudorem illum lacteum promanare, in nullo, qui hoc ſtatueret, Autore hucusq; animadverti: Conciliationem igitur aliquam inter diſſentientes h. l. fieri poſſe quidam arbitrantur, ſi nempe verberibus irritata Salamandra dicatur toto corpore liquorem effundere; igni autem impoſita, guttulas aliquas, ceu flammas reſtinguere cupida, ex ore evomere; uti hujus rei fidem facit NICOL. STENONIUS, autoritate fultus Corvini equitis; *conf. Acta* SOCIETAT. REG. ANGLIC. *Tom. II. A. 1666. Menſ. Januar. Excerpt. VII. p. m. 421.* & THOM. BARTHOLINUS *in Hiſt. Anatom. Rarior. Cent. II. p. 260.* Singulari autem artificio, natura dictante, ignis calorem eluſit: evomuit enim guttam liquoris, quâ ignis fervorem temperabat; Verùm ſi verum fateor, nunquam Salamandras ad effundendum toto corpore liquorem, adigere potui, quamvis eas maximè irritaſſem: læsâ verò earum cute, aut violenter nonnihil compreſsâ caudâ, vel corpore, aliquot quidem lactei humoris guttulas, ſed eò tantum in locô, in quô lædebantur, effluxiſse, ſæpius compertum habeo: neq; huic Corvini experimento [ſalva tamen manente ejus authoritate,] quod in ignem conjectæ Salamandræ guttam liquoris ad caloremignis contemperandum, evamant, aſſentiri poſſum: ſiquidem, quoties ego aliquas carbonibus candentibus impoſueram, hiante quidem ore, ſed nulla effluente ſanie, interiere; ex ſudantibus potius in toto corpore minutiſſimis guttulis lacteis, quæ tamen ipſo conſpectu, in vappam ſeu muçorem permutabantur.

§. 3. *Num Salamandræ exuvias ſuas deponant?* nova abs me proponitur Quæſtio, â nemine hactenus quod ſcio Authorum adhuc examinata; & Affirmativam propugnare ſententiam nullus dubito, ipſius experimentalis ἀντοψίας ſat firmo innixus fundamento: Cum enim Salamandram quandam terreſtrem, [de quâ hîc loci potiſsimum agitur,] mihi allatam, vitro capaciori incluſiſſem, aquam communem putealem, ad unius ſaltim vel duorum digitorum eminentiam, num & in hâc vitam ſuam protraheret, experturus, affudi; verum poſt quatriduum, Salamandram meam inſpecturus, nitidiorem non modò eam invenio, ſed & flammulas quasdam leves, prout aquis putridis vulgò innaſcuntur, aquæ huic innatare mihi videor; quam ſpatio tam paucorum dierum computruiſſe primùm miror, accuratius verò omnibus inſpectis & agitato quodammodo vitro, harum flammularum

larum unam alteramve, quatuor ſalamandræ meæ pedum digitos; ſingulis extremitatibus puncto quodam, nigro notatos, exactè repræſentare conſpicio; eas itaque depromo, & pelliculam quandam tenuiſſimam eſſe, ipſa ἀυτοψία edoceor: undè ſtatim ſuſpicio illa de Salamandrinis exuviis, non temerè mihi oborta eſt. Verùm, ut unius diei amœnitas non faciat ver, ſic unicam Obſervationem non cedere ſtatim in experimentum, probè ſciens, aliquoties idem tentavi, & unum eundemque effectum ſemper ſum expertus, adeò, ut tandem aliquando, ſeparatis jam in Salamandra mea à reliqui corporis partibus exuviis, particulam earum capiti ſolùm & pedibus anterioribus adhuc inhærentem invenerim, ipſiſque manibus meis facillimè ſeparaverim, ſalva manente, Salamandra illa, imò, dum hæc ſcripſi, adhuc ſuperſtite: Sunt autem hæ ſalamandrarum exuviæ nihil aliud, quam pellicula quædam tenuiſſima & leviſſima, coloris cinerei & nonnihil virideſcentis, uti ex particulis earum nonnullis, [vix enim ob nimiam raritatem adeò explicari poſſunt, ut totam Salamandrarum figuram exactè repræſentarent,] plantarum inſtar exſiccatis, chartiſque agglutinatis, in dictorum fidem abs me aſſervatis, manifeſtè videre licet. Verùm cum Experimenta ſine ratione frigeant, & hic quoque inveſtiganda erit ratio, *cur Salamandræ potiſſimum in aquis* [num & extra eam idem fiat, compertum non habeo,] *ſuas deponant exuvias?* & quamvis eadem ſubſtitui poſſe videantur argumenta, quæ in depoſitione exuviarum Serpentum ab aliis jam prolata ſunt, quorum præcipua, laborioſiſſimus colligit ALDROVANDUS *Hiſt. Serpent. & Dracon. Lib. I. Cap. I. Edit. Bononienſ. p. 12.* nihilominus tamen ob circumſtantiarum varietatem, locum non inveniunt: probabile potius videtur, pelliculam illam ſubjectæ cuti, non ſecus ac cuticula cuti in hærentem, ab aquâ, præſertim verò puteali nitroſâ, quoad particulas ſuas aëreas & magis ſubtiles, poris ſeſe inſinuante, eosque permeando, relictis craſſioribus ſuis portionibus coarctante, rugoſamque efficiente, levi ſic ſaltim attritu, ſeparabilem reddi.

§. 4. Pergimus Quærendo: *num Salamandræ in ſalconjectæ, aut aceto imbutæ pereant?* prius affirmat AGRICOLA & ex eo ALDROVANDUS, *de quadruped. digit. ovip. Lib. I. Cap. IX p. 650.* dicendo: Salamandra ſi ponatur in ſale, caudam movet, & effugere conatur, non poteſt enim illud perferre, ſed ſtatim moritur;

idem hoc Experimento confirmat OLIGER JACOBÆUS, referente BARTHOLINO, *Actor. Hafn. Volum. IV. Part. I. Obs. II.* dum eas sali immissas, post pauculos quosdam gyros & contorsiones, velut in spiram convolutas, mori vidit; additque, idem hoc in lacerta communi, lumbricis terrestribus aliisque bestiolis, facto experimento, se deprehendisse: Quorum assertionibus veritatem rei feliciter ipse tentans, ad stipulari cogor? Num verò quoad posterius, & in acedo Salamandræ pereant, nusquam adhuc me legisse recordor; cum verò acetum aciditate quadam terrestri ac fixiori Vitriolacea sit impræg natum, eundem effectum, quem salis communis injectione jam sum expertus, & hîc quoque ex aceti infusione subsecuturum, satis probabiliter mihi persuadebam, factoque tentamine, rationem experientiâ comprobatam ad inveni: Utriusque effectus ex duplici quamvis materia profecti, unicam tantum subesse causam, arbitror, qualis enim salis communis, quoad Salsedinem suam lixiviosam, talis etiam aceti quoad aciditatem Vitriolaceam hîc est effectus; & cum in hominibus nonnunquam oriri possint convulsiones, ex sola quadam effervescentia, humores spumosos reddente, nervosque obstruente, imò sanguinem etiam indè majori impetu ad caput deferente, spiritusque impetuosiores procreante, qui magna vi exitum sibi quærentes, nervorum obstructiones non adeò validas perfringere, viamque in omnia ferè membra sic sibi parentes, motum convulsivum violentissimum excitare valent, non sine summa virium Spirituumq; vitalium imminutione, imò nonnunquam totali abolitione: quis quæso negabit, hîc quoque in Salamandris nostris summam humorum factam fuisse effervescentiam, indeque dicto jam modo convulsivos & violentissimos obortos esse motus, contorsiones gyrationes, cum summa virium jactura & abolitione, morte brevi imò statim subsecuta, cum ipsa sic loquatur summa Rerum Experientia?

§. 5. *Num vocem aliquam emittant Salamandræ?* nondum satis est exploratum; quamvis CARDANUS, *de rerum varietate lib. 7. cap. 19.* in Cumanâ, Salamandras palmi longitudine, & gracillantes tanquam gallinas versari tradiderit, & JOH. HENR. URSINUS *in Acerra Philolog. lib. 2. Hist. 12. pag. 88.* scripserit; Salamandram, ajunt, cœlo nubilo & frigido canere: utrumque enim fabulosum esse videtur, imò nec mihi de salamandrarum

voce

voce quicquam constare, licet multas multoties mihi allatas, satis diu asservaverim, fateri cogor.

§. 6. *Num Exempto cum reliquis visceribus è corpore corde, Salamandræ adhuc plures horas vivant?* ipsa affirmat experientia, & partium earum motus per intervalla sese satis diu continuans, prout eundem huic simillimum effectum in ranis, bufonibus, serpentibus & lacertarum reliquis speciebus videre licet; Causam ad mentem Oligeri Jacobæi *Act. Hafn. Volum. IV. Part. I. Obs. 1.* & Casp. Bartholino *Epistola Tract. Jacobæan: de Ranis annexa,* falso quidam & audacter in spirituum animalium viscositatem conjiciunt, cum potius hoc ad mentem Cl. Thomæ Willisii sanguini, & liquori nervoso ad effervescentiam in fibra carnea producendam concurrenti, adscribendum sit.

§. 7. *Num Salamandræ terrestres aquam omnino aversentur?* Quæstio est, quæ ex ipsa Salamandrarum Differentia facili negotio concipitur: sed *negativam, cum distinctione* tamen statuere licebit; nam ipsemet dum hæc scribo, per sex jam Menses Salamandram quandam terrestrem in aquâ, turbida nonnunquam si fuerit effusa, & puriore denuò affusa detinui, & modo citatus Jacobæus *l. c.* annuo ferè spatio eas in sola aqua à se & Illustr. Marchant asservatas fatetur. Quamvis probè notandum sit, eas nunquam cum toto aquis submergi posse, quin quoties submerguntur, os tamen & nares proferre atque exserere maximè laborent: observante mecum hoc idem Gesnero *Hist. quadrup. sub. tit. salam.*

§. 8. *Num Salamandris nulla sit differentia sexus?* Vid. superius *Capite VI. de Divisione & Differentiis. §. 7. It. Cap. IIX. de Anatomia §. 2.* circa finem.

§. 9. *Num Salamandra longæva sit?* variæ quoque Authorum sunt opiniones: quidam Helmontium Salamandram sine alimento per seculum vivere posse, tradidisse referunt, id quod tamen in ejus scriptis mihi invenire non licuit; sed locutus fortè de Salamandra Chymicorum mystica; Contrarium verò statuit Petr. Joh. Faber *Panchym. Lib. V. Cap. VI.* dum Salamandram parum vivere, & singulis quidem annis vernante calore produci, Hybernis verò temporibus, si frigus urgeat, mori dixit: sed motus fortè propterea, quod Salamandræ tempore Hyemali intra cavernas suas lateant, Vere verò ex iisdem denuò prodeant,

deant, more lacertarum vulgarium, undè etiam animalium subterraneorum numero à nonnullis inseruntur; sic enim GEORG. AGRICOLA *de Animal subterr. Operum s. Edit. Basil. Ann. 1657. impress. pag. 485.* Latet Hybernis quoque mensibus Salamandra; Etenim hoc anno in Februario Snebergi, maxima vis Salamandrarum ex vicinis locis collecta, agglomerataque in ultima cuniculi cujusdam, quondam in Molebergum montem acti, tunc verò instaurati, parte fuit reperta, & proximo anno in Novembr. Salamandra visa ex fonte finitimæ sylvæ per fistulas in hoc oppidum influxit: Pluviæ autem & subsequens serenitas, Salamandras excitant ex venis commissurisque saxorum: Hinc nihil certè de Salamandrarum ætate statuere licebit: annuo tamen ferè spatio eas JACOBÆUS, sine cibo asservavit, quamvis Mensem septimum nulla Salamandrarum mearum supervixerit.

§. 10. Huc quoque referre licebit, In confiniis Urbis Mansfeldiensis, fontem reperiri mirabilem, qui in nemore ad radicem montis amœna & limpida scaturigine, diversis temporibus, ossicula quædam ejicit, quæ à nonnullis pro *Salamandrinis ossiculis* fuere habita, dum rati sunt, in montis adjacentis cryptis, has ipsas, non minimâ reperiri copiâ, quarum corpora ad ossium usque reliquias consumantur, & nonnunquam aëris impetu, per dictam scaturiginem, in auras educantur; quamvis alii, & fortè rectius Salamandrina hæc esse ossicula non sine ratione dubitent, uti hæc fusius declarat Excell. D. D. WEDELIUS *Ephem. Natur. S. R. I. Curios. Decur. II. Ann. I. Obs. IIX.*

§. 11. Amplius *Salamandra, naturali instinctu loca humecta & imbres amat, cœlo autem sereno nusquam apparet.* Id non invenustè exponit REUSNERUS in *Paradiso Poetico* dum inquit:

Imbrifer autumnus vitales addidit auras,
Temperies fecit te Salamandra *mori.*

Verno igitur tempore & Autumno cœlo maximè pluvio conspiciuntur; nam æstate, ob Solis fervorem, & hyeme, ob aëris rigorem, à suis latebris non egrediuntur. Quapropter agricolæ, visa Salamandra, futuram pluviam præsagire solent; uti *Aldrov. de Q. D. O. l. 1. c. 8. fol. 642.* loquitur: idemque PLINIUS l. 10. c. 67. refert: præcipuè THEOPHRASTUS, ex quo isthæc omnia hausta sunt, in lib. de Signis Pluviarum scripsit; καὶ φρύνη λουομένη,

καὶ

καὶ βάτραχοι μᾶλλον ᾄδουσις, σημαίνουσιν ὕδωρ, καὶ ἡ σαύρα φαινομένη, ὦ καλοῦσι Σαλαμάνδραν, i. e. *& rubeta, si aqua mergatur: & ranæ præter solitum vocales pluviam significant: & lacerta, quæ Salamandra dicitur, si appareat.* Quid interea temporis Salamandræ in flexuosis terræ cavernis faciant? vix quempiam liquidò statuisse comperio, excepto, quod apud BERNH. CÆSIUM, *Mutinensem, Soc. Jes. in Minerologia lib. I. c. 2. sect. I. pag. 3. col. 6.* lego, Animantium subterraneorum (ex Agricolæ opusculo de animantibus subterraneis,) triplex esse genus, atque ad alterum earum, quæ certo anni tempore abdant se in obstruſos specus, in quibus gravi pressæ sopore, aliquot insumant menses, revocandam esse, præter multas alias animantes, etiam *Salamandram.*

§. 12. Adde superioribus, inveniri Scriptores, qui affirment, Salamandris *congenitam* quandam inesse *Audaciam* adversus homines se quoquo modo persequentes; quippè quæ non tantùm naturali aliquâ despicientiâ & perseverantiâ hominem non fugiant, sed exagitanti etiam vel insectanti vix credibili ferocitate adversentur. Id quod tamen manifestò falsum, latebras potius quærunt, dum sibi insidias strui vident, visumque gressuum suorum tarditate subterfugere conantur, imò etiam maximè exagitatæ imò cœsæ nunquam ad mordendum, adigi possunt, adeò ut ne os quidem aperire audeant, nisi hoc violenter illis distrahatur, ceu OLIGER JACOBÆUS referente *Bartholin. Actor. Hafn. Vol. IV. Part. I. Obs. 2.* experientiâ teste mecum contestatur: imò quoad ipsum etiam apparentis audaciæ genus, non tàm viribus fretæ Salamandrinæ naturæ, quàm gressuum tarditati, unà cum *Gesnero*, adscripserim; quandoquidem cùm huic animali contentus gradus à naturâ negatus sit, ob eamque causſam in fugam effundi nequeat, haud immeritò petulantius atque audentius cuipiam videri possit. Tardus quippè, (autore JOH. EVS. NIEREMBERG. H. N. lib. 7. cap. 40. pag. 119. col. b.) incessus & piger est bobus, asinis, lacertis aquaticis, crocodilis, testudinum generibus, chamæleonti, Salamandræ, & omnibus quibus brevia & compacta crura, aut genua contraria.

§. 13. Præter hæc, miram quoque in Salamandrâ proprietatem observare licet: *Si enim viva gladio in duas partes secetur, pars anterior progreditur, posterior retrocedit.* Quamobrem ait *Aldrov.* sæpius jam alleg. loc. nonnulli fuerunt hujus opinionis,

hanc beſtiam duplici motûs principio potiori, quod in uno animali Philoſophus non concedit. CARDANUS igitur *lib. 9. ſubtil.* id ponderans, dixit, animal hujus generis debili imaginatione refertum eſſe, ideoque ut effugiat dolorem, quem utraque pars ſentit, quando corpus Salamandræ præciſum eſt, tunc anterior pars dolore affecta penes poſteriorem progreditur, & pars poſterior afflictata, penes partem anteriorem, retrograditur; ſicque duo motus principia eſſe videntur. Ego, quantumvis ipſe Sectionis talis experimentum nunquam ſumſerim, cum in ſerpentibus aliisque animalibus idem hoc fieri, compertum ſit, putarem tamen, ſalvo aliorum judicio, diverſitatem hujus motûs irato ſeu potius fermentanti ſanguini aſſignandam eſſe, qui magis circa præcordia ebulliens metuq; amiſſionis ad caput decurrens, pedes anteriores ad antrorſum progrediendum naturaliter diſpoſitos impellat; pedes verò poſteriores, ſanguine vi plagæ impactæ ad extremitatem caudæ relabente, etiam ad retrò ferendos greſſus trahat.

§. 14. Inſtinctu quodam naturali, Salamandram, *teſtudines*, *ranas & apes odio proſequi*, & frequenter cum illis acerrimè dimicare, *Aldrovandus* l. c. autor eſt: quod ipſum quidem etiam *Jonſtonus* in H. N. aſſerit, ſed *apes* omittens, eas potius victui Salamandrarum annumerat, utpote quas una cum favis mirè appetant; neque vox *frequenter* inſerta eſt, quod pugnas illas fortè rariores exiſtimaverit. Non verò in præſentiarum lubet, Autoribus his, aliisque ſequacibus, eapropter liticulam intendere, ſed cùm ipſemet hoc nondum exploraverim cum tanti non ſit momenti, unumquemvis judicio ſuo, dubio procul à diversâ experientiâ nato, abundare permitto. Utut me non lateat, nonnulla animalia non niſi prædando, & præliando ſibi victum acquirere, adeoque hæc duo ſecum optimè componi poſſe, Salamandras cum apibus dimicare, & Salamandras ex apibus ſibi victum comparare.

§. 15. Ratione *Temperamenti* THEOPHRASTUS Salamandram frigidam ſtatuit; & *Scholiaſt. Græcus ad Nicand. Θηριακ. fol. 54. edit. Colonienſ. Ann. 1530.* naturâ frigidum exiſtens animal pronunciat: qui etiam ad *Alexipharm. p. 98.* Salamandra eſt animal, inquit, natura frigidum. B. KECKERM. in Syſt. Syſtemat. Diſp. 4. pag. 431. corollar. n. 8. præhumidæ & frigidæ naturæ Salamandram eſſe, ſcribit. LANGIUS *lib. 1. ep. medic. 66.* frigidum

ſang-

ſanguinem Salamandræ attribuit. GEORG. AGRICOLA *Tract. de ſubterran. Animal.* teſtatur, tanta eſſe frigiditate Salamandram, ut tanquam glacies igni expoſita eam extinguat. PLINIUS etiam de illâ diſſerens *lib. 10. cap. 67.* huic, ait, tantus rigor, ut ignem tactu extinguat, non alio modo quàm glacies. Quod NIEREMB. *in H. N. lib. 7. cap. 41. pag. 120. col. a.* calculo ſuo pariter probat, dum ſcriptum reliquit; *frigido & humido temperamento ſunt, urſus, Salamandra*: additque dictâ in paginâ *col. a. Frigoris præ cæteris patientes urſi, vaccæ, Salamandræ, ibices.* Quomodo autem iſthæc cum paſſim recepta Autorum ſententia conciliari queant, nondum didici: Si enim ob aëris rigorem Salamandræ in abſtruſa terræ cava toto hyeme ſe abſcondunt, quâ quæſo ratione ſævitiem frigoris eas præferre credam. Denique non tàm frigidam, quàm ψυχρολάτλω τὴν φύσιν h. e. *frigidiſſimam naturam* Salamandris imputat SUIDAS in σαλαμάνδρα; quod verò non ita interpretandum eſt, ac ſi in partibus interioribus & exterioribus univerſum Salamandræ corpuſculum frigore rigeſcat, ſiquidem in viſceribus & venis Salamandræ ſuum calorem nativum habent, & fortè, per ἀντιπεξίστασιν, efficaciorem, cùm partes extimæ frigidiſſimæ vel rectius frigidiores eſſe perhibeantur.

§. 16. Ceterùm *an ignea ſit Salamandra?* NIEREMBERGIUS *in H. N. lib. 4. cap. 19. pag. 62. col. b.* diſquirit: ſcio, inter alia inquiendò, D. *Thomam* ignei putaſſe ingenii, nutriri in igne, ex ſucco terreo aduſto, fumoſo, propter convenientem ſimilitudinem ad complexionem ſuam: Famam fortaſſe ſecutus eſt confundentem pyrauſtam cum Salamandrâ. Ita PHILES, Poëta Græcus, quod illius eſt, huic dedit, dum cecinit.

Quid Salamandram, aër ne tellusve educat?
In oſſibus namque eſt caruncula tenuis,
Cum pellis alarumque parvo tegmine.
Sed tu, Imperator, hanc videns miraberis
Quod non tremiſcat devorantis omnia
Ignis furorem, quem involans atrociter
Elidit, ac fornacis æſtus enecat;
Fabrisque denſam ſuſcitat fuliginem
Ingreſſa fornacem doloſè fervidam,
Rogumq; vivit inter & flammæ ſonos,

Spi-

Spiratq; fumi diſſipata acredine,
Surſum favillæ provoluto vortice.

Sed, ut benè advertit NIEREMBERG. *cit. loc.* non hæc Salamandra eſt, quæ dicitur lacertæ eſſe ſimilis, tardè ingredi nec pennis alleviari. Ultimo igitur placent mihi, quæ J. SPERLING. *in Zoolog. cap. 30. Axiom. l. p. 295.* ſcripta reliquit: Salamandra igneæ *dicitur* naturæ, adeò ut vivere atque ſupereſſe queat in flamma. Sed penetrat natura ignis, viventium corpora diſſipat ac deſtruit. *conf. de natura Salamandræ* C. RHODIGIN. *Antiqq. LL. p. 520. b.*

CAP. X.

De Salamandræ Generatione & Victu.

§. 1.

DUbium certè nullum eſt, omni Creaturæ vivendi genèris ſui conſervationem & propagationem per individua, prima ſtatim DEI benedictione eſſe implantatam, inque hunc finem, unicuique pro naturæ & proportionis qualitate, ſeminalem quandam materiam mirè & ſapientiſſimè concreditam; de modo verò hujus propagationis & ſeminalis operationis, magnæ ſunt & multæ inter Eruditos controverſiæ; ut plurimum autem, miſſis jam cœteris, quædam ex putredine dicuntur generari, quædam verò ex ovo: quæ bimembris, & generalis ſolùm generationis diviſio, circa Salamandrarum generationem, ad quamnam earum ſpeciem referenda ſit? haud exiguum excitat ſcrupulum, præſertim cum utraque Sententia Eruditorum authoritate munita ſit, atque ſtipata.

§. 2. Ex putredine & quidem terræ quodam humore ſeu limo, generari Salamandram, præ cœteris ſtatuunt MATTHIOLUS *Comment. in Dioſcor. Lib. II. Cap. LVI.* GREVINUS *Lib. I. de Venenis Cap. XXIX.* & omnes ferè illi, qui Salamandris ſexus differentiam eſſe, negarunt, ut PLINIUS, WOTTHONUS, AGRICOLA, &c. omnium verò ſpecioſiſſime hanc Salamandrarum generationem ex putredine proponit PETRUS JOHANNES FABER *Panchym. Lib. V. Cap. VI.* cum dicit: Non generatur Sa-

Salamandra ex proprio & peculiari parentum ſemine, nec ex ovo peculiari, ſeu ex ſemine naturali, quod in putri materia viſcida & glutinoſa reperiri ſolet, ibique ex calore ipſius putreſcentis materiæ, in actum reducitur & efformatur in Salamandram, frigida quadam conſtellatione cooperante & influente in ipſam materiam putrem viſcidam ac glutinoſam, & paulo poſt: Salamandræ itaque ſic efformantur, & prodeunt in lucem, & ipſa experientia me docuit apud Britannos, in locis putridis fœtidis, udis & aqueis ſemper reperiri Salamandras, ſola effoſſione horum locorum, tempore veris & autumni, imò & tempore æſtivo. Verùm uti hæc generatio exputrido, à plerisque Philoſophorum modernorum difficulter admittitur, ſic & hîc de Salamandris omninò negatur: Generatio enim, ut eam quam optimè & accuratiſſimè deſcribit Altdorffini Lycei Celeberr. & Excell. Medicin. Profeſſor Dn. D. JACOBUS PANCRATIUS BRUNO Affinis Fautorq; meus, quovis honoris cultu ſuſpiciendus, *in Lexico ſuo Medico toties à Literatis expetito, ſ. Caſtello Renovato. ſub. Tit. Generationis p. 614.* nihil aliud eſt, quam ortus: rerum naturalium ex ſemine, i. e. quo principia rerum, quæ proximè in ſemine exiſtunt, ex præexiſtente materiâ, apparantur, ſubindè fotu matricis in actum ſecundum, ſpeciem ſuam, emergunt. Et quamvis eam quæ ex putrido fieri dicitur generationem, biga illa ſpeculatiſſimorum aliàs naturalis Philoſophiæ hujus ætatis indagatorum, JOH. BAPTISTA DU HAMEL *Tract. de Meteoris & foſſib. Lib. II. Cap. I.* Itemq; *Tr. de conſenſu Vet. & Nov. Philoſ. Lib. II. Cap. II. Operum Philoſophicorum pag. 365. & 623.* ANTONIUS LEGRAND *Inſtitut. Philoſ. Part. VII. Artic. XXII. §. 4.* Itemque *Hiſtor. Naturæ Part. IIX. Artic. I. Num. I.* omnino defendere ac ſtatuere ſtudeat; perplacent mihi tamen rationes & ſpeculationes contrariæ non contemnendæ PHILOSOPHIÆ VETERIS & NOVÆ IN REGIA BURGUNDIA PERTRACTATÆ, Authore Anonymo noviter publicatæ, *Tom. II. Diſſert. III. Cap. I. p. m. 833. & ſeqq.* imò & ea, quæ feliciſſimus ſui temporis GVILIELM. HARVÆUS ſtatuit; Omnibus viventibus id commune eſſe, ut ex ſemine ceu ovo originem ducant: ſive ſemen illud ex aliis ejusdem ſpeciei procedat, ſive caſu aliundè adveniat: huc etiam quàm optimè quadrant ea, quæ genere & ſtudio Nobiliſſimus FRANCISCUS REDI, *Tract. de Experimentis circa generat: inſectorum p. m. 202.*

proponit, dicendo: si in terrâ, luto & limo camporum & paludum aliqua viventium nascuntur, ideò fit, quia in illis ova generata sunt, vel semen illud, producendo animali commodum. Conferre licebit etiam ea, quæ ficto nomine ARNOLDUS BACHIMIUS DENSTONIUS *Pansophia Enchiretica Pag. 148.* hunc in modum tradidit: Animalia nascuntur semper ex semine; quorum alia in se ipsis ovula fœcundant, aliqua verò extra suum corpus ovula projiciunt; undè in limo & aliis locis putantur ex putri nasci animalcula similia, sed erroneum plerumque est, nam tam parvorum animalculorum ova observari non possunt, idcirco putantur ex putri nata. Sic etiam eodem modo super: citat. PETR. JOH. FABRUM suo apud Britannos facto Experimento deceptum, facilè videre licet; non enim sequitur, quia sola effossione locorum humidorum inveniuntur nonnunquam in limo putrido Salamandræ, ergo ex eo sunt natæ? si in eo natas dixisset, applausum fortè facilius meruisset; præsertim quoad Salamandras aquaticas, quæ paludibus, locisque limosis inhabitare solent: sed pergimus ad eos

§. 3. Qui ex Ovo & quidem rectius, Salamandram generari arbitrantur, ex quorum censu sunt ALDROVANDUS, JONSTONUS, QVALTERUS CHARLETON, FABRITIUS MONTANUS, ANDREAS CHIOCCUS, OLIGER JACOBÆUS, & Plures alii: At, cum triplex vulgò inter Ovipara, optimè distinguente HONORATO FABRI *Lib. I. de generat. animalium* intercedat differentia, dum quædam ova pariunt perfecta, ex quibus simile animal oritur, quædam ova quidem similiter perfecta concipiunt, sed ea in utero excludunt, & denique quædam, ova pariunt imperfecta, ex quibus non statim animal ejusdem speciei, sed vermis primùm oritur: Hinc ad æquivocationes eò melius evitandas, distinguendum erit inter Ovipara & vivipara; & quamvis Salamandræ ad Oviparorum alteram classem, quatenus ova concipiunt, in quibus puncta minuta nigricantia, in medio earum substantiæ albæ, fœtus rudimenta constituunt, non ineptè referri possent, melius tamen & rectissimè, quatenus fœtum vivum excludunt, viviparis eas annumerandas esse existimarem.

§. 4. Vivos verò Salamandram excludere fœtus sæpè citatus Plinius Bononiensis, ALDROVANDUS, ex BELLONIO refert: qui asseverantius dicit, se conspicatum fuisse Salamandram,

dram, quæ multos fœtus ſine involucro, more viperæ enixa erat. & Excell. Dn. D. MAURITIUS HOFFMANNUS Fautor meus omni elogio major, in Salamandra ſua Patavii Ann. 1642. d. X. Decembris artificioſè diſſecta, tredecim fœtus exiles, minimi digiti dimidii longitudinem vix æquantes, colore nigros, ſed aureis maculis deſtitutos, in pectore verò rubicundiſſimo ſanguinis puncto cor repræſentante, notatos, invenit. Simile quid & mihi nuper inopinatò contigit, cum Salamandra quadam, die 12. Octobris An. 1681. propè Lapicidinam Mœgeldorfenſem capta, mihiq; allata; quam cum in vitro quodam capaciori, per quinque jam menſes ſervaſſem, die 12. Martii Ann. 1682. pro ut ferè quotidie ſolebam, eam, num vitam adhuc protraheret, aut aliquas fortè ſubiret mutationes inſpecturus; Ea! eam triginta quatuor fœtus vivos, exiles, auricularis digiti articulum extremum, longitudine vix referentes, coloris pallidi, maculis tamen nigricantibus hinc indè conſperſos, prout in appoſita *Fig. Tab. III. Lit. A.* videre licebit, enixam eſſe, mirabundus conſpicio; cumve unum alterumve fœtuum, alacriter aquæ affuſæ innatantem, exemiſſem, & ad primam eorum magnitudinem eò melius obſervandam, ſalis inſperſione, enecaſſem; ovulum quoddam, ex membranulis tenuiſſimis formatum, & vermiculum quendam nigricantem, atque incurvum, in ſe continentem, *Lit. B.* inſignitum, invenio; quo diſecto ovulo, vermiculum ex toto nigricantem, & capitis inſigni magnitudine, oculis jam binis protuberantibus, ſatis conſpicuis præditum, pedibus verò adhuc carentem, *Vide Fig. Lit. C.* pro nullo alio, quam Salamandrino quodam Embryone, ſeu fœtu imperfecto, habere potui: manifeſto indicio, Salamandras quidem ova concipere, ſed non tam ea, quam fœtum potius vivum excludere, Confer FERD. IMPERATI Muſæum, ubi hos Salamandrinos fœtus elegantiſſimè delineatos, invenire licebit. Spem interim apud me circa Salamandrinularum harum indies futuram augmentationem, conceperam maximam, mihiq́ue jam ſingulares circa eam annotandas promiſeram obſervationes, at alterâ ſubſequente die, omnes ad unam perierunt, ſola adhuc matre ſuperſtite; quæ tamen hactenus die 14. May An. 1681. ſimiliter interiit. Cœterum illos Salamandrinos fœtus plantarum inſtar exſiccatos, chartisq́ue agglutinatos, adhuc penes me, ſtudioſè aſſervo.

§. 5. Taceo hîc & alias circa Salamandrarum generationem conceptas Authorum opiniones, dum Jove tonante, sævientibus nimborum procellis, & fœda imbrium eluvie, longè lateque omnia inundante, in lucem prodire dicuntur, referente NICOL. CAUSSINO *Polyhist. Symbol. Lib. IX. N. LXI.* quam etiam sententiam CONR. GESNERUM foviſſe, liquet, ex *hiſt. Anim. ſub. Tit. Salamandr.* quamvis paulo poſt, eas ova quidem concipere, vivum tamen fœtum excludere, rectiſſimè affirmaverit. Parum etiam refert, num Salamandras ex Conſtellatione quadam Saturnina, cum PETR. JOH. FABR. l. c. vel potius cum JOH. CHRISTOPH. STEBIO *Cœlo Sephirot. Ebræorum Cap. VI. Sect. I.* generari quis dixerit: Denique prorſus non ſunt audiendi illi, qui Salamandras ex igne naſci fabulati ſunt, cum ipſum hoc, ab ignis natura, planè ſit alienum; Itemque & illi, qui Salamandram ex Sale nitro generari putant, *Vid. ſuperius Cap. II. §. 5.* niſi fortè Chymicè potius, & Metaphoricè has Salamandrarum generationes intellectas velint.

§. 6. Quoad victum Salamandræ, variæ etiam inter Eruditos circumferuntur opiniones; Quidam HELMONTIUM Salamandras ſine omni alimento per ſeculum vivere, in ſcriptis ſuis tradidiſſe aſſerunt, quod tamen mihi invenire non licuit; ſed locutus fortè de Salamandra Chymicorum: quicquid ſit, ſubſcribo opinioni FORTUNATI LICETI *Tract. de iis qui diu vivunt ſine alimento Lib. IV. Cap. LXXXIII.* cum dicit: Nullum animal carere planè poteſt alimentis, poteſt tamen iis carere diutius, nam carere planè, eſt tota vita carere, ab ortu ad interitum, quod & nos ultro profitemur, nullo animali perfectè convenire, quippè natum animal augeri debet, incrementum autem habet nutrimentum neceſſariò adjunctum; & ſic lubens quoque concedo, diutius quidem ſuſtinere poſſe Salamandras jejunia, ut ipſe obſervavi, ob humidi fortaſſis quo ſcatent, copiam, minimè tamen ſine omni prorſus vivere alimento, repugnante omnium rerum magiſtra, Experientia: Confirmare hæc quoque videtur CL. JACOBÆUS l. ſ. c. dum eas annuo ferè ſpatio inſola aqua, ſine ullo cibo, à ſe aſſervatas, ſemperque diſſecto corpore ventriculum vacuum inventum eſſe, ſcribit, quibus ſtatim tamen addit, ſe ignorare quid eis in alimentum veniat: Alii prout de Chamæleonte, ſic etiam de Salamandra, eam Aëre victitare fabulati ſunt:

at

at quamvis certissimum sit, cuncta animalia sine aëre vivere non posse, falsissimum tamen est, ullum animal eò vesci, adeò quidem, ut hoc solo contentum, nullis aliis indigeat alimentis; Ejusdem quoque valoris & census erit traditio eorum, qui Salamandram adeò lac appetere somniant, ut in sylvis aliquando ubera cubantis vaccæ sugant, quæ tamen ubera postmodum flaccescere & exsiccari necesse sit: Sunt, qui eam apes captare & favos exedere opinantur, THOMAS BARTHOLINUS *Hist. Anatomic. Cent. II. Obs. c.* ex relatione CORVINI Equitis sine ullo cibo Salamandram quandam per integros novem menses vixisse, asserit, nisi quod terrâ quadam, cum quâ advenerat, alimenti loco utebatur, ex quâ humidum omne exsugebat, eaque siccata, sequendi hebdomade, eundem liquorem rejiciebat, idque iteratis vicibus, donec in aliam terram cœli nostri imposita, interierit: CHIOCCUS verò *in Museo Calceolariano* eas Cochleis & vermibus ali, statuit, & mea quidem ex opinione præ cœteris non procul â Veritate abludit. JOH. THEODORUS SCHENCKIUS in literis ad Excell. PH. JACOB. SACHSIUM *Gammarolog. annex. p. 925.* tradidit; Salamandram Myropolam Romanum unà cum aliis vitro asservatam sibi ostendisse mortuam, & exserentem linguam satis longam, qua muscas injectas venatur: ubi dictum Myropolam, vel Chamæleontem pro Salamandra exhibuisse vel falsam fictamque talem efformasse, quilibet facilè cogitare poterit, qui unquam saltim Salamandram veram accuratius inspexit: *Confer. Cap. IIX. §. 4.* Quantum verò ad me, in dissectionibus earum vetriculum terra quadam arenosa & lumbricorum terrestrium particulis refertum inveni, ut illis quoque Salamandras vesci, manifestum sit; quibus accedit, quod sæpius lumbricos terrestres vitro superius cooperto cui inerat Salamandra, injectos, brevi consumtos viderim; minime tamen muscas, cochleas, & alia in secta minora in alimentum eis cedere negabo, cum rationi hæc sint consona, non dissona.

Cap. XI.

De Salamandræ Veneno ejusq; Medela.

§. 1.

Superstitiosa veterum credulitas, & transplantata in posteros hujus & illius ficta Authoritas, omnium ferè errorum omni tempore in Eruditorum scholis, fuerunt genitrices; adeò, ut rectè Illustr. Franciscus L. B. De Verulamio *Augmentat. scient. Lib. I.* scripserit: Illa credulitas, quæ certos scientiarum authores dictatoria quadam authoritate munivit, ut edicant, non senatoria, ut consulant, ingens damnum scientiis intulit, tanquam præcipua causa, quæ tantopere illas afflixit ac depressit, ut absque insigni aliquo augmento exangues jacerent: Hinc (pagina antecedenti inter alia pergit:) & in naturali historia videmus multa temere, & parum cum delectu aut judicio recepta, & descripta; ut liquet ex scriptis Plinii, Cardani, Alberti, & plurimorum ex Arabibus, quæ commentitiis & fabulosis narrationibus passim scatent, iisque non solum incertis & neutiquam probatis, sed perspicuè falsis, & manifestò convictis: ingenti Philosophiæ Naturalis dedecore, apud homines graves & sobrios. Certè si omnibus aliis destituti essemus testimoniis, sola & excessiva illa Salamandrina figmenta de earum Veneno & Vita in igne, (ut reliqua hic taceam,) ad dictorum confirmationem omnino sufficerent; nescio, à quô tantæ fidei & authoritatis Authore vel Doctore, primum excogitata & prolata fuerint? ut à reliquis ferè omnibus, pauciſſimis ex antiquorum classe exceptis, imô etiam benè multis hoc nostro seculo, sine ullo rationis aut experientiæ præmisso examine, superstitiosè fuerint credita, & deinceps ex uno in alium authorem fideliter transcripta, ut alter sic alterum, sub veritatis specie his propagatis fabulis, incautè circumvenerit ac deceperit.

§. 2. Agemus solùm in hoc Capite de Salamandræ Veneno, & videbimus primùm fabulosas quorundam authorum de eo assertiones: sitque eorum Coryphæus, Naturalium fabularum pater Caius Plinius, qui *Lib. XXIX. Cap. IV.* Inter omnia animalia Venenata (*inquit*) Salamandræ scelus maximum est;

cœ-

cœtera enim ſingulos feriunt, nec plures pariter interimunt: ut omittam, quod perire conſcientiâ dicuntur homine percuſſo, neque amplius admitti ad terras: Salamandra pariter populos necare improvidos poteſt, nam ſi arbori irrepſerit, omnia poma inficit veneno, & eos qui ederint, frigida enecat vi nihil aconito diſtans. Qui nimo, ſi contacto ab eo ligno vel pede cruſta panis incoquatur, idem veneficium eſt; vel ſi in puteum cadat: quippè cum ſaliva ejus quacunque corporis parte, vel in pede imò reſperſa, omnis in toto corpore defluat pilus. DIOSCORIDES & *Commentator ejus* PETR. AND. MATTHIOLUS *Lib. VI. Cap. IV.* non modò hæc Plinii allegata verba approbant, ſed & additionibus variis adhuc illuſtrant, in hunc modum: Non ſolum veneno inficit & necem adfert Salamandra ſicca & in pulverem redacta pota, vel clam cibis admiſta: ſed etiam morſu, viperarum modo, cœterorumque ſerpentium, venenum ejaculantium. Quin & fructus & herbas inficit, tùm ſaliva quadam, tùm mucoſa ſpecie, quæ à toto ejus corpore ſudat, magno deguſtantium diſcrimine, ſiquidem plerique inventi ſunt, qui hoc veneno interiere. Proindè (pergit) mirum non videtur, ſi recentiorum quidam tradiderunt, integras quoque familias periiſſe, quod aquas bibiſſent, in quorum puteos fortè Salamandra ceciderat, vel quod panem tantùm commediſſent, furno incoctum, qui lignis eò infectis incaluerat; quibus tamen non usque quoque credendum exiſtimo, cum igniumvi, omnia venena abſumantur, ſed adſtipulandum erit Plinio, qui non ex pane furnis incocto, in quibus ligna Salamandræ veneno infecta, accenſa fuerint, quosdam fuiſſe enecatos tradidit, ſed ex panis cruſta lignis inaſſata, pede Salamandræ contactis, &c. ÆLIANUS *Hiſt. Animal. Lib. VI. Cap. IV.* Salamandram Venenatam eſſe pariter ſtatuit, adeò, ut licet ſus Salamandram extra periculum comederit, ii tamen qui ſuis carnibus veſcantur, (pro ut ſcribit) omnes intereant. PETRUS GYLLIUS dicti *Æliani Interpres Lib. IX. Cap. LXII.* non minùs quoque morſu infenſiſſimo Salamandram præditam eſſe affirmat, GREVINUS *Lib. I. de Venenis Cap. XXIX.* Salamandram hominibus infenſiſſimam eſſe dicit, totámque naturæ noſtræ adverſari, imò veneficos, pāſtillos ex ea conficere peſtiferos, ex NICANDRO fabuloſè refert. JUL. CÆSAR SCALIGER *in ſubtil. ad Card. Exerc. 185. circa finem*, Salamandras adeò infeſtas dicit, ut ſolo af-

afflatu, magno agrorum tractui nocere soleant. Idem ex iisdem & aliis contractius paulò referunt ALDROVANDUS & JONSTONUS. EDOARDUS WOTTONUS *Lib. VI. Histor. Animal. Cap. 109.* & ANDR. CÆSALPINUS *Spec. Art. Med. Hippocr. Lib. III. Cap. XII.* ipsum Plinianum Textum superius allegatum, verbotenus suum faciunt. Siqúe veneni hujus Salamandrini ratione, Indiarum rerum Scriptores consulimus, defendi quidem illud à nonnullis eorum, sed plerumque relativè tantùm invenimus; licet apud plerosque altum planè de Salamandris sit silentium: Sic ADAMUS OLEARIUS in der Orientalischen Reiß-beschreibung **Jürgen Andersen** / *Lib. I. Cap. 7.* in der Beschreibung von *Batavia* seqq. narrat sequentibus: Ein junger Predicant/ welcher aus Holland mit kommen war/ trat dieser Tagen in einer Kirchen auf/ sich hören zu lassen/ da Er mitten in der Kirch eine Stimme hörete Jecko Jecko, worüber der gute Mensch erschrickt/ vermeinend es seye der Teufel/ oder ein anderer/ so seiner spottete/ und darüber aus den Concept kam/ es war aber ein Thierlein so sie Jecko nennen/ und in den Löchern der Erden hin und wieder gefunden wird/ die Holländer sagten/ es seye ein Salamander, er ist in der grösse und proportion als eine Eyder/ sehr gifftig und gefährlich bey den Einwohnern It. clarius adhuc *Lib. I. Cap. 18.* in der Beschreibung der Stadt *Amadabath.* Die Scorpionen und Jecko oder Salamander, sind die allervergifftesten Thiere in gantz Indien; wann aber einer von dem Jecko gebissen wird/ ist kein Remedium da/ er muß unfehlbar sterben; Sein gifft ist so durchdringend/ daß/ wann sein Urin auf den Menschen fället/ er davon vergifftet wird/ und komt in Lebens-Gefahr. Ich habe in Batavia auf der Rüstkammer gesehen/ daß der Urin deß Jecko, so auf den Harnisch gefallen/ das harte Eisen in Tag und Nacht durchfressen hatte/ gleich wann es das schärffste Scheide-Wasser gewesen. Consentit ALBRECHT HERPORT in seiner Ost-Indischen Reis-Beschreibung *pag. 89.* in der Beschreibung *Javæ majoris*, his verbis hier werden auch Salamander gemeiniglich einer Spanne lang gefunden/ deren Natur von denen Physicis beschrieben wird/ daß sie in keinem Feuer mögen verbrant werden/ ist aber in der That befunden/ daß sie wie andere Thiere verbrennen/ doch lassen sie in der Noth ihr Wasser von sich schiessen/ welches scharff und vergifftet ist. Idem etiam refert JOH. JACOB.

SAAR

SAAR in der Beschreibung seiner Ost-Indianischen Kriegs-Dienst *Cap. II. Pag. 21.* Imo & adipsos quoq; JCtos, hæc de Salamandrarum Veneno delata est hypothesis, adeò ut his quoq; pœnam assignarint, qui temere hoc aliis exhibuerint, sic enim Magni illius JCti MARCIANI *ex Leg. 3. §. 3. ff. ad Leg. Cornel. de Sicar. & Venef.* propria se habent verba: Alio Senatus consulto effectum est, ut pigmentarii, si cui temerè cicutam, *Salamandram*, Aconitum, pituocampas, aut bubrostim, mandragoram & id, quod lustramenti causa dederint cantharidas: pœna teneantur hujus legis. Simili modo Salamandram ex JCtis inter Venena referunt BOCERUS *Disputat. de summo Jure Class. IV. Disp. XIV. θ. 36.* HARPRECHT *in Tract. Criminal. ad §. 5. Instit. de Publ. Judic. N. 256.* PETRUS THEODORICUS *in Colleg. Criminal. Disp. 7. θ. 3. Lit. A.* CARPZOVIUS *in Colleg. Criminal. Part. I. Q. 20. N. 2* Et GOEDÆUS *ad Leg. 236. ff de Verb. & Rer. signif. n. 2.* ait; si Salamandræ carnem quis comedat, statim extinguitur.

§. 3. Progrediamur nunc ad Symptomata illa, quæ juxta, varias Authorum traditiones ab hoc Salamandrarum Veneno excitari vulgo dicuntur: quæ omnia ferè in unum quasi fasciculum comprehensa, Carminicè expressit per antiquus ille Medicorum & Poetarum Princeps NICANDER *Carmine de Alexipharm.*

Sin Tibi summa malæ nocuere venena lacertæ,
Nempè emittentis liquidum succum Salamandræ,
Cui nullus poterit fumusve ignisve nocere,
Continuò stupido lingua inflammatur in ore,
Et subito torpent languore, maliq; tremores.
Frigida concutiunt, solvuntq; in corpore membra,
Ut quadrupes pronus, pueri instar, in ambulet æger;
Usq; adeò obtusum est, & habescit mentis acumen.
Multa enim in summa vibex cute livet, & inde
Imbibitum infecti perstillat sæpè venenum.

PLINIUS *Lib. X. Cap. LXVII.* addit, quacunq; corporis humani parte, hac sanie contactâ, totos defluere pilos, idq; quod contactum est, colorem mutare in vitiliginem ÆTIUS *Lib. XIII. Cap. LII.* primùm statim per totum corpus maculas, albas, deinde rubras, postea nigras apparere & *Eod. Lib. Cap. XIII.* vehementem statim excitari Dolorem, & crustæ productionem, tradidit.

didit. AVICENNA Arabs. *Canon: Lib. IV. Fen. VI. Tract. V. Cap. 20.* præter jam dicta, multoties nigredinem membri ſecundum figuram rotundam, & poſtea caſum ejus totalem à Salamandrarum morſu accidere docet, poſt potum verò Salamandræ *Lib. IV. Fen: VI. Tract. II. Cap. 7.* dolores vehementes in ſtomacho & apoſtema, ſicut in hydropiſi, & in Ventre ſpasmum urinæq; retentionem oboriri ſtatuit: GESNERUS ex aliorum relatione, quamvis ſine aſſenſu, refert, Eas ubi ſemel parti cuipiam dentes inflixerint, nunquam extrahi poſſe, ſi verò avellantur, lethale eſſe: Ut paucis multa complectar, adeò olim decantatum fuit hoc Salamandrarum Venenum, ut in quibusdam Galliæ locis Teſte ALDROV. obortum ſit de eo adagium, ſi te Salamandra momorderit, accipe linteum tuum & tuam lodicem. Et Rheti quoq; dicere conſverunt, Eum quem Salamandra momorderit, tot opus habere medicis, quot beſtia diſtinguatur maculis.

§. 4. Verum ſi non penitus & abſolutè hoc Salamandrarum venenum negare, de eo tamen unà cum GESNERO & JACOBÆO, omnino dubitare meritò auſim, motus, rationibus & experimentis. Rationibus, I. Ob evidenter abſurdas nonnullorum authorum de eo traditiones, qualis eſt illa ſuperius allegata MATTHIOLI, quod nempe Salamandræ venenum ſuum ejaculari ſoleant, ſerpentum inſtar: Si enim rem conſideramus ipſam, negatum jam ſuperius fuit Cap. II. §. 2. circa finem, Salamandras aliquid ex ore effundere ſpumæ aut ſalivæ: & ipſa quoq; teſtatur experientia, obſervente & annotante mecum ſæpe citato GESNERO & JACOBÆO, eas vix vi, ad os ſaltim aperiendum quamvis maximè irritentur, adigi poſſe, quânam ratione, quôve impulſu venenum ſuum ſponte ejaculabuntur? Si ſimile à ſerpentibus deſumtum conſideramus, annon ſecundum vulgare proverbium claudicat? falſò enim Viperarum ſalivam ſive ſputum quam morſum minantes projiciunt, venenoſam haberi. Expertiſsimus circa Viperas FR. REDI. *Obſ. de Viper. p. m. 18.* ſingulari quodam facto experimento à JACOBO SOZZI, Viperarum Capturæ dedito, in præſentia Ferdinandi II. Magni Hetruriæ Ducis, probat; ut taceam, Viperas & Serpentes humorem, excrementum, aut partem ullam non habere,

quæ

quæ bibita aut comesa multò minus tantum ore ejecta, interficere valeat, incauda non habere quod pungat, nec dentes quoq; licet feriant, esse venenosos, sed juxta M. A. SEVERINUM *de Vipera Pythia*, succum cum dentium morsu simul junctum, plagam demum inferre venenatam; quam sententiam quoq; ceu veram agnoscere videtur s: c: REDI *l. c. p. 65.* post jam demum de Viperini veneni absolutè sic dicti nullitate, allegata verba, ab eo mutuata, dum pergit: dentes non esse venenosos licet feriant, sed tantummodo aperire viam veneno viperino, quod tunc demum revera tale sit, si sanguinem attingat: Venenum verò aliud circa Viperas non dari, nisi illum liquorem, qui palatum humectat, & in vaginis dentes operientibus restagnat. Confer *Diss. Inaugural.* curiosissimam Excell. MICHAELIS ETTMULLERI Prof. Lipsiensis Celeberr. *de Morsu Viperæ.* Si itaq; Viperæ salivæ suæ dejectione inficere non valeant, & sic ea de iis habita hypothesis destruatur, quid quæso de venenosa Salamandrarum huic superstructa salivæ ejaculatione statuendum? Ejusdem erit valoris ab eodem MATTHIOLO de infecto Salamandrino veneno pane, allata disceptatio, ubi iis non usq; quoq; credendum putat, qui integras familias periisse dixerint, quod panem tantum commedissent furno in coctum, qui lignis Salamandræ veneno infectis incaluerat: quia nempe vi ignium, omnia absumantur venena, nec malè quidem rationatur, sed male concludit, dum adstipulari conatur PLINIO, qui non ex pane furnis incocto, in quibus ligna Salamandræ veneno infecta fuerint, quosdam fuisse necatos tradidit, sed ex panis crusta, lignis inassata, pede Salamandræ contactis: Annon eadem hîc ratio? si nempe ignis admentem MATTHIOLI, omnia absumat venena, cur non etiam huic panis crustæ, lignis [non certè sine igne, aut saltim relicto ejus effectu, calore intensissimo,] inasatæ, solo contactu, â pede Salamandrino communicatum venenum absumtum fuit, prout in lignis eodem veneno inquinatis? tantum dicendum de uno, quantùm de altero. Huic quoq; numero ulterius inferendum venit & ÆLIANI commentum, ubi statuit; Sues, Salamandras extra omne periculum comedere, eos tamen, qui suis carnibus vescantur, omnes interire; Nescio, quo privilegio sues hanc præ cœteris animalibus adepti fuerint prærogativam, ut decantatissimo & pernicioſissimo hocce vulgo sic habito veneno, [quod

etiam ex SCALIGERI jam ſuperius quoq; adducta traditione, palpabiliter falſa, per ſolum afflatum, magno agrorum tractui nocere ſolet,] impunè non modò veſci, ſed & citra omnem noxam in vivo corpore alere & tandem illud poſt jugulationem, in alios demum cum vitæ inevitabili diſpendio transferre eis liceat? cur non etiam viventes hoc ſuum venenum apud ſe delitescens, aliis animalibus per morſum, vel halitum, aut affrictum communicare poterunt? cum jam ex antea dictis conſtet, Salamandras ex vulgari allegatorum Authorum opinione, non modo per morſum, ſed & halitum & nudum contactum nocere & venenum ſuum in alia transferre poſſe corpora; imo, ſi ſues hoc tam vehementi & immedicabili aliàs veneno extra omne periculum veſci poſſunt, certè multo magis à quovis alio veneno, non adeò decantato immunes forent, cum tamen juxta hunc ipſum ÆLIANUM, *lib. I. Cap. 7.* Hyoſyamo planta comeſta, ſtatim moriantur, niſi cancros fluviatiles Græcis παγύρως appellatos, antidoti loco comedere poſſint: & notum eſt illud LUCRETII. *Lib. 6.*

Deniq; Amaracinum fugitat Sus, & timet omne
Unguentum, nam Setigeris Subus acre venenum
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.

Similem tandem abſurditatis notam meretur GREVINUS, qui peſtiferos ex Venenoſa Salamandra paſtillos à Veneficis parari ex NICANDRO refert; certè excogitata hæc fuit fabula contra omnem rationem, non certè in alium finem, quam ut venenum hoc Salamandrinum magis ad huc ſuſpectum fieret, & putatitia illa Veterum Authoritas ſuperſtitioſa quadam veneratione conſervaretur: Nihil enim eſt, (ut alibi abs me dictum) quod quidam Peſtem à Veneficis excitari poſſe putent, ut hoc firmiſsimis comprobavit Rationibus ISBRANDUS DIEMERBROECK *Tract. de Peſt. Lib. I. Cap. VIII. Problem III.* nec obſtat hiſtoria à Multiſcio JOH. JONSTONO *Id. Med. lib 7.* allata, quæ etiam merito à WOLFFGANGO HOEFERO *Hercul. Med. Lib. II. Cap. I.* deridetur ac rejicitur: Nihil etiam probant illi, qui multas propterea ſagas rogo fuiſſe impoſitas alibi tradiderunt, quod peſtem ſe veneficiis ſuis excitaſſe, confeſsæ fuerint; ſed &. eas non certè propterea, ignis ſuſtinuiſſe ſupplicium, ſed quod ſe totas Diabolo manciparint, priores enim illæ & ſimiles confeſsiones vanæ, à Judice

dice non obſervantur, ſic enim JOH. GEORG. GODELMANNUS *Tract. de Magis Veneficiis & Lamiis recte cognoſcendis & puniend. Lib. III. Cap. VII. §. 28.* Confeſsio inquit quæ eſt impoſsibilis & non veriſimilis, nil probat, nec nocet confitenti, in totum autem confeſsiones iteratæ ſunt, ſi id, quod in confeſsionem venit, & jus & Naturam recipere poteſt: & *§. 31.* Lamiis itaque ejusmodi impoſsibilia confitentibus, judex fidem adhibere non debet, quicquid dicat Bodinus: Nam ne verbum quidem in Conſtitutionibus Criminalibus de nocturnis conviviis, & transmutationibus in beſtias &c. legitur. Et poſito, Salamandris venenum ineſse ſumme lethale, concederem quidem ejusmodi paſtillis à Veneficis, (utpote qui adeò Satanæ immerſi ſunt ſpiritu, ut nihil quam perniciem mortalium cogitent, & machinentur,) confectis, multos quidem poſſe enecari homines, nunquam tamen peſtem excitari, utpote quæ ſingularis plane & diverſæ ſit naturæ, ab omnibus reliquis venenatis eorundemq; veneno, adeò, ut nemo mortalium veram Peſtis naturam aſſequi aut perſcrutari unquam valeat. II. Ratio quæ me de hoc Veneno Salamandrino ad dubitandum adducit, eſt Maximus Authorum inter ſe de eo diſsenſus. Et ut ea quæ jam in genere dicta ſunt, hic taceam, Symptomata ſaltim, hinc indè ab illis tradita accuratius inſpiciamus; ubi in iis quidem, quæ NICANDER propoſuit, omnes ad unum conſentiunt, quia ea alter ex altero fideliſsimè transcripſit: quæ verò ex hujus & illius ingenio nata, fuerè ſuperaddita, nusquam ſibi reſpondent, ſic enim ÆTIUS ſibimet ipſi contradicit, dum *Cap. LII. Lib. XIII.* primùm ſtatim albas poſt rubras tandem nigras in toto corpore apparere maculas, *Cap. verò XIII.* vehementem ſtatim dolorem, & cruſtæ productionem excitari tradidit, quæſo ſi ſtatim excitatur cruſtæ productio, falſum certè erit ſtatim apparere ſimul in toto corpore maculas, tractu temporis in rubras demum & nigras mutabiles ſicq; in cruſtam tandem deſinentes, procul dubio enim hic pervocabulum Cruſtæ intellexit Eſcharam, vide *Caſtellum Renovat. Excell.* BRUNONIS *ſub hoc Vocabulo*, quæ cauſticorum etiam medicamentorum & venenatorum ope, pro quô Salamandræ Venenum ſemper fuit habitum, teſte *Petr. Joh. Fabro, Panchym: Lib. V. Cap. VI.* producitur. AVICENNA membri nigredinem

dinem ſecundum figuram rotundam accidere ſcribit, de qua tamen nigredinis figurâ peculiari, hinc & meritò notabili, apud reliquos authores altum ſilentium: Abſurdiſſimum tandem eſt illud GESNERO relatum ac Salamandris vulgò adjudicatum huc quoq; ſpectans proprium, quod dentes nempe, quos ſemel parti cuipiam inflixerint, nunquam amplius extrahant, ſi verò evellantur, lethale eſse; hinc reliquendam tam diu beſtiam pendentem, â parte ſaucia, ut interim patiens vivera poſsit: annon venenata beſtia tamdiu pendens plus communicabit vulnerato de veneno ſuo, quam ſi cito detrahatur, & inflicti venenoſi dentes extrahantur? meritò hinc annilis hæc & inſipida fabula aſſenſum aut applauſam ullum apud GESNERUM non meretur, ſed hiſtoricè tantum & relativè ab eò proponitur. Quidquod hæc & ſimilia ab authoribus prolata Symptomata, nondum probant Veneni hujus Salamandrini tantam acerbitatem, ut juxta proverbia ſuperius allegata aliorumq; authorum traditiones ſummè lethale & incurabile dici mereatur: Hinc meritò requiruntur Exempla fide digniſſima, aliquorum hoc venenò revera læſorum aut interfectorum: Quorum tamen defectus, III. erit Ratio, Venenum hoc in dubium vocandi: Quantùm verò ad illa ab Autoribus propoſita Exempla, præ reliquis primas tenere videtur illud â JOH: PINCIERO *Parerg. Otii Marpurgenſ. Philolog. lib. 3. cap. 49.* allatum his verbis: Salamandræ ſaniem toto corpore tactu irritatæ exſudant, ore an vomant, non habeo compertum, uti nec hoc, quod illius contactu, pili defluant, cutisq; vitiligine defœdatur. Hoc ſcio, cum fœmina opere hortenſi occupata, ex poculo, in quod Salamandra ceciderat, bibiſset, toto corpore maculoſam evaſiſse, & triduo poſt, diem obiiſse. At quamvis hoc indubium vocare nolim, alia tamen Exempla huic in Contrarium afferre atq; opponere inferius paulum licebit, hinc Cauſa potius hujus tam lethalis & rarioris effectus, meo quidem judicio in metum potius ſeu terrorem, & ſanguinis inde ac ſpirituum vehementiorem alterationem conjicienda erit: Sic enim notum eſt ex THOM. CAMPANELLA *Lib. VI. Cap. I. Art. II.* Studioſum quendam ab imaginatione morbi, ſolo metu extinctum eſse, & Viduam quandam ex ſola quadam cujusdam Vetulæ narratione vehementi concepto metu, fati ſibi acceleraſſe ne-

se necessitatem THOMAS BARTHOLINUS retulit, *Hist. Anatomic. Cent. IV. Hist. LXXVI.* Confer Obs. JOH. RHODII *Cent. I. Obs. XLV.* & THOM. FIENI *Tract. de Viribus Imaginationis*, accedit etiam aquæ vel cerevisiæ potus, excalefacto jam opere hortensi corpore, avidius ingurgitatus, unde non mirum, si corpus postmodum undiquaq; maculosum evasit, febrisq; Petechialis excitata fuit: hoc enim modo sanguineæ massæ spirituosiores particulæ, multo jam anteà motu dissipatæ, novo quodam sibi addito fermento, majorem fervorem conceperunt, inq; vehementiorem ebullitionem adaucti sunt, donec soluta magis magisq; Sanguinis compage, Sulphureæ ejus particulæ, velut ignibus admotæ, vehementissimè inflammatæ sunt, febrisq; sic valdè intensa, accensa; cum verò effluviorum horum infarctus, exteriorum pororum ostiola obstruxerat atq; occluserat, non potuerunt non insignes oboriri efflorescentiæ, cutisq; lenticulares aut puncticulares maculæ. Aliud quoq; Exemplum, quo Venenositatem hancce Salamandrarum nonnihil probari posse videtur, proposuit JOH. JACOBUS **Merklin in seiner Ost-Indischen Reiß-Beschreibung** his verbis: Den 4. October sind wir mit unsern neben noch 3. andern Schiffen / an eine kleine unbewohnte Insul 5. Meil von Batavia liegend / Groot Combuis genannt / gesand worden / daselbst Holtz zu hauen / und nach Batavia zu bringen / dazu uns noch mehr Volcks von andern Schiffen zugegeben wurde. Auf di ser Insul haben wir viel Salamander gesehen / welche die Bäume so vergiffet / daß unsere Schiffleut / (die wegen grosser Hitze / oberhalb deß Gürtels gantz nackicht gehen) in Abhauen derselbigen / vom Safft deß Holtzes bespritzet worden / daß wo der Safft Ihre Leiber berührt / daselbst die Haut abgieng / und Sie grosse Schmertzen empfunden / jedoch ohne weitere Gefahr geheilet wurden. Verum cùm allegatus Autor, nullam injiciat mentionem, cujus nam speciei fuerint hæ arbores; dubium adhuc remanet, an non hujus succi acrimonia corrosiva arbori potius, quam ipsis Salamandris, adjudicari queat? hoc enim impossibile mihi videtur, Salamandras tantam liquoris copiam in truncum quendam transferre posse, ut securi læsus, copiosius eum emittat, & adstantes aspersione suâ lædat? si verò tanta liquoris copia trunci harum arborum jam per se turgent, uti hoc absurdum non est, (vide enim de Arbore Indica, aquam fundente JONST. *Hist. Nat. Arb. & fruct. Lib. X. de Miscell. Exot.*

Exot. Cap. IV. §. VI. Itemq; de Arbore foraminulata, aquoso humore plena l. c. §. VII.) Vel jam per se is ipse liquor corrosivus aut venenatus erit: (sic Nerium Americanum Cit: JONSTON. lac adurens fundere, ideoq; â nonnullis (Chupireni seu Arborem igneam vocari tradidit: totum quoq; Catalogum Venenatarum arborum invenire licebit apud Eundem Lib. X. Cap III.) Vel ratio dictitanda, qua ratione aut modo Salamandræ venenum suum arboribus communicare queant? quid quod? cur non in alias quoq; arbores, hoc suum venenum transferant? aut idem hoc in aliis quoq; Insulis observatum fuerit? probabilius itaq; erit; arbori ejusq; liquori tantam assignare acrimoniam naturâ insitam, quam per Salamandram demùm illi communicatam: præsertim cum nullum hoc liquore læsos, præter solam excoriationem subierit periculum, fatente hoc ipso Authore; cum tamen superius §. 2 allegat. OLEARIUS in der der Reiß-Beschreibung Jürgen Andersen/ tantam Urinæ Salamandræ attribuat acrimoniam, ut armaturam ferream eâ corrosam fuisse, & omnes hâc urina læsas summum subire vitæ periculum referat: sed fortè nimiùm credulus, cum notum sit, peregrinantibus, multa fabulosa pro veris enarrari, & artificio facta, pro naturalibus obtrudi: Præter hæc, Venenositatem Salamandræ, recensente THOM. BARTHOLINO *Hist. Anat. Cent. II. Hist. C.* HENRICUS CORVINUS, exindè quoq; defendere conatus est, quod quotiescunq; aperto vase vitreo, propius Salamandram inspexisset, toties superveniente capitis dolore, recessisset: hîc quamvis fateri cogar, Salamandras propius inspectas, odore quidem fero & mucoso-salaci, nares ferire, præsertim, si vas illud cui insunt, aliàs coopertum, subitò detegitur, indeq; facilè capitis dolorem excitari posse; non tamen propterea video consequentiam, cur Salamandræ venenatæ dicendæ: non enim omnia suaveolentia naturæ nostræ sunt proficua, nec etiam vicissim omnia graveolentia inimica, & per consequens, ea quæ caput suo odore complent ac offendunt, absolute Venena; hoc enim pacto & Moschus, Ambra, Zibethum, & alia suaveolentia venenis essent annumeranda, cum eadem producere in commoda valeant; *Conf. S. R. J. Academ: Nat: Curios: Adjuncti meritiss. Celsi dicti Excell.* DN. D. LUCÆ SCHROEKII *Histor. Mosch. Cap. XVII.* quo tamen Jure quilibet ipse judicare poterit, qui insignes earum virtutes cognitas habet atq; perspectas:

ſpectas: cum autem earum ſuaveolentia aliàs non, niſi abutantur, noceat, ſic & hæc Salamandrarum graveolentia non facilè caput naresq; offendit, niſi hæ præter neceſsitatem propius admoveantur; Quin imo, ſi adeò apud Indos quoq;, Gallos & Italos in quorum Regionibus ceu calidioribus imprimis veneno abundare dicuntur Salamandræ, tantæ malignitatis notam præſe ferrent, Exempla & Hiſtoriæ hocce Veneno interfectorum aut læſorum, non adeo deficerent; quin Itineraria illis paſsim ſcaterent; cum tamen Indiarum Scriptores ut plurimùm de Salamandris omnino ſileant, & bene multi qui Galliam Italiamq; perluſtrarunt, ne unquam quidem Salamandram viderint, ne dicam quod illis de veneno earum quicquam conſtare poſsit: cum tamen illorum vix ullus inveniatur, qui non de Tarantularum & Scorpionum Ictibus ſibi aliqualem comparaverit notitiam: Imò neq; in Gallia, contra vulgatum & ſuperius citatum Proverbum, Salamandris tantam veneni vim in eſſe, JACOB. PALMERIUS teſtatur, qui *Exerc. adopt. Auth. Græc.* ex diſcurſu Viror: Erudit. in Academ. Conſeſsu Codomi de Salamandrâ habito, jam ſuperius cit: *ad Theoph. deſign: Pluvior. p. 418. Edit. Heinſian:* poſt Plinii l. 19. cap. 4. allegata verba inquit: At in noſtro Murone (ſ. Salamandra) non tanta vis in eſt veneni, & paulo poſt, Quod ad Veneni Salamandræ vim tam immenſam, &c. Id Animal etiam hodie in Gallia venenatiſsimum haberi, ſed id in majus traditum fuiſse, ut ſæpè fit in talibus, fortè & in quibusdam Mundi partibus vim venenoſam majorem ineſse, quam in Cœlo Gallico. Hinc merito etiam IV. loco ratiocinor atq; concludo: Si res quædam manifeſtis ac evitabilibus erroribus, ſuſpecta ſemel eſt reddita, veluti Salamandra noſtra circa Vitam in igne &c. meritò etiam quoad reliqua, v.g. Veneni acerbitatem &c. probabilibus ſaltim in contrarium allatis dubiis, omnem penitus amittit fidem.

§. 5. Experientiam quantum concernit: I. GESNERUS, qui duas domi ſuæ habuit Salamandras, nunquam eas licet virgis ſæpè irritatas, ad mordendum unquam cogere potuit, apertè fatetur, ſe neminem in Germania â Salamandrâ morſu læſum, unquam audiviſse: hincq; eas non tam venenatas in Germania ſtatuit, quam in reliquis fortè regionibus, II. Excell. JACOBÆUS ex Literis ad TH. BARTHOLINUM *Act. Hafnienſ. l. ſ. c.* Humorem quidem lacteum, corpore Salamandrino ſeſe per cultrum

anatomicum aperto copioſe prodiiſse dicit, qualem & in bufonibus deprehendit, ſed non tam emunctæ naris, ut odorem illum deterrimum, humoris lactei inbufone ac Salamandra â Veteribus decantatum, ullo modo perſentiſceret: Beſtiam ſæpius irritatam cæſamq; ad mordendum cogere non potuit; ut de Veneno nihil ſibi conſtare fateatur: III. Et Ego quoq; obteſtari & tam Literatorum quam aliorum bene multis teſtimoniis comprobare poſsum, me aquaticas atq; terreſtres Salamandras non paucas diu multumq; in Muſæo meo Vitro incluſas detinuiſse, nudis tractaſse manibus, & ſic aliquali ſaltim caudæ compreſsione lacteum evocaſſe ſuccum, ſine ullo inde accepto incommodo; quid quod? cum præterito Menſe Maij Anni hujus 1682. Salamandram quandam terreſtrem, noviter mihi allatam, cultro anatomico adhuc vivam ſubjeciſſem, & imprimis in maculas illas luteas pone oculos, glandulas inveſtientes inquiſiviſsem, *Vid. Cap. de Anatom. §. 4.* en ſubitô, vix facta inciſione, aliquot particulæ hujus liquoris lactei in oculum meum dextrum penetrarunt, & ſanctè affirmo! ſine ulla læſione, niſi quod ab initio levem duntaxat pruritum perſenſerim, qui tamen brevi ſponte evanuit; cœterum eas ad os aperiendum, multò minus mordendum, nunquam cogere potui, quamvis eas ſcalpello, maximè irritaſsem: IV. Compertum habeo, copioſè in agri Altdorffini fonticulis, rivulis & uliginibus inveniri Salamandras, quæ tamen aqua, citra ullam incolarum moleſtiam, ad varios uſus accommodatur, ſic enim bene adhuc recordor, â ſtudioſo quodam, mihi & affinitatis & familiaritatis jure notiſsimo, exhorti cujusdam, prope dictum oppidulum ſitî puteo, Salamandram unam alteramve extractam, mihiq; invitro aqua illius putei repleto transmiſſam fuiſſe, quam tamen aquam unà cum Commenſalibus ſuis, refrigerationis loco ſæpius in æſtate deguſtaverat; ſine ullo ſanitatis detrimento; id quod certè Pincieri Experimento ſuperius allegato directè contrariatur: V. Notum quoq; eſt, quosdam Salamandras devoraſse, quosdam eas Vomitu rejeciſſe, citra tamen ullum vitæ ſanitatisq; diſpendium: ſic enim de priori, Casp. Theoph. Bierling Pract. Magdeb. *Ephem. S. R. J. Nat. Curioſ. An. II. Obſ. CCVI.* Fœmina quædam levis animi in valle Telina, Salamandram in pulmento coxit, quod deinde Marito, ut eò citius ultimum obiret diem, ad comedendum appartavit; ſed & ille pulmentum absq; ullo ſuperveniente

veniente malo vel ſymptomate manducavit. de poſteriori verò PETRUS BORELLUS *Hiſt. & Obſerv. rar. Medico-Phyſ. Cent. III. Obſ. LVII.* Nauſſareſe loci de Semalens, non procul â Caſtris, quidam â mago quodam, ut referebatur, venenum hauſerat, & ab eodem deindè curatus fuit, herbæ cujusdam uſu, cujus ope quatuor Salamandras, multosq; Bufones vomitu ejecit. Et quamvis hîc noſtrum non ſit decernere, num Salamandræ hæ ex aliis pulveriſatis atq; propinatis, vel ex eorum ſemine liquoris cujusdam vehiculo aſſumto, generatæ fuerint? Sufficit tamen, eas certo quodam temporis ſpatio intra corpus hujus hominis impunè fuiſse ſervatas, & innoxiè rejectas, citra obſervata (alias enim & annotata) periculoſiora ſymptomata. Taceo VI. multas quoq; Salamandras â multis anatomicè examinatas, hocq; pacto intimius conſideratas, atq; audacius tractatas, ſine ulla Venenoſitatis relicta aut obſervata nota; Nolim tamen propterea abſolutè & in univerſum omne Salamandris denegare venenum; cum notum ſit, ex variis variarum Regionum & Climatum temperamentis, varias quoq; in iis degentia ac viventia acquiri naturas, virtutes & effectus; quin concedo potius, morſum quidem Salamandrarum exitioſum eſſe, neminem facile tamen hoc modo lædi poſſe, niſi ipſe diductis violenter maxillis, liberè ſe & audaciſsimè periculo exponat; & hoc modo plerorumq; animalium & ipſius quoq; hominis morſum exitialem imò letiferum eſſe, Exempla ſunt in promptu: de morſu enim hominum exitiali, Vid. FABRIT. HILDAN. *Obſ. Chirurg. Cent. I. Obſ. 84. & 85. Itemq; Cent. IV. Obſ. 87.* & DOMINIC. PANAROLLUM. *Pentecoſt. II. Obſ. 42.* Morſu Galli gallinacei rabiem inductam, Vide ſis apud ANDR. BACCIUM *in Prolegom. & antidot.* Ex Morſu Equi & hirudinum Gangrænam ſecutam, videre licebit apud cit. HILDAN. *Cent. II, Obſ. 86.* & JOH. SCHENKIUM *Obſerv. Med. Lib. VII. Obſ. 108. &c.* Verum uti propterea nec ipſe homo, nec pulli gallinacei, nec equi, nec hirudines pro venenatis habentur, ſic neq; Salamandræ propterea Venenatorum numero inſerendæ ſunt per ſe, & eſſentialiter, ſed caſu tantum, & accidentaliter.

§. 6. Nunc etiam Inſcriptione Capitis efflagitante, de Medela hujus Veneni Salamandrini quædam annectere placet: ea verò quæ apud Veteres de hac Materia inveniuntur, carminicè expreſſit ſup. cit. NICANDER Alexipharm. hunc in modum:

Sin Tibi ſumma malæ nocuere venena lacertæ,
Nempe emittentis liquidum ſuccum Salamandræ, &c.
Hic lectum piceæ tenthrenes munere fletum
Confice, vel viridem, quem profert Ajuga, ſilvam:
Corniferæq; ſimul nucleos huic adjice pinus,
Vel calidæ fervens urticæ contereſemen,
Contuſiq; mola permixtam ervi adde farinam.
Ipſam etiam urticam, ſimul arida & hordea pingui
Miſce oleo, & facta languentem pulte ſagina.
Præſentem quoq; præſtat opem collecta reſina,
Et ſacer Hyblæa vomitusq; laborq; volucris,
Imaq; qua terris infixa eſt Galbana parte,
Nec non nata recens tardæ teſtudinis ova.
Pinguis item confert, mactati axungia porci,
Cui coctum æquoreæ partum teſtudinis adde,
Quæ ſummos tranat fluctus velocibus alis.
Accipe nonnunquam vel ſola, ubi cætera deſunt,
Montanæ & cytiſo paſtæ teſtudinis ova:
Quam, cum muta priùs fuerit, feciſſe canoram
Fertur progenitus Maja & Jove filius olim;
Incluſis ſiquidem ſpoliavit carnibus ille
Quadrupedem & vario pictam fabrè ordine teſtam,
Atq; duos ſummis cubitos adnexuit armis.
Imo coaxantes deprendens confice ranas,
Et vulſam Eryngi radicem junge, deinde
Sufficiente coquens Scaminon parte remolli,
Hocq; cibo vel jam diſperſam collige vitam.

Eadem remedia apud DIOSCORIDEM & alios inveniuntur, num verò ea ex NICANDRO transſcripſerit, ad mentem GREVINI, an potius NICANDER ex DIOSCORIDE, dubium oritur? mallem tamen opinioni poſteriori, quam priori, ſubſcribere: Adfuit enim DIOSCORIDES ANAZARBEUS Cleopatræ, ſub Antonio, Teſte PETR. CASTELLO: *de Vit. Illuſtr. Med. pag. 85.* Cleopatra verò vixit ante Chriſt. nat. Circa A. M. 3902. Conf. *Tabul. Chronolog.* SCHRADERI. NICANDER verò referente eodem CASTELLO p. 76. floruit demum tempore Attillæ, poſt C. N. circa Annos 438. vel 40. PLINIUS præter jam enarrata remedia, muſtum & ſapam, AVICENNA verò theriacam & mithridatium

datium commendant. AETIUS folia cupreſsi & eryngium extollit. Rectiſsimè verò PLINIUM notat GESNERUS, quod ranæ marinæ ſuccum etiam pro ſingulari hujus Veneni antidoto habuerit, cum tamen ranæ oviparæ quadrupedes nullæ planè in mari reperiantur; quæ verò ibi verſantur, in genere piſcium planorum recenſeantur, nec ullam adverſus venena poſsideant virtutem. Sed quidopus eſt antidotis ſpecificis; his præſertim confuſiſsimè concinnatis, quoad virtutes ſuas nullatenus inter ſe convenientibus, nulliq; indicationi ſatisfacientibus, ſi nulla, vel ſaltem non tanta Veneni hujus Salamandrini efficacia. Fateor tamen & jam conceſsi ſuperius; varia nonnunquam & graviora, ſolô metu, terrore, aut quavis alia mentis alteratione, poſt hauſtam v. g. inopinatò aquam ex puteo, vel urna, cui Salamandræ inerant excitari poſſe ſymptomata, curationem ſui per Medici prudentis conſilia ſummopere urgentia: quibus in caſibus, aliisve his ſimilibus, optimùm erit, in principio ſtatim propinare Vomitoria, ad materiæ nauſeoſæ, in primis viis adhuc hærentis, evacuationem; quibus ſubnecti poterunt Bezoartica Cordialia, ad maſſæ ſanguineæ ferocientis particularum ſulphurearum, per blandam diaphoreſin diſsipationem, & virium haud parum depauperatarum, reſuſcitationem: Nec Diureticorum poſtmodum omnino negligenda ſubſidia, præcipitatas illas & ope fermentationis ſanguineæ ſequeſtratas patticulas magis terreſtres, adhuc reſiduas, per vaſa urinaria, eliminantia; quem quoq; in finem Clariſſ. DN. D. PAULUS DE SORBAIT, *Med. Pract. Tract. III. Append.* Spumæ Salamandrinæ haliacacabi ſemen oppoſuiſſe videtur. Cœterum quoad ſymptomatum hac vel illa vice maximè urgentium varietatem, varia quoq; â quolibet prudenti & fundamentaliter inſtructo Medico, medicamenta ſalutaria legitimâ aptata methodo, facillimè ſelegi & applicari poterunt. Poſito etiam, morſu Salamandrarum quempiam fortè lædi, (id quod tamen vix, niſi diſtractis violenter gingivis, audaciſsimè ſe periculo quis expoſuerit, fieri poſſe antea demonſtratum,) Vulneri applicare licebit Theriacam, vel perſe, vel cum Peruviano Balſamo nonnihil mixtam, partim mundificationis gratia, partim etiam habito reſpectu veneni, ſive tale quid Salamandris inſit ſive non, minimè tamen erroneum erit, cum ſecund. CORN. CELSUM, omnis morſus, videatur habere quoddam virus; quibus ſuper

imponendum erit Empiastrum aliquod Defensivum, ad sanguinis affluxum versus affectam partem, eò melius inhibendum; perutile etiam foret, decocto quodam mundificativo, cui alixipharmaca quædam simplicia adjecta fuerint, repurgare inflictum vulnus, ad majorem veneni expugnationem, & meliorem vulneris futuram consolidationem, quæ brevi tùm, consolidantibus, decenter promovenda.

Cap. XII.

De Salamandræ vitâ in igne.

§. 1.

CRedidisse videri possunt nonnulli Veteres, flammis in corpora quædam nullum planè jus datum esse, sed si fortè huic vel alteri ex adveniente quadam pernicie corpus perire debuisset, illud mox invisibili aliquâ partium repositione, ineffabiliter instaurari: quod sine dubio Poëtica fabulositas expendendo, Tityum, Jovis ex Elarâ Orchomeni filiâ filium, jecur perpetuò cum Luna renascens, vulturi, aut ut Hygino placet, serpenti, exedendum præbere confinxit. Vid. Homer. *Odyss. V.* Virgil. *Æn. 6.* Ovid. *Met. 4. & Pont. 1. 2. & Ibin.* Q. Calaber. *lib. 3.* Seneeca *in Thyest.* Tibull. *l. 1. el. 3.* Claudian. *in Gigantom.* Horat. *carm. lib. 3.* Statius *Theb. 1.* quamvis Strabo *lib. 9.* hanc fabulam ad historiam transtulerit, & Lucretius *lib. 3.* ad rei venereæ cupiditatem, animiq; sollicitudines eandem retorserit; qui propterea consuli queuut.

§. 2. Quærere igitur hîc non inconveniens fuerit: *Utrum Naturæ consonum sit, uri citra perniciem corpus aliquod?* confirmare quæsitum videtur admirabilis *inanimatorum quorundam in igne perseverantia:* Et quidem (1.) de Adamante circumfertur, flammas eum penetrare non posse, ob subtilissimos poros ex nimia soliditate ortos, quod Laur. Lippius *in Distich. ad Laur. Medicen.* ita expresit:

Non Adamas flammis, nec durâ incude domatur:
Laurenti *hircino sanguine conteritur.*

atq; ut de hac pretiosissimâ gemmâ plura mira haberentur, relatum olim etiam est; Adamantes progenerari in monte Ahingar, ultra

ultra urbem Bisinigar, itinere dierum quindecim: circundari montem paludibus venenosarum bestiarum (Salamandrarum &c.) plenissimis: montem ipsum non minùs serpentibus differtum: in eum montem accolas ex editiore loco sagittis carnes jaculari, quibus carnibus hæreant Adamantes. Carnes illas ab aquilis, sublatas in nidos, devorari; sub quibus delapsos adamantes inveniri. Conf. J. C. SCALIG. Subtil. *exerc. 113. sect. 3.* & M. PAUL. VENET. III. 29. Sed uti hæc de Adamantis generatione, manifestò falsa sunt & fabulosa, sic etiam de ejus perseverantia in igne, rectissime Ingeniosissimus JOH. BAPTIST. DU HAMEL *Oper. Philos. Tom. I. de Fossil. Lib. II. Cap. VIII. p. m. 454.* loquitur, cum dicit: Crystallo Adamas colore & figura affinis est, sed duritie longè dissimilis; adeò ut nullo igne, vel ferro eum domari posse, veteres crediderint, atq; hinc nomen suum invenerint, nam Adamantem, quod non sit domabilis, Græci dixere. Quanquam id falsum est; siquidem & malleo conteritur, & ignis ardoribus tandem liquatur. (2.) De **Asbestino** ex historiis notum est, ex eo telam contextam fuisse & tunicas, quæ igni non tantùm non absumebantur, sed in illum conjectæ, sordibus exustis splendescebant magis, quàm possent aquis: Regum quoq; funera in ejusmodi adusta tunicis, ne corporis favilla cum reliquo cinere misceretur vid. G. PANCIROLL. *de reb. deperd. tit. 4. part. 1 p. 16.* PLIN. *lib. 19. c. 1.* SALMUTH. *in not. Panciroll. l. c.* SOLIN. *cap. 17.* SCHOTT. *P. 4. Magiæ lib. 2. Syntagm. 2. cap. 1. §. 10.* Imo etiam fieri exinde Ellychnia incombustibilia, ut chartam Asbestinam perpetuò duraturam de quâ KIRCHERUS *Mund. subterran. Part. III. p. 74. taceam*, ex PAUSANIA constat, ubi Athenis aureæ Minervæ lucernâ, quam fecit Callimachus, thryallidem ex lino Carystio, (quod etiam Amianti synonymum est) inditum fuisse tradidit: At, quamvis certum sit, diu satis hunc lapidem ignis sustinere posse fervorem, dubito tamen eum propterea incombustibilem esse; nisi fortè inter hunc nostrum Amiantum & eum, qui Veteribus cognitus fuit, magna intercedat diversitas, præsertim cum apud Veteres, ubi inventus fuit, margaritarum æquaverit pretium, hodiè verò possessio ejus non adeò rara sit. Rectissimè potius concludere videtur BECHERUS *Mund. Subterr. Sect. 5. cap. 3. pag. 500.* Contradictionem esse in adjecto, rem aliquam esse incombustibilem, & tamen ardere posse; cum id sit in com-

bustibile,

buſtibile, quod ſumme denſum ſit, & per conſequens rareſcere & flagrare nequeat; materiam verò nullo modo ullam ardere poſſe ſine rarefactione, hinc & atomorum attenuatione, ſuæq; ſubſtantiæ iminutione. (3.) De Auro evolvere licebit Joh. Mickæl. Lex. Philoſoph. ubi Aurum eſt metallorum nobiliſſimum, *nullo igni combuſtibile*, quia terram illius puram humor purus tuetur, ne accendatur. Sed enim præter Moſaicam vituli aurei combuſtionem Exod. XXXII. v. 20. conferri meretur Jonst. *in Admirandis Auri*; quo teſte, Francisc. Antonius, Londinenſ. *Medicus*, Aurum *in formam mellis* redegit, & ut probaretur, certas ad præcipuos Germaniæ Medicos doſes miſit. Scilicet multa ex auro crudo, plura verò ex eo chymicè atq; artificioſè præparato, hodiè potiſſimum elici queunt. (4.) De Pyrimacho lapide memoratur, eum ab igne immunem eſſe, adeò ut ne calefiat quidem; vid. Schott. *Phyſ. Curioſ.* l. 7. c. 8. p. 704. Agricola verò *de Nat. Foſſil. Lib. X.* lapidem hunc in ardentes fornaces conjectum, fluere quidem, at ubi defluxit, in catinum rurſus concreſcere ac dureſcere dicit. (5.) De foſſili Ebeno ſcribitur, illud, licèt omnino adſpectu ſimile ſit Gagatæ lapidi, naturâ tamen eſſe admodum diversâ, quod *ebenum ignem non ſentiat*, gagates contra ardeat, & igne pereat. *Vid.* J. H. Ursin. *Arboret. Bibl. cap. 43.* G. Agricola *lib. 7. Foſſil. pag. 325.* (6.) De quodam Ligni genere Javenſi Aug. Torniellus *in annal. Mund. die. 6. num. 2.* ait; vidiſſe ſe ligni genus ſatis leve, & aſpectu valde combuſtibile, quod ex *Januæ* (rectius *Javæ*) montibus delatum ajebant, cujus modica ſanè portio cultello ſecta, & in referto carbonum ardentium foco injecta, ibidem, ſe præſente, aliisq; multis inſpectantibus, diu relicta, non modò, non abſumi, ſed neq; accendi vel minimùm lædi unquam potuit; nam forcipe mox inde detracta, omninò ut prius integra viſebatur. Atq; iſta de rebus nonnullis non viventibus, quibus ignis parcere creditur dicta, in præſenti ſufficiant.

§. 3. Jam de *Animantium* quoq; immunitate ab igne dicendum eſt, quæ magis faciunt ad inſtitutum. Non verò hîc nulla prorſus occurrunt exempla; Siquidem (1.) Pyrauſtæ ſe offerunt, de quibus Arist. *lib. 5. H. A. cap. 19.* ait: *In Cypro Inſulâ, æra-*

riis

riis fornacibus, ubi chalcites lapis ingestus compluribus diebus crematur, bestiolæ in medio igne nascuntur pennatæ, paulò muscis grandioribus majores; quæ per ignem saliant atq; ambulent. Emoritur & hoc genus, & illud nivis alumnum (de quo paulò antè) *cùm alterum ab igne, alterum à nive dimotum est.* Subscripsit PLINIUS *l. 11. N. H. cap. 36.* qui ea, quæ de Pyrali sive pyraustâ annotavit, ex Aristotele exscripsit, ÆLIANUS equidem *lib. 12. de Animal. c. 8.* pyraustarum quoq; meminit, sed diversas eas à jam descriptis esse, vel inde patet, quòd ad lucernas advolare, atq; lapsæ comburi dicuntur. Sed uti non modo pluribus, quomodo hæc fiat Pyraustarum generatio, disquirit MARSIL. CAGNATUS. *Var. Lect. L. I. Cap. 23.* sic eas in dubium vocat MATTHIOL. *comm. in lib. 2. Dioscor. cap. 56.* autoritate nixus tùm Galeni, tùm propriæ experientiæ in Germania circa ærarias complures fornaces factæ. Optimè tamen Excell. *S. R. J Acad. Nat. Curiosorum Phosphorus* PHIL. JAC. SACHS. *Gammarolog. Cap. 13. §. 9. p. 264.* & Danicum illud Medicorum Decus. OLAUS BORRICHIUS *Hermet. Ægypt. & Chemic. Sapient. Lib. II. Cap. II. §. 12.* Pyraustas non in igne, sed potius non procul ab igne, metallorum inter ramenta statuunt. (2.) Carystiæ aves, quas SOLINUS *in Polyhist. cap. 11.* scribit impunè involare flammas: quem locum citans ALBERTUS *lib. 23. de Animalib.* ait: *Carystiæ sunt aves, ut dicit Solinus & Jorah, quæ innocuè flammis involant, ita quòd nec pennis, nec corpore adurantur. Sed illi Philosophi multùm mentiuntur; & puto quòd sit unum de mendaciis eorum.* (3.) Nonnullorum genus vermium: hoc enim in aquarum calidarum scaturigine reperiri, quarum fervorem nemo impunè contrectet; illos autem non solùm sinè ullâ sui læsione ibi esse, sed extra esse non posse, AUGUSTIN. *de C. D. lib. 21. cap. 2* asseruit: (4.) Πυρρίζια, de his DIOG. LAERTIUS *in vitâ Pyrrhonis Helienſis* testatus est; animalium aliqua absq; coitu gigni, & ex horum numero esse quæ in igne vivunt, & πυρρίζια vocantur. (5.) Pyrigoni volucres bestiolæ: Scribente quippe ÆLIANO *lib. 2. de Animal. cap. 2. terrâ mariq; nasci animalia, nihil mirum, nam materia, & nutrimentum, & natura, horum causſa est. Ex igne verò generatas bestias volucres existere, nuncupatos pyrigonos, & in eo ipso igne vivere & ali, hucq; & illuc volare, hoc admirabili-*

tatem facit, &c. At verò Pyrigonos istos cum supra dictis Pyraustis Aristotelicis convenire equis non videt?

§. 4. Quæ adhuc plurima hoc argumentum illustrantia proferre voluissem, omittere hîc, ob chartæ angustiam, temporis penuriam, & res aliâs intercidentes, debeo. Non igitur, an ignis animalia generet? disquiram: non etiam, an aliqua grandior bestia ignem toleret? proponam: neq; scisitabor; an aliqua animalia igne vescantur? neq; investigabo; an narrationi vulgari de Salamandræ vitâ in igne patrocinari queant ζῶα πυρίγονα, sive animalia quæ in igne vivant, inde verò exemta moriantur? (quæ præ aliis enumerat PHILO *lib. de Noha, deq; Gigantibus*, & MACAR. *Homil. 14.*) neq; scrutabor; an Cor Germanici Cæsaris & Pollex Pyrri: cremari non potuerint? de qua materia Vide ADR. SPIGELII *Epistolam elegantiss. Script. ad Gvilielm. Sohierum. Tract. de Format. Fœtu annex.* neq; examinabo opinionem PLINII *Lib. XI. Cap. 37.* Corda cardiaco morbo interemtorum uri non posse: neq; in disquisitionem vocabo; Casuarium avem: Infantem Judæi cujusdam in clibano ardente non combustum: Arndianum libellum precatorium incorruptum ex fornace ignitâ in pago Hassiaco Langengöns exemtum: Probationes Antiquorum ex ferro & carbonibus candentibus, aquisq; ebullientibus institutas: Oleam in igne florentem &c. Tacebo crines B. Mariæ Virginis; Ossa Polycarpi, & sexcenta alia, quæ Romana Ecclesia non comburi posse, religiosè jactitat.

§. 5. Hoc saltim adhuc ex THEOPHRAST. *Meteorolog. cap. 4.* adducere liceat; Deum præter Homines, Adami posteros, alia quatuor hominum genera, carne ac ossibus rationeq; prædita creasse, eosq; in singulis elementis ad inhabitandum collocasse: consonant, quæ apud *eund. de Pestil. tract. 2. cap. 1. fol. 348. lit. b.* habentur; Dieweil die Welt / der *Parens Hominis*, in ihr hat solche vier Elementische Geister / da der eine Theil und Geschlecht wohnet im Wasser: Das andere Geschlecht wohnet im Feuer / als die *Penates, Salamandræ:* Der dritte im Lufft / als die *Sylvestres*, Der Vierdte in der Erden / als *Gnomi, Lemures, Pygmæi*, Schrötlein und dergleichen: &c. Et sic Optime locum hic inveniunt quæ BARTHOL. ab HARTWISS, qui aliàs recto nomine BARTHOLOMÆUS ANHORN. patriâ Rhætus *in Theatr. Concion. Sacr. Topic. Theoret. Pract. Part. IV. Lib. I. Cap. V. Com. I. p. m. 17.* proponit; dum

Quæri-

Quæritur, inquit, Cum Animalia quæ DEUS creavit, in tribus elementis, aquâ, aëre, & terra vivant, annon etiam talia creaverit in Igne? R. ARISTOTELES. *l. 5. de Animal. cap. 19.* ita scribit: Salamandra ut ajunt, per ignem ambulans eum extinguit. Aristoteli, DIOSCORIDES & GALENUS sicut apud MAIOLUM. *in Dieb. Canicul. Tom. I. p. 134.* Videre est, contradicunt, sed PLINIUS cum Aristotele sentit, *l. 10. Hist. Animal. cap. 67.* Salamandra animal lacerti figura stellatum, nunquam nisi magnis imbribus proveniens, & serenitate deficiens; huic tantus rigor, ut ignem tactu extinguat, non alio modo, quam glacies &c. Sed nos putamus nullum animal ex igne generari, aut inigne vivere posse, adeoq; nec Salamandram. Et quamvis hæc, in igne aliquo tempore vivat, & flammam frigore suo & humore emisso restinguat; tandem tamen mori, etsi non facile consumatur. Sciendum tamen est, Salamandram in igne semper vivere, vulgarem esse errorem hominum injuriâ introductum, & fabulis credentium facilitate receptum. Fabulæ Originem ex Hebræorum scriptis ostendere possumus, qui Salamandram Muris speciem esse volunt, & in *Lev. Cap. 11. v. 29.* ridiculè ita commendantur: Cum accenditur ignis in uno loco per septem annos, creatur ex medio ejus similitudo muris, quem vocant Salamandram. *Glossa Gemaræ in Cholin.* addit. Ignem illum debere ex lignis myrteis per hariolarum manus esse accensum. Alibi *in Porta Cæli fol. 22.* sic legitur: Ex igne generatur animal Salamandræ nomine, quod solo igne alitur: quin ignis est materia ejus, & fit in fornacibus vitri, quæ arserunt per septem annos. Hinc *Tractat. Hanhedr. Cap. de quatuor suppliciis Criminal.* legitur, Ezechiæ Regis Judæ Patrem Ahasum voluisse, ut in ignem conjiceretur, sed cum Mater filii corpus unxisset Salamandrâ, eum è mediis ignibus evasisse incolumem. Vid. SAM BOCHARD. *in Hierozoic. Part. II. Lib. VI. Cap. 5. p. m. 824.* Et Ita fabulas in Scripturam Sacram introduxerunt Judæi, quibus nonnulli ex Christianorum grege adhuc se fascinari patiuntur. Certè, si ullum animal vel ex igne, vel in igne, DEUS in principio creationis rerum creasset, Moyses diligentissimus ille Creationis historiæ Scriptor, non reticuisset. Quod si quis vi obtineri velit, dari Animalia in igne viventia, illi non alia ostendere possum, quam homines finaliter impios, & à DEO maledictos, atq; dejectos, qui post hanc vitam, velut Sa-

lamandræ infernales, in ignis inextinguibilis flammis, ſine fine in æternum adurentur, excruciabuntur, non verò conſumentur. *Eſa. 66 v. 24.* quibus, breviter ſubjungo ex HELMONT. *Tr. de Cauſ. & init. Natural. §. 36.* Ignem non ad generationem ſed deſtructionem magis datum eſſe, maximè cum ejus origo ſit peculiaris, non ſeminalis. Itemq; ex BOHUSL. ALOYS. BALBIN. S. J. *Exam. Meliſſ. lib. 5.*

Aëris *in campis* volucres *ſpatiantur Alaudæ;*
Gens ſquamoſa *fero ludit in* Oceano;
Quadrupedes, bipedesq; *ſuos benè provida Mater*
Terra *fovet; ſolo vivit in* Igne nihil.
Ergò perpetuò Peccans *damnabitur Igni,*
Et vivos etiam Flamma *perennis* alet.

§. 6. Hiſce præmiſſis, ad cardinem totius hujus diſcurſus propius devenio, qui in eo potiſſimùm verſatur: *utrum Salamandra, hactenus deſcriptum animal, ſemper in igne vivat?* referam prius quid alii ſentiant; deinde, quid ego. Affirmare igitur videntur quæſitum (1.) ÆLIANUS *Lib. 2. Hiſt. animal. c. 31.* (2.) ALBERTUS M. (ANDREAS *Medicus βιβλιαίγιος dictus,* (4.) ARISTOTELES *Lib. 5. Hiſt. Animal. Cap. 19.* (5.) AUGUSTINUS *de* C. *D. lib. 21. cap. 4.* (6.) JOACHIMUS CAMERARIUS *ant. 4. embl. 69. pag. 138.* (7.) CARDANUS *lib. 9. ſubtilit.* (8.) ISIDORUS *Origg. lib. 12. cap. 4.* (9.) LEVIN. LEMNIUS *de occult. nat. mirac. lib. 2. c. 12.* (10.) ANDR. LIBAVIUS *Comment. Alchym. Part. I. Lib. II. Cap. XVI.* (11.) JACOB. MASENIUS *ſpec. imag. lib. 6. cap. 64. p. 743.* (12.) NAZIANZENUS *in vit. Baſil. M. & paræneſi ad Virg.* (13.) NICANDER *in Alexipharm. p. 98. & in Theriac. p. 54,* (14.) OLYMPIODORUS *in comment. lib. 4. Meteor.* (15.) PHILES *Poeta Græcus* (16.) PLINIUS *Lib. 10. hiſt. nat. cap. 67.* (17.) RAUE *in memorabil. cap. 89.* (18.) RHODIGIN. *L. L. Antiqq. lib. 6. c. 10.* (19.) SERENUS *Sammonicus in Præcept. de Medicin. edit. Keuchen. pag. 4.* (20.) SUIDAS *in σαλαμάνδρα,* [21.] YNGELHUSIUS *in Vocabular. M. S.* (22.) ZOROASTER *in Geoponicis,* & quam plurimi alii, præſertim vetuſtiores Autores, quos mihi hæc ipſa nunc ſcribenti, non omnes aſſequi & conſignare licet. Negantes ſemper vivere Salamandram in igne, ſunt (1.) AETIUS *tetra. 4. Serm. 1. Cap. 52.* (2.) G. AGRICOLA *Tract. de Animal. Subterran.*

(3.)

(3.) ALDROVAND. *de Q. D. O. lib. 1. cap. 20.* (4.) JUL. CÆS. BARICELLUS *hortul. genial.* (5) THOM. BARTHOLINUS *hist. anatom. rar. Cent. II. hist. L.* (6.) LAURENT. BEYERLINK *Theatr. Vit. hum. Tom. II. Lib. 3. fol. 521.* (7.) BRODÆUS *3. miscell. 3.* (8.) JACOBUS PANCRATIUS BRUNO *Castell. renovat.* (9.) THOMAS BROWN. *Pseudodoxia Epidem. Lib. III. Cap. 14.* (10.) SAMUEL von Butschky im wohl gebauten Rosenthal (11.) BERNHARD. CÆSIUS *Mineralog. Lib. 3. cap. 14.* (12.) ANDR. CHIOCCUS *Museo Calceolar.* (13.) DIOSCORIDES *lib. 2. Cap. 46.* (14.) PETR. JOH. FABRI *Panchym. Lib. V. Cap. VI.* (15.) WOLFFGANG. FRANZIUS *Hist. Animal. Part. I. cap. 26.* (16.) GALENUS *de Simpl. & lib. 3. de temperam.* (17.) GESNERUS *Hist. Animal.* (18.) ANTON. LEGRAND *rer. jucund. compend.* (19) JAC. GREVINUS *lib. 1. de venen.* (20.) HERM. GRUBE *de transplant. morb. inpræfat.* (21.) ANTONIUS GUIBERTUS JCtus *Quæst. memor. Cap. 16.* (22.) SAMUEL HAFENREFFERUS *in nosodoch. lib. 3. pag. 439.* (23.) Albrecht Herport. in der Ost-Indischen Reiß-Beschreibung. *p. 29.* (24.) FRID. HOFFMANNUS *Clav. Pharmac. Schræder. l. 5. Sect. 4. § 83.* (25.) OLIGER JACOBÆUS *Act. Hafn. Vol. IV. Obs. II* (26.) B. KEKERMANN. *System. System. disp. 4. Coroll. 8.* (27.) M. MARTINIUS *Lex. Philolog.* (28.) PETR. ANDR. MATTHIOLUS *Comment. in Dioscor. lib. Cap. 56.* JOH. JAC. Merklin in der Ost-Indischen Reiß-Beschreibung (30.) ANTONIUS MUSA *excitat. Gesneri* (31.) NIERENBERG. *in H.N. lib. 4. Cap. 19. p. 62.* (32.) AUG. NIPHUS, *citante Chiocco, Mus. Calceol.* (33.) ADAM OLEARIUS in der Gotdorfischen Kunstkammer. (34.) ORIBASIUS *in Med. Coll. ad Imperat. Julian. Lib. XII.* (35.) JOH. PINCIERUS, *Otii Marpurgens. parerg. Lib. 3. c. 49.* (36.) LUDOLPH POTTERUS *Nomenclat. Animal.* (37.) FRANCISC. RABELESIUS *Medicus* (38.) MATTHIAS RADERUS *in Comment. Martial. l. 2. Epigr. 46.* (39.) PHIL. JAC. SACHSIUS *Gammarolog.* (40.) JOH. JAC. Saar in der Ost-Indischen Kriegs-Dienst Beschreibung (41.) JUL. CÆS. SCALIGER *de Subtilit. ad Card. Exerc. 185.* (42.) MART. SCHOOCK. *in Fab. Hamel. part. 2. cap. 19.* (43.) JOH. SPERLING *in Zoolog. cap. 30. p. 295.* (44) ADRIANUS SPIGELIUS *Epist. ad Gvilielm Sohierum tr. de form. fœtus annex.* (45.) JOH. CHRIST. STEEBIUS *Cælo Sephirot. Hebræor. Cap. VI. Sect. I.* (46.) NICOL. STENONIUS *in liter. Rom. ad D. Cro-*

nen perſcriptis. (47.) THEOPHRASTUS *lib. de igne.* (48.) PIERIUS VALERIANUS *Hieroglyph. Ebræor.* (49.) EDOARD. WOTTONUS *Different. Animal. lib. 6. cap. 109.* (50.) MARTIN ZEILERUS *Cent. VI. Epiſt. 53.* atq; innumeri alii Scriptores, maximè recentiores, quos papyro parcens, temporiq; ſerviens, longiori ſerie adducere nolui.

§. 7. Si jam Veterum & Recentiorum opiniones contendam, quibus eos circa *Salamandræ vitam in igne* duci paulò ante oſtendi, videtur, errorem quidem vulgi potiſſimum iſthinc promanaſſe, quod Salamandram conſpiciendo ad certum temporis ſpatium, ab igne non adeò vehementi nihil pati, uri tamen, ſi longius admoveatur, putarit, *ab igne planè non conſumi.* Hoc, ex judicio quaſi vulgi, *Ariſtoteles in H. A.* referens, prudenter adhibuit formulam hanc; *ὥς φασι, ut ajunt:* ceu ex his appoſitis verbis *Philoſophi* l. 5. *de* H. A. c. 19. *lit.* c. *edit. Caſaub.* apparet. *ὅτι δ' ἐνδέχεται μὴ καίεσθαι συσπάσεις πινῶν ζώων, ἡ σαλαμάνδρα ποιεῖ φανερόν. αὕτη γὰρ, ὥς φασι, διὰ πυρὸς βαδίζουσα, καταβέννυσι τὸ πῦρ.* i.e. *Theod: Gazâ* interprete: *Nonnulla corpora eſſe animalium, quæ igne non abſumantur. Salamandra claro documento eſt: quæ,* ut ajunt, *ignem, inambulans per eum, extinguit.* Sed enim iſthæc, non tàm fide populari, quam Ariſtotelica relata fuiſſe, plurimi Autores Græci, poſtea quoq; Romani quidam crediderunt, hinc Salamandra ceu flammarum triumphatrix paſſim decantata eſt, ſpeciatim à *Nazianzeno, Nicandro, Plinio,* & aliis. Præſertim verò ÆLIANO, qui experimento quodam evidenter falſo, erroneam hanc de hypotheſin ſuam corroborare non erubuit: dum *Lib. IX. Cap. LXI.* in hæc erupit verba: Ex animalibus, tametſi Salamandra non eſt, quæ in igne naſcuntur, quales ſunt Pyrigoni, contra hunc tamen ire audet, contraq; illius flammam veniens, tanquam adverſus hoſtem quendam, ſic eum expugnare aggreditur. Cujus rei teſtimonium fabri, quorum opera atq; artificium igne nititur, afferunt: nam quamdiu eis ex flammæ ſplendore ignis flagrare, eorumq; artem fabrilem adjuvare videtur, hujusmodi animal magna ſecuritate ipſi negligunt: Cum autem ignis evaneſcit, ac reſtinguitur, fruſtraq; folles flant, hoc ſibi tum animal adverſari præclare intelligunt. Quare hoc ipſum perveſtigant, atq; inveſtigatum ulciſcuntur; ignis autem poſtea iterum ſuccenſus, fabrile opus, modo ut ante erat ſolitus, alatur, juvare perſeverat. Annon

non hoc est Paradoxon omnibus paradoxis παραδοξότερον? At, *omne penè mendacium originem suam alicui Veritati debet*: Si ergo prædicti Scriptores unâ cum assectis suis verba ipsa Aristotelis melius ponderassent, in errorem istum circa Salamandræ vitam in igne, dubio procul non incidissent: Quæ namq; Historici, *ajente* M. Schoockio *in F. H. part. 2. c. 19.* sive de rebus mirabilibus, sive de vulgaribus, referunt fide magis populari, quàm sua, eo ipso suspecta haberi debent; nec temerè, quisquis sapit, eadem ut vera amplectetur. Notum apud Græcos (unus Plutarchus testis esse potest) receptum esse verbum φασί, cui respondet Latinorum, ajunt, ferunt, &c. quod quotiescunq; narrationi alicui immiscetur, suspectare eandem convenit. Propterea argumentari aliquis ex hac regula posset, h. m. Cuicunq; narrationi appositæ notæ, *Ajunt, fama est, fando & ore vulgi saltem accepimus*; ea uti commemorari potest, ita pro certâ & fideli sive approbata, nec accipi potest, nec debet. Atqui talis est narratio Aristotelis de Salamandra. E. *vid.* C. A. Rupert. *Observ. in Synops. Besold. Min. cap. 18. pag. 670. seq.* Hujus proinde Regulæ neglectum decepisse circa Salamandram plerosq; ex Antiquis, ignotum amplius esse haud potest: si ergò Matthiolus & Potterus eam diligentius observassent, Ille *in Comm. lib. 2. Dioscor. cap. 56.* nunquam passus esset sibi excidere verba seqq. *Explicare nescio, quo argumento, quave ratione prodiderit* Aristot. l. 5. c. 19. de H. A. *Salamandram igne minimè comburi, sed per illum inambulans, flammas & prunas extinguere; cum contrarium experientiâ facilè comprobari possit.* Iste verò loc. cit. nunquam scripsisset: Salamandra in igne vivit, eumq; extinguit, uti Aristoteles & Plinius hanc rem ut exploratam scripserunt, & causam investigarunt, cur id efficiat Salamandra; quia nempe corpus habet frigidum, maximeq; humidum, quo singula quæq; contigerit, humectet, multò magis quam limaces faciant, illumq; humorem â corpore defluentem, vim eam habere, ut ignem extinguat, quem attigerit.

§. 8. Plures nihilominus ex supra allegatis à me affirmantibus Autoribus, *quoad Speciem* duntaxat Salamandræ vitam in igne tribuere, quàm *re ipsa* deprehendi; plures *secundum quid*, quàm *simpliciter* hoc afferere, inveni; Quâ etiam distinctione non probè pensiculatâ, multi erroris hujus accusati sunt, qui accusari minimè debuissent. Scilicet, aliud est dicere: Salamandram per-

exiguo

exiguo tempore moram in igne trahere; & aliud, eam in igne perpetuo vivere: aliud est, Salamandram in igne non adeò vehementi aliquantisper subsistere; & aliud, eam in igne flammantissimo pervigere: aliud est, prunis injectam Salamandram, humore quodam affuso, per unam vel alteram horulam durare, posteaq; concremari; & aliud, eam lætantem in mediis flammis saltare: aliud est, Salamandram ad certum usq; terminum nihil ab igne pati; & aliud, eam igne victitare, ut chamæleon aëre: aliud est, Salamandram per ignem intactam transire; & aliud, eam in igne non interire: aliud est, Salamandram prunas nonnullas mucore suo extinguere: & aliud, eam adversus flammam tanquam in hostem ruere: aliud deniq; Salamandram in igne culinari ad tempus se servare; & aliud, eam ad ignem usq; elementarem orbi lunari finitimum adscendere. Certum est, omnes ferè (perpaucis quibusdam exceptis, qui Aristotelis mentem non satis perspexerunt,) priora distinctionum allatarum membra; neutiquam verò posteriora amplecti, eamq; ob causam ego pariter superiùs *in §. 2. hujus cap.* voculem *videntur* τῶ affirmare annexui. Haud igitur absolutè falsum fuerit, Salamandram per aliquot temporis spatium flammis reluctari, sed tractu temporis tandem comburi: mediam quippe institere viam recentiores, rati, ignem omnino posse & sustinere & extinguere Salamandram; sed si & protrahatur diutius, & vehementior flamma sit, non interire solum, sed & funditus consumi. vid. Grube *de transplant. morb. in præf.* Ratio ab *Aldrov.* l. c. redditur, quia corpus frigidum & humidum habeat, magisq; humectet quam limaces: Sed enim quis nescit? ignem non tam frigore victum cedere, quàm perire suffocatum, atq; sic oleum fervens, prunam candentem extinguere, conf. Helmont. *in ort. & progr. Med. fol. 196. n. 27.* à Grevino *l. 1. de Venen. c. 20.* causa immunitati ejusdem cutis adscribitur, quæ cum limus sit arctè insinuatus cuti, longissimè in igne (modico) absq; læsione perdurare queat. Ego dicerem, à cute Salamandræ talem humorem dimanare, qualis mucus à naribus effluere solet, quo ipso, ex præsentissimo interitu eripere se laboret. Neq; hoc cuipiam mirum videri debet, *Aldrov. l. c.* ait, quoniam *Valerianus* Romæ novit quendam Teutonicum spectatorum fabrum, qui per flammarum globos, citra unius capilli detrimentum, gradi profitebatur. Visuntur quandoq; Bononiæ circulatores,

culatores, qui ex patella candenti liquefactum plumbum, non secus ac si esset argentum vivum, vel aqua tepida, volâ manus impune excipiebat. Ratio est, quia unguento quodam partes liniebant, quas ab igne incolumes servare volebant. Idcircò narrat *Varro*, Hirpinos populos solitos quodam medicamine plantas pedum munire, atq; super prunas impunè ambulare. Hinc & ANTONIUS MIZALDUS *Lib. Arcan. II.* modum præscribere conatur, qua ratione ignis absq; læsione tractari possit. Quibus tamen & similibus in exemplis probe putarem distinguendum esse, *inter diabolicas incantationes, dæmoniacas illusiones, præstigiosas deceptiones; & inter veram, seriam, infucatamq; prunarum inambulationem, flammarum tolerationem igniumq; extinctionem:* uti namq; apud VIRGIL. legitur, Thessalas mulieres creditas incantamentis lunam in terram detrahere; *Carmina vel cœlo possunt deducere Lunam.* Ita in Igne inversam elementi naturam. De Barchocheba S. Hieronymus testatur, stipulam in ore succensam anhelitu ventilasse, ut flammas evomere putaretur, citante CAUSINO *Lib. VIII. de Eloq. cap. 33.* quod miraculosum appellare possis insipientibus visum, quale memorat. JOH. CLUVERIUS *Hist. Univers. p. 446.* & censeri potest flos Garneti, apud CASAUBONUM *Epist. ad Fr. Ducæum;* nequius est, quod de Gregorio VII. idem CLUVER. p. *506.* recenset, eum nempe cum vellet, manicas discussisse, & in modum scintillarum, dissiliente igne, hoc quasi sanctitatis signo, simplicium oculos esse ludificatum, hominem præstigiatorem, &c. Et *sub monte Soracte* (inquit *Strabo, l. 5.*) *urbs est Feronia: quo nomine, & Dea quædam nuncupatur, quam finitimi miro dignantur honore. Eodem in loco ipsius templum est, mirificum sacri genus habens. Nam qui ejus numine afflantur, nudis pedibus prunas calcant. Eò ingens mortalium multitudo convenit, & celebritatis ipsius, quæ quotannis celebratur, gratiâ pariter, & spectaculi.* Plura de purgatione ex ferro candenti vide sis apud JOH. PALATIUM. J.U.D. *in Aquilâ Saxonicâ, cap. 4. pag. 237. seqq.*

§. 9. Ad Experimenta quod attinet de Salamandræ vitâ vitâ in igne sumta, nonnulla eorum producam, ut iis debito modo expensis, eò certiùs hac de re statuere aliquis & judicare queat. Decadem autem eorum tantùm memorare libet, quæ invenire hactenus licuit: I. MATTHIOL. *comm. in l. 2. Dioscor. cap.*

 56. ait;

56. ait; *Salamandra quidem prunis ſuperpoſita, (ignem extinguit) non ſecus atq; ceteræ animalium carnes, quæ prunis aſſandæ traduntur. Veruntamen in medium magni ignis, ubi flamma valentius agit, vel in fornacem projecta, ſtatim comburitur. Vanum eſt ergò credere* (ut etiam Dioſcorides inquit) *igne eam minimè abſumi poſſe, eoq; victitare, ut Chamæleon aëre: quandoquidem facto periculo, igne exuſtam brevi Salamandram vidimus.* II. Thom. Bartholin. *in Hiſt. Anat. Rarior. Cent. II. Hiſt. L. refert. iſta:* Salamandram vivam Romæ alebat Franciſc. Corvinus, amicus meus, nigro colore, maculis flavis, ſtellionis inſtar, diſtinctam, quæ moram duarum horarum in igne perferebat, ſed non ita vehemente. Singulari autem artificio, natura dictante, ignis calorem eluſit. Evomuit enim guttam liquoris, quâ ignis fervorem temperabat. Aliàs veluti canis ad Nilum, fugiendo ignis flammam, humido corpore tranſeunt. Novem hîc menſibus in vitro ſine cibo vixit, terrâ tamen cum quâ advenerat, alimenti loco utebatur. Ex hac humidum omne exſugebat, quâ exſiccatâ, ſequenti hebdomade eundem liquorem rejecit, iteratisq; vicibus & ſuxit & evomuit. Demum in aliam terram cœli noſtri impoſita, citò mortua eſt. III. Nicol. Stenon. idem illud experimentum Roma ad Doctorem *Croonen* aſſertum ſibi eſſe perſcripſit à *Corvino equite*, Salamandrum ex India ſibi apportatum in ignem ſe conjeciſſe, qui verò illicò inflatus maximam materiæ copiam ſalivæ ſimilem evomuit, quâ vicinos carbones, in quos ſe recepit, extinxit; quos accenſos denuo eadem ratione extinguere repetiit. Poſtquam ita vel 2. horar. ſpatio ab ignis violentia ſe ſervarat Salamander, Eques ipſum extraxit iterum, cum diutius eum in periculo verſari nollet, à quo etiam tempore IX. menſes vixit. *vid. Ephemerid. Erud. c. 8. Sachs in Gammarolog. Herm.* Grube *de transpl. morbor. Frid. Hoffmann. in clav. Pharmacevt. Shröd. l. 5 ſect. 4. §. 83.* IV. Jac. Grevin. *lib. 1 de Venen. cap. 29.* Limus, ait, aliquis ſeſe in cutem (Salamandræ) inſinuat, ut longiſſimo tempore in igne illæſa conſiſtere poſſit, antequam ab eo abſumatur. Nam ſi longiore ſpatio ſit admota, exuritur, quod experientia ſæpenumero eſt animadverſum, cum explorare quidam vellent, num Ariſtotelis ſententia vera eſſet. V. Joh. Jac. Merklein / *in Diar. Indiæ Orient. p. 370.* Etliche ſchreiben / der Salamander lebe im Feuer / welches

welches wir aber nicht befinden können; dann wir derer etliche in ein grosses Feuer/ so wir dabey hatten/ geworffen / und befunden / daß sie zwar/ so weit sie das Feuer berührten/ dasselbe geleschet/ jedoch sie noch von den umliegenden Kohlen/ wiewol langsam / verbrunnen. VI. LAURENT. BEYERLINCK *Theatr. Vit. Human. Tom. II. Lib. 3. fol. 521. col. 2. lit. H.* cum dicit: Igni nullæ incolæ datæ sunt, propter activitatem summam, unde nullum animal diu in igne vivere potest, ne quidem Salamandra: nam duas expertus fuit Pater meus Adrianus Beyerlinck Pharmacopœus excellens, me præsente, & experientiâ edocti fuimus, eas frigore suo prunas nonnihil sopivisse, At statim flamma accedente, consumtas esse. *Itemq; Lib. 9. col. 1. Lit. D.* de Salamandra inquit, referunt naturales, quod innato sibi frigore, ardentes carbones circumpositas extinguat, haud secus, quam glacies. Quamvis Experientia constet, Salamandram vim flammarum diu sustinere non posse. Non enim adeò multi anni effluxerunt, quod binas Salamandras ad motis prunis flammantibus, Antverpiæ tentaverit Adrianus Beyerlinck, & inter alios Belgiæ primus, ac cum stupore viderit, eos vix exiguo tempore restitisse flammæ, quamvis frigore suo ignem nonnihil extinguant. VII. OLIGERI JACOBÆI *Epist. ad Barhol. Actu Hafnienf. Vol. IV. Obs. II.* dicentis, Sunt, qui humorem illum viscidum meatus cutis in Salamandra sic obstupare credunt, ut igni injecta bestia, vim ejus eludat, &c. Sed magna rei experiundæ me cepit voluptas, adeoq; Salamandras plures ab Illustri Parisiensium Botanico Nicolao Marchant Mihi missas, Vulcano commisi, ut quid inter illius amplexus bestiis his accideret, explorarem, breviq; temporis morâ, vacillante tot veterum autoritate, cremari vidi, flammis initio reluctantes, vel ob humorem cutis unctuosum, vel ob frigus ac humiditatem in his Lacertis valde notabilem. VIII. PIERI VALERIANI *citante Pottero Nomencl. animal.* qui Salamandram non modo ardentes prunas non extinguere, verum etiam è vestigio emori, experimento se comperisse affirmat. IX. JULII CÆSARIS SCALIGERI, *qui Exercit. 185. de Subtilit. ad Cardan. seqq. tradidit:* Salamandra cum his iisdem, quibus Stellio, notis depingitur, an eadem sit cum eo, quem vidimus, Stellione, incertus sum. Omnia conveniunt signa, figura, color, fœditas, torpor, Prunis injecta extinxit eas, non puto, frigiditate, sed lentore, id quod ab aliis quoq; fit carnibus, Ipsa tamen interiit. X. PETRI JOH. FABRI, *qui*

Panchym. Lib. V. Cap. VI. affirmat, se Salamandras in Anglia comburi, imo ignem fugere vidisse. Tandem & meum adducere licebit Experimentum An. demum 1681. mense Julio & Octobris circa binas Salamandras in præsentia unius alteriusve Amici eruditissimi & curiosissimi, susceptum, ubi carbonibus candentibus superimpositæ Salamandræ, ignis calorem tardissimo alias suo gressu non parum accelerato, effugere tentabant, noviter verò illis impositæ, statim exsudantibus ex toto corpore lacteo quodam humore momentaneo tempore in vappam quasi condensato, carbones quidem extinguere conabantur, non secus prout â carne prunis inassata fieri vulgò notum est, simulq; hiante rictu, nulla prorsus ejecta sanie aut humore ullo, perierunt: corpore sensim marcescente, inq; cineres collabante. Quidquod & Brassavolus commemorante Thom. Brown. *Pseud. Epid. cutim* etiam Salamandræ in cinerem redegit.

§. 10. Ratio etiam, ex ipsis Veterum, Salamandris vulgo assignatis proprietatibus, contrarium dictitat, & meridiana luce clarius commonstrat, Salamandram non esse in combustibilem; nam si (1.) Solem, cujus lumine & calore vegetantur omnia, non patiatur, quin potius fugiat, inq; latebras suas eâ radiante sese abscondat, vel juxta alios, planè moriatur, quomodo ignem extinguere & sustinere impunè poterit, â quo reliqua consumuntur viventia? recte argumentante Benedicto Ceruto. *Mus. Calceola. Sect. III. Sub tract. Lapid. Amiant. p. m. 290.* Quid? quod (2.) ipsos etiam cineres Salamandrinos usu Medico accommodasse Veteres, & tamen Salamandram incombustibilem dixisse, nunquam satis unquam mirari potui: quo tamen ipso facto sibimet ipsis eos contradixisse, in propatulo est. (3.) Causas etiam, cur â nonnullis illæsa medio inter flammas, habita fuerit Salamandra, si consideramus, neq; illæ firmo satis nituntur fundamento; quantum enim ad pellis Salamandrinæ densitatem, & poros ejus ex non nullorum sententia adeò compactos, ut subtilissimæ ignis particulæ illis sese neutiquam insinuare; multò minus eos rarefaciendo, in suam convertere materiam, penitusq; consumere valeant; falsissimum est paradoxon, pori enim pellis Salamandrinæ non modo maximè sunt conspicui, sed etiam tantæ raritatis & laxitatis, ut lacteum suum succum mediantibus hisce ejaculari soleant Salamandræ, ex ipsa Veterum communi assertione: Quantum

tum verò ad Salamandræ temperamentum frigidiſsimum, quo nihil ab aconito diſtare vulgo creditum eſt: non video, cur propterea incombuſtibilis eſſe queat? aconitum enim, cujus temperamento gaudere dicebatur, in ignem conjectum, comburitur; & Saturnus metallum frigidiſsimum, facillimè liquatur: quicquid autem per ſatis anguſtum temporis ſpatium præſtant Salamandræ, humiditate earum, quâ reverà ſcatent, adſcribendum potius erit; ſed rem puto minimè attendendam, ne dico tanti faciendam, & ceu miram quandam proprietatem uti hactenus factum, declamandam, atq; extollendam, cum eundem effectum in limacibus, & quibusvis crudæ carnis particulis prunis ſuperimpoſitis, quotidiè videre atq; tentare liceat: falſiſsimum itaq; eſt Salamandram propriè ſic dictam in igne vivere, aut ab eo non conſumi poſſe, ut rectiſsimè ſecundum Verba ANTONII GUIBERTI JCti *Lib. de Quæſt. mem: Cap. 18. ad Leg. 3. ff. ad Leg. Cornel. de pocolo amatar.* Eripiendus ſit vulgaris ille error, nec nos movere contraria Doctiſsimorum hominum ſententia debet, qui cum auriti teſtes ſint, tum parum hac in re locupletes videantur.

§. 11. Hæc verò per brevis, in igne leviore duratio, effecit, ut *Pellis* quoq; Salamandrina, *Lana, Sanguis, Villi, Cineres, Nomenq;* Salamandræ chartæ inſcriptum, vires incendia pellendi pariter & exſtinguendi habere vulgò crederetur. Nam in libro, cui titul. *Cor Philoſophiæ*, juſſu *Philippi Pulchri* Galliæ Regis è latina lingua in Gallicam translato ante annos circiter CCCL. narrantur; Salamandræ ex *igne elementari* in quo generantur & vivunt, *in Indiam & Æthiopiam* quandoq; decîdere, & ex earum pellibus Regi veſtes confici, quæ illum in bello ab hoſtili igne ſartum & tectum præſtent vid. *Bochart. Hierozoic.* l. 6. col. 828. Lanam Salamandræ, quæ ſupra p. 22. & ſeqq. expoſita eſt, eadem vi pollere VINCENTIUS *Doctrinali lib. 16. cap. 111.* ſcribit, *h. m.* Salamandra profert lanam quandam pallidam, de quâ contextæ Zonæ comburi non poſſunt. *Idem:* Alexander Papa, *ut fertur*, ex hujus animalis lana veſtimentum habuit, quod cum ad munditiem aliquando lavari deberet, non aquis abluebatur, ſed per ignem candeſcebat. Sanguine Salamandræ manus oblinitas ab igne lædi non poſſe refert *Aldrov.* de Q. D. O. l. 1, c. 8. pag. 642. Nicandrum tradere: ſed cùm fortè Nicandrum hac de cauſſa evolverem, inveni, Nicandrum hoc non tradere, quapropter *Scholiaſten* conſulens, verba

hæc apud illum reperiri; *Andreas verò* (Medicus) *ait, si quis sanguine ejus* (Salamandræ) *aut manum aut vestem ungat, innoxius erit ab igne.* Nempe alienis oculis fidentes perſæpè decipimur. Villos Salamandra non habet, ut ſupra oſtendi, niſi fortè cutis hujus animalis ſoluta, & ita depexa fuerit, ut in villos abierit: ex quibus partim pannos confici, partim chordas fieri, fama eſt; atque ex illis quidem veſtimenta dicuntur conſui, quæ igne non abſumantur; fides tamen ſit penes authorem. Cineres quod attinet de illis Capite ſeq. dicendum: Nomen *Salamanadræ*, vel potius *Salamandræ*, unicâ eliſa lit. A. membranæ pergamenæ inſcriptum, præſentiſsimum eſſe ad depellenda incendia remedium, *Monſieur Grandhomme*, Chirurgiæ Doctor, Pariſiis verſante Cl. Mollero Anno 1667. neſcio an per jocum vel ſeriò, manifeſtavit: ſi enim fruſtillum, ajebat, pergamenæ in formam trianguli æquicruri baſi majori inſiſtentis ſcindatur, & ſanguine Salamandrino vox *Salamandra* rectè in illud ſcribatur, atq; hoc ſub pedem alicujus Solis Evchariſtici, (eſt Hierotheca turrita ſive arcula S. Hoſtiæ apud Pontificos) altari imponatur, donec XI. Miſſæ fuerint celebratæ, indeq; poſtea repetitum futuros in uſus aſſervetur, fieri, ut, ſi quis præmiſſis debitis ceremoniis, igni id ex illâ parte injecerit, quâ quàm maximè flagrat, ut exemplo incendium prorſus extinguatur: Scribi autem SALAMANADRÆ nomen debere h. m.

✠
S
a a
l l l
a a a a
m m m m m
a a a a a a
n n n n n n n
a a a a a a a a
d d d d d d d d d
r r r r r r r r r r
✠ A A A A A A A A A A A ✠

Verùm

Verùm rectissimè dixit PLINIUS Lib. 10. Cap. 67. Hæc & similia quæ Magi tradunt contra incendia, si essent vera, jam olim expertam esse Romam nec adeò incendio deflagratam, flammisque consumtam: Non absimilis modus febrim fugandi Q. *Sereni* fuit Abracadabra, quod hemitritæo dietim ordine retrogrado minuendum præscripsit, quando in Medicinâ suâ de Hemitritæo depellendo ita loquitur:

Mortiferum magis est quod Græcis ἡμιτεταῖον
Vulgatur verbis: hoc nostrâ dicere linguâ
Non potuere ulli, puto, nec voluere parentes.
Inscribis chartæ quod dicitur Abracadabra:
Sæpiùs & subter repetis, sed detrahe summam,
Et magis atq; magis desint elementa figuris:
Singula quæ semper rapies, & cætera figes,
Donec in angustum redigatur litera conum.

ROB. KEUCHEN, *super h. l.* Ad hunc nimirum, ait, modum & figuram chartæ inscribes *Abracadabra*, & collo annectes, dietim ordine retrogrado minuens.

A B R A C A D A B R A
A B R A C A D A B R
A B R A C A D A B
A B R A C A D A
A B R A C A D
A B R A C A
A B R A C
A B R A
A B R
A B
A

His confinia invenire audio in R. HAMA *lib. speculationis*, unde quamplurima Hebræorum superstitiosa scripta, signa, characteres, annuli, amuleta, φυλακτὰ, ἀποτροπαϊκὰ, ἐξορκήματα & ligaturæ natæ esse dicuntur: conferantur ROB. KEUCHEN ἐν τοῖς περιεχομένοις *ad Samonicum*: It. J. C. DANNHAWERUS, *in*

in Act. I. Optic. Dramatic. Theat. II. phænom. II. p. 506. J. SELDEN. *de DIs Syr. syntag. I. c. 2.* KIPPING. *in Auctar. ad Papp p. 156.* SAUBERT. *de Sacrif. p. 579.* ANDR. BEYERUS *ad Selden. de D. S. additament. p. 206. seq.* ut & Arabes, Cabalistæ atq; recentiores quidam Judæi.

CAP. XIII.

De Salamandræ Usu Medico.

§. I.

PRæ reliquis hujus Seculi Artis Medicæ Inventoribus, non ultimam meritò merentur laudem Chymici, sive uti nonnulli eorum vocari malunt, Philosophi per Ignem; dum artificiosis suis operationibus, compendiosiorem aperuerunt modum, non modo citius, sed & jucundius, varia morborum debellare monstra, simulq; stimulum admoverunt posteris, vestigia hæcce, non sine Reipublicæ Medicæ maximo emolumento, ulterius premendi: Verum ut non cuivis quovis tempore adire licet Corinthum, sic non quibusvis quavis occasione & modo, huic rectâ incedere tramite concessum est. Duo enim, ut verbis utar Excell. DN. D. JAC. PANCRAT. BRUNONIS *Dogmat. Med. Part. VI. Cap. III. ad Medicamenti* alicujus dextram inventionem, conjungenda sunt media; Ratio & Experientia, nunquam inter se disjungenda; quibus addo Occasionem; *Ratio* enim est maximè fallax & *Experimentia* periculosissima; *Occasio* ergo expectanda, ubi præmeditatò, & cum ratione experimentum tutò facere liceat, neq; circa exotica adeò, minusq; cognita, quæ magnis sumtibus ad nos afferuntur omnis nostra dirigenda cura, quam circa ea quæ vel nostra fert tellus, vel facile haberi possunt; quid quod grata & accepta nauseabundis & sordidis semper sunt præferenda, imprimis verò meditandum, ut inutilis Medicamentorum farrago, quæ hodienùm ubiq; prostat, quantum licet evitari queat. Hinc & ego noctuas Athenas portarem, & muscerdam quod ajunt, pro pipere venditarem, si multùm in eruendis Salamandræ virtutibus Medicis desudarem; Quamvis nullum sit dubium, quin usui quoq; Medico Salamandra propriè sic dicta, (de Salamandra enim Mystica Chymicorum, nullus hic nobis sermo) per

per varias præparationes artis & rationis ſtudio, inſervire queat: Verùm cum mala jam ſit ob fictam vulgò venenoſitatem famæ, cavendum, ne citra Medici culpam, famam ejus tantopere lædat, ut medio inter flammas ferocientis livoris & calumniarum vivere per omnem cogatur vitam; Horrendum enim, & maximè venenatum cum apud plerosque audiat animal, verendum, ne æger etiam feliciter ſuperato morbo, poſtquam fortè aliquando cognoverit, quid aſſumſerit, nauſeam concipiat, inque periculoſiorem affectum priori, noviter ſe conjiciat, vel inſcio etiam ægro, quid propinatum ſibi fuerit, reluctante naturâ, nauſea, vomitusque cauſetur vehementiſſimus, ut ex bufonum pulvere adeò à HENRICO PETRÆO, *Noſolog. Harmon. Tom. II. Diſſert. 35.* ceu experimento ſingulari anti-hydropico decantato factum, cognovi: præſtat itaque talium Medicamentorum uſum negligere, quam audacter cum illis experimenta facere, ac frivolè de humano ludere corio, cum aliorum & tutiorum Medicamentorum ſelectus, inpromptu ſit. Audiamus tamen, minimè verò propterea commendamus, quid de Salamandræ noſtræ virtute Medicinali paſſim apud Authores conſignatum ſit:

§. 2. Commendatur verò tam Internè quam Externè; *Internè*, ad Stimulandam venerem, & quidem à SEXTIO, citante PLINIO præſertim ſi extractis interaneis, capite & pedibus in melle ſervetur; ſed locutus fortè citatus author de Scinco, qui à nonnullis quoque pro Salamandra falsò fuit habitus. *Confer. Cap. VII. §. 8.* cujus carnes, varias etiam adhuc uſitatas Compoſitiones, languorem genitalium reſuſcitantes, ingrediuntur. Porro etiam vis Diuretica & Diaphoretica inſignis Salamandræ adſcribitur, à PETRO JOH. FABRO, *cum Panchym. Lib. V. Cap. VI.* inquit: Si comburatur Salamandra, exque cineribus ejus paretur Sal, quod ſi variis iteratis calcinationibus & ſolutionibus in aqua communi factis, dulceſcat, mirandum evadit ad expellenda omnia venena, tum per ſudores, tum per urinam. Majoris tamen efficaciæ Sal iſtud putarem, ſi absque incineratione ea præparetur methodo, quam Excell. ZWOELFFERUS *Animadverſ. Pharmac. Auguſt. Claſſ. XIV. in præparat. Sal. Volat. Viper.* tradidit: per incinerationem enim non modo nihil, quàm terram quandam mortuam, omni ſua activitate orbatam, ex quâ tandem, licet magna Salamandrarum fuerit copia, vix per exiguam ſalis

fixi portiunculam levioris virtutis & pretii colligere licebit; sed tunc temporis artificiosiores hi processus Chymici nondum adeò innotuerunt, ut mirum non sit, si abjecto nucleo, jam olim corticibus fuere contenti.

§. 3. *Externè* Salamandra præcipuè habetur pro Psilotro, saniei enim ejus, defluvium capillorum à toto corpore tribuit PLINIUS, quem etiam plurimi sequuntur Authores maximè GREVINUS, *qui Lib. I, de Venen. Cap. 29.* rationes super addit, dicens: defluvium hoc pilorum, tam ratione veneni, quam olei, in quo Salamandra liquefacta fuit, fieri existimaverim. Sed secutus est GREVINUS, DIOSCORIDEM, quem Græci quoque Scriptores ejus æmuli imitati sunt, quos inter consulendus AETIUS *Tetrab. IV. Serm. I. Cap. LII.* adde si libet PLIN. *Lib. X. Cap. 67.* & NICANDR. *Schol. in Theriac.* Elegantissimè hac de re SERENUS SAMONICUS *in Præcept de Medicina:*

Defluit expulsus morbe latitante capillus,
Si raro lavitur, seu vis epota veneni,
Seu Salamandra potens, nullisq; obnoxia flammis:
Eximium Capitis tactu dejecit honorem.

ET SIMON GÜNTHERUS *Hortulo Sanitat. N. 513.*

Est Salamandra potens, nullis obnoxia flammis,
Bestia vulcanum quæ velut unda domata,
Hæc retinet vires tantas quod poma tenella
Arboris aspectu lædere quippè valet.
Est & psillotrum capitisq; novacula crines
Lumine convellens tam Salamandra mala.

adde MARTIALEM. *Lib. II. Epigr. XLVI.*

Desine jam Lalage tristes ornare capillos,
Tangat & in sanum nulla puella caput.
Hoc Salamandra notet, vel sæva novacula nudo,
Ut digna speculo fiat imago tuo.

Indè occasionem sumens MATTH. RADERUS *Soc. Jes. in Comment. ad hunc locum pag. 552. seq.* Caput, ait, dignum sanie Salamandræ qua imbutum totum depiletur, aut certè ferro ad cutem radatur, ut digna tuo speculo fiat imago, ut caput sit tam nudum ac ipsum speculum est &c. sic quoque apud PETRONIUM Lycas: quæ Salamandra supercilia tua excussit. Dissentiunt tamen inter se circa hunc effectum authores; alii enim cum PLINIO saniei Sala-

Salamandrinæ eum adscribunt, alii cum Dioscorde Salamandræ in oleo liquefactæ eum adjudicant; parum tamen utrum verum sit refert; dummodo penitus utrumque non sit falsum. Præterea, maximam extergendi vim Dioscorides Salamandræ assignat, hacque de causa eam Medicamentis quæ auferendi lepram facultate potiuntur, immiscet, hinc s. c. SIMON GÜNTHERUS l. c. Si feceris unguem Salamandræ sanguine factum Nocticolis mixtum, pellit ab ore lepram. Quam doctrinam GALENUS quoque secutus; cineres hujus bestiæ *de simpl. Medic. facult. Lib. XI.* septicis & psoricis præsidiis annumeravit; quicquid tamen hac in parte præstat, non tam singulari quadam Salamandræ proprietate, quam lixivioso cinerum sale, adscribendum; Hinc procul dubio eâdem ex ratione à JOH. HARTMANNO *Prax. Chymiatr.* in strumarum quoque exulcerationibus, cineres Salamandræ in olla igne circulari exustæ, ac insperſæ, singulariter commendantur, Comemorante etiam ALDROVANDO, KIRANIDES hujus cineris Salamandrini aspersione myrmecia & clavos pedum brevi temporis spatio eradicari posse tradidit.

§. 4. Tandem & Amuleti loco superstitiose à Veteribus usurpata fuit Salamandra; sic modo citat. KIRANIDES eodem ALDROVANDO teste, cor Salamandrinum pelli nigræ involutum & de brachio suspensum, quartanum, hemitritæum, & omnem typum febrilem arcere credidit. NICANDER quoque Cor Salamandrinum gestandum commendasse dicitur illis, qui adversus incendia audaciores fieri cupiunt: Idem Cor Salamandrinum citat: KIRANIDES citante ALDROV. circa genua mulierum gestanda esse docuit, ad impediendam conceptionem. MIZALDUS etiam *Cent. II. Memorabil. N. 83.* enarrat; manus aut vestes Salamandrino Sanguine imbutas igne non aduri, sed quam maximè superstitiosè hæ ac similes sint traditiones, etiam cœcus videret, cum omni destituuntur sanorum ratione, hinc nemo facilè vitio nobis vertet, si diutius his vanitatibus non immoramur.

Cap. XIV.

De Salamandræ Hieroglyphicis, Symbolis, Emblematibus, &c.

§. 1.

Ægyptii, si quiquam populi alii, ex hieroglyphicis picturis atque sculpturis animi sui mentem ac voluntatem indicaturi; prout hoc vel illud oratione exprimendum erat, ita rem aliquam excogitarunt, quæ quoquo modo expressa, suâ aut formâ aut ingenio, aut naturâ, aut alio peculiari adjuncto, id oculis intuentium, & per hos animis eorum perpetuo repræsentaret. Quapropter *Hieroglyphica nihil aliud erunt quàm Imagines figuratæ ex quacunque re creata, ad quamcunq; aliam ex instituto repræsentandam desumtæ.* vid. Jac. Masen. *in spec. imag. veritat. occult.* A. Kircher. *in obelisco Pamphilio,* Pier. Valerian. *in Hierogl.* Nic. Caussin. *in Horo Apoll.* Diod. Sicul. *in Bibl. Hist. l. 3. c. 2.* Ola. Worm. *l. 1. c. 21.* Si jam de *Salamandrâ* circumspicio, haud uno eam ab Ægyptiis modo adhibitam fuisse invenio: Sanè *Horus Hierogl. 58. quomodo,* inquit, *Ægyptii significant Hominem qui igne utatur?* Ῥ. Ἄνθρωπον ὑπὸ πυρὸς καιόμενον βαλόμενον σημῆναι, Σαλαμάνδραν ζωγραφοῦσιν· αὐτη γὰρ ἑκατέρᾳ τῇ κεφαλῇ, ἀναιρεῖ i. e. *Hominem qui igne comburatur dum significant, Salamandram pingunt. Hæc enim utroq; capite interimit.* Ad quæ verba *Caussinus l. c. p. 66.* miratur *Gesnerus* vir multæ lectionis, Salamandras hîc dici bicipites, & meritò, plagam vidit, non tamen sanavit. Existimarim ego sic legendum αὐτι γὰρ ἑκατέρῳ τῇ κεφαλῇ ἀναιρεῖ. Ignem utrinque, h. e. ab utroque latere cingentem extinguunt, & id capite à quo maximè frigidus humor instillatur, quo Scholiastes Nicandri ignem extingui voluit. Porrò quando audis hominem πυρὶ καιόμενον exhiberi per Salamandram, intelligi flammis obsessum, non consumtum. Sic Jac. Masen. *in spec. Imag. V. O. lib. 6. c. 6. §. 2.* Salamandra in igne, homo est, qui in igne non consumitur, ut de illa constat. male igitur *Aldrov. l. c. pag. 645.* At Orus Apollo, ait, scriptis mandavit, quòd significaturi (Ægyptii) hominem combustum, iconem Salamandræ exhibebant, idque præstabant, quoniam hæc bestia

bestia ignis amica esse feratur. Melius autem idem ille in antecedentibus mox lineis; Ceterum, inquit, Sacerdotes Ægyptii cum vellent denotate hominem ab igne circumfuso minimè offensum, Salamandram effigiare consueverunt, cùm hæc super prunas gradiens nullo incommodo affici dicatur. PIER. VALERIANUS *lib. 16. Hierogl.* ad demonstrandum hominem rerum omnium corruptorem, Salamandram pingi posse tradit, siquidem hæc si arborem irrepserit, omnia poma, oris salivâ adeò venenat, ut indè omnibus degustantibus necem afferat. Insuper sunt, (*ceu Aldrov. l.c. ex Valerian. annotavit.*) qui per iconem Salamandræ in igne positæ, Amatorem ostentent, (cum vulgatum sit apud omnes, amorem simulacro ignis denotari,) quamobrem cum Amator vitam in æstu degat, eruditè feciſſe opinantur, si figuram Salamandræ, ad demonstrandum Amatorem pinxerint? Hoc autem à *Valeriano* minimè probatur; cum Salamandra rigore suo incendium extinguens, in igne nequaquam moretur; quod Amatores se præstare profitentur. G. NAZIANZEN. *in vita Basil. M.* pro Hieroglyphico Constantiæ simulacrum Salamandræ assumens, se & Basilium in Athenarum δεισιδαιμονίᾳ salvos & sanos esse conservatos gloriatur. Verba ejus sunt; καὶ εἴτις ἐστὶν ἡ πιστεύεται ποταμὸς, δι' ἅλμης ῥέον γλυκὺς, ἢ ζῶον ἐν πυρὶ σκαῖρον, (*Salamandram intelligi patet ex ejus paræn. ad Virg. vers. 580.*) ᾧ τὰ πάντα ἁλίσκεται, τοῦτο ἡμεν ἡμεῖς ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις; *& si quis est aut esse creditur fluvius, dulcedinem suam in salso mari retinens, aut animal in igne saliens, à quo cuncta domantur, id scil. ego & Basilius eramus inter omnes æquales.*

§. 2. De *Symbolis* à Salamandra desumtis nonnulla dicturus, nòn digrediar in pleniorem eorum διεξήγησιν, legat qui velit CL. PARADIN. *Dedic. in Symbol. Heroic.* quin statim de FRANCISCI decantatissimo illo Symbolo initium faciens, vix ullum tàm multi-formiter depictum & multipliciter expositum reperio. *Aldrov. l.c. p. 645.* Franciscus I. Rex Francorum, ut annotat *Sadelerus in lib. Symbolorum,* picturâ Salamandræ in flammis pro symbolo delectabatur, cum dicto NODRISCO IL BONO, E SPENGO IL REO. Innuebat enim se Viris probis favere, malos autem extinguere & dissipare. Vel, ut alii volunt, hoc symbolo docebat se feritatem depositisse, & ardentem benignitatis amorem erga

omnes virtute præditos nactum fuisse JAC. MASEN. *in spec. imag. V. O. l. 6. c. 6. p. 398. n. 19. Francisc. Valesi. I.* Francorum Regi symbolum istud tribuit h. m. *Salamandra sub corona in ignibus:* inscripsit. *Nutrio & extinguo;* nempe flammas amoris. CL. PARADIN. *in Symb. Heroic. p. 19.* de hoc symbolo annotavit seqq. Nobilissimi ac magnificentissimi Gallorum Regis *Francisci* symbolum erat, Salamandra flammis incubans. *Et post pauca interjecta, scribit:* Atque memini me vidisse effigiem Regis hujus, ipsius pubescente adhuc forma, ære insculptam, ex cujus adversâ parte extabat Salamandræ igneæ typus; additâ hac inscriptione Italicâ: Nudrisco il buono, & spengo il reo, *alo bonos ac perimo malos.* Plerisque etiam aliis locis, parietibus, ac palatiis passim; nominatim apud Fontem-Bellaqueum; visa nobis est in pretiosissimis aulæis opere plumario expressa hoc disticho:

Ursus atrox, Aquilæq; leves, & tortilis Anguis,
Cesserunt flammæ jam Salamandra tuæ.

S. *De* MEZERAY *dans l' Abregé Chronologique de François I. Roy. p. 6. 39.* I' avois oublié, *ait*, de marquer qu' il (François I.) avoitpris pour devise une Salamandre dans un feu, avec ces mots, *nutrisco & extinguo*, je m' y nourris & je l' esteins, i. e. *oblitus eram notare, sumsisse illum* (Francisc. I.) *loco Symboli Salamandram in igne, cum hoc lemmate, Nutrisco & extinguo.* Nutrior eo, & eum extinguo. Ego cum Numisma quoddam apud Virum Nobilem & Integerrimum, DN. JOH. ANDR. VIATIS Norimbergensis Reip. civem primarium, asservari audirem, in quo præter FRANCISCI I. imaginem, etiam *Salamandra* effigiata esset, aspiciendum illud, pro eâ qua est erga Musarum alumnos facilitate atque humanitate, sine ulla tergiversatione obtinui, quod cum Numismate eo, quod p. d. DN. JOH. RÖTENBECIUS, *Physicus quondam Reip. Noribergens. ordinarius, ejusdemq; Nosocomii Medicus felicissimus, Cognatus meus eheu! desideratissimus*, inter cetera cimelia reliquerat, conferendo, vidi, ovum vix ovo similius esse, eaque propter, quod nihil adhuc de illo apud Authores, mihi quidem lectos, annotatum inveniretur, ex dictis duobus Nummis plumbeis, accuratè tàm typo, quàm magnitudine observatis, in æs incisum est, uti *Tabul. IV. Lit. A.* illud præ se fert. Erat equidem mihi animus fusiùs hæc ipsa pertractandi,

atque

atque nummum istum diligentius expendendi, sed tempore atque aliis caussis urgentibus, propositum intercidere coactus sum: amplector inter ea EMAN. THESAUR. *Comitis & Major. Insign. Equitis Inscriptionem p. 145. n. 15.* Ludovicæ Philiberti Sororis, Francisci Regis Matris; cùm absente filio Regnum regeret: Salamandra inter flammas, NUTRIO ET EXTINGUO. Nimirum, *Bonos fovebo, malos opprimam*, ut quidam explicant: nisi verior sonaret Inscriptio Italica, MI NUTRISCO ET ESTINGUO. *Nutrior & Extinguo:* quàm Franciscus etiam Filius in clypeo gestavit. *conf. Pichinell. Mondo Simbolico.* Ante hunc Franciscum, Carolus VII. Valesius XIX. Francorum & Johannes Arragoniæ Neapolique Reges hoc eodem gavisi fuerunt symbolo, dum nempe Salamandram medio inter flammas, Lemmate quodam symbolico adornarunt, & quidem illo hoc disyllabico Italico, MI NUTRISCO, hic Monosyllabico Latino, DURABO. Vide ÆGIDII SADELERI *Symbola Pont. Imp. Reg.* Deinde Salamandra in Æternitatis exprimendæ consortium assumiter, *vid.* HIER. DREXEL. *de Æternit. Medit. II. p. m. 35. it. p. 40. conf. figuram Tabul. IV. lit. B. signatam.* Præterea in multorum Operum initio, infit *Aldrov. d. l. p. 645.* meminimus conspexisse Salamandræ flammis circumdatæ iconem, hoc dicto coronatam; SIC CEDIT INVIDIA VIRTUTI: Fortassis quoniam Autores Operum, evaginatam detractorum linguam contemplabantur. Iterum vidimus prima fronte alicujus libri figuram Salamandræ in igne cum inscriptione, EXTINXI NON EXTINCTA; cum Autor Operis Zoili igniculos respiceret, qui dum famam Autoris extinguere nititur, tandem ipse dissipatur & aboletur. *Ego pariter* in T. VAN DOMSELAER *Belegh en Ontzet van Leyden*, vidi mox in pagina prima sculptam Salamandram in igne, anguineo circulo circumdatam, subscriptâ voce, PERSEVERANTER. Taceo D. DERODONIS, aliorumque Scriptorum quamplurima in hunc modum adornata frontispicia. Pro Symbolo Constantiæ Salamandram usurpat NICOL. CAUSSIN. *in Polyhist. Symbol. l. 9. Parab. 60. p. 453.* Salamandra, inquiens, non modò in igne lætari dicitur ac vivere, sed eum ipsum extinguere. &c. *Apodosis.* Salamandra symbolum est Constantiæ, quæ inter miseriarum in-

cen-

cendia triumphat. Pro Symbolo Patientiæ Salamandram adhibiturus, rectè cum CAUSSIN. *l. cit. parab. 61.* dicitur Virtus instar Salamandræ per medias tempestates in lucem erumpere. *Horat. l. 4. Od. 4.*

Sic Gens cremato fortis ab Ilio
Jactata Tuscis æquoribus, sacra
Gnatosq́, maturosq́, Patres
Pertulit Ausonias ad urbes.

§. 3. Idem CAUSSIN. *l. c.* Salamandræ ortum comparat cum Improborum vita, quæ sit ruina communis. Salamandra, inquit, feralis bellua, Jove (ut ajunt) tonante sævientibus nimborum procellis, & fœda imbrium illuvie longè lateque omnia inundante, prodit in lucem. *Apodosis.* Improbi & scelerati homines ex rapinis & civili cruore concreti, tanquam funestissima animalia, tum demum nascuntur, cum civilibus ruinis deformata infelix patria languet & contabescit. --- *Hoc semine crescunt.* PERCIVALLUS *in lib. Insignium* (referente *Aldrov. l. c.*) narrat, quendam virum nobilem & eruditum pro phrenoschemate pinxisse Salamandram supra carbones accensos jacentem, cum hoc dicto; AB IGNE ORTUS ET OCCASUS IGNIS; quasi denotare vellet, se perpetuis flammis agitari. Item CAMILIUS DE CAMILLIS Scriptor Italicus assignat phrenoschema cujusdam Academici PHILARMONICI nuncupati, qui ut exprimeret, se potissimùm Musicæ, deinde ceterarum etiam Virtutum ingenti desiderio flagrare; pinxit Salamandram in igne, cum dicto; INTUS AD OMNEM. Prædictis, tanquam affinia, simulacra elementi Ignis & nocumenti addidit *Aldrov. l. c. p. 646.* Etenim RIPA *in sua Iconologia Par. 1.* ut elementum Ignis repræsentaret, delineavit mulierem ambabus manibus Vâs carbonibus accensis plenum tenentem, cum icone Salamandræ in igne. Sic etiam SADELERUM delineasse mulierem, alterâ Jovis culmina jaculantem, & altera Salamandram attingentem, à tergo ardentibus montibus circum-septam, in memoriam mihi redit, utque oculis etiam sculptura præstantissimi illius Chalcoglyphi exhiberetur Tab. IV. sub lit. C. descripta prostat. Ex puro quippè Ignis elemento cum Salamandra vivere vulgò

vulgò diceretur, ad elementum quoque ignis repræsentandum Salamandra esse aptissima videbatur, ut ita quodlibet elementum, animal quo indicaretur, haberet: Atque hinc credo versiculi nati sunt isti:

Halec *unda fovet*, Salamandraq; *pascitur Igne*,
Aëre Chamæleon; *Telluris munere* Talpa.

Sed versus hi non constant, notante MASEN. *in Spec. J. V. O. l. 6. c. 64. p. 743.* nisi corruptè *Machaleon* vel *Mæchaleon* legas: legi tamen ego etiam per, e, simplex, *Cameleon*, h. m.

Halecem *unda fovet*, Salamandria *pascitur igne*,
Aëre Cameleon, *telluris munere* Talpa.

vid. Antidot. Melanch. Jocoser. p. 54. Eosdem hos versiculos invenire itidem licet in *Vocabulario* YNGELHUSII *ms. ad voc. Salemandra*; sed paulò aliter locatos: e. g.

Quatuor ex puris vitam ducunt Elementis,
Talpam *terra fovet*, Chamæleon *aëre vivit*,
Halliec *unda fovet*; *flammæ pascunt* Salamandram

Deinde in exprimendo rerum omnium nocumento, ante nominatus RIPA, hominem turpem ambabus manibus Salamandram stringentem figuravit: Nam veluti hæc bestia omnia, quæ tangit, venenat; sic homo improbus eorum, cum quibus versatur, mores inquinat. Neque hic omittendæ fuerint usu creberrimæ explicatione diversissimæ Literæ istæ, S. P. Q. R. præterquam enim, quod ad Salamandræ etiam naturam indigitandam à quibusdam hominibus adhibeantur, dum eas coalescere faciunt h. m. Salamandræ Pruna Quietem Reddit; sic variis aliàs quoque explicationibus subjacere solent; referam quas scio: indicari ergo per quatuor hasce literas creditur (1.) *Senatus Populus Que Romanus*, (2.) *Si Peu, Que Rien*, i. e. so wenig als nichts/ (3.) *Stultus Populus Quærit Romam*, ex mente Bedæ, (4.) *Sancte Pater Quare Rides?* huic respondens Papa dixisse fertur, literas à tergo assumendo h. m. *Rideo Quia Papa Sum. vid. Tuning. Apopht. Gall. p. 81.* (5.) Sibylla has IV. literas de DEO ita interpretata est; *Salva Populum Quem Redemisti*, (6.) Italus quidam Romam intrando, eas exposuisse, scribitur, hoc pacto; *Sono*

Poltroni Queſti Romani, (7.) Proteſtantes Germaniæ ita; *Sublato Papa, Quietum Regnum*, (8.) Catholici ita; *Salus Papæ, Quies Regni.* Quæ adhuc alia Symbola, Phrenoſchemata, Simulacra, &c. afferri poſſent, lubens prætereò. *conf. interea* W. FRANZ. *in H. A. P. 1. cap. 26.*

§. 4. Antequam Salamandram ad **Emblemata** quoque conficienda utilem eſſe demonſtrem, cum JAC. CATSI κατ' ἀναγρ. VISU CATOS CIBAS *in Protei* ofte Minne-beelden verandert in Sinne-beelden *præfat. p. 15.* pronuntio: **Emblemata**, *ſcitè exhibita, mutas imagines eſſe, qua tamen loquantur: levia videri, qua tamen pondus habeant: ridicula apparere, cum non ſint inſipida: dèniq; plus aliquid plerumq; in his legi, quàm ſit ſcriptum; plus cogitari, quàm ſit lectum.* Producam verò Salamandrinas Emblemata. VII. nempe. (I.) Poëta quidam vetus in Anthologiâ *Sect. 1. tit. in Invidiam*, Salamandram in igne, cum lampade proximo colliculo impoſitâ excogitavit, cujus cœlatura Tab. V. Lit. N. repræſentatur (II.) in libri B. A. N. frontiſpicio, titulus invenitur iſte; **Trophæum invictæ Veritatis**, emblema tituli eſt, Atlas Orbem fractum humeris ſuſtentans, atque tota corporis mole manibusque Scuto cuidam incumbens, cum hoc lemmate; **Impavidum ferient ruinæ:** ante Dedicationem poſitum eſt Emblema iſtud; Salamandra in igne, quæ intrepida utitur & aliter; cum hoc lemmate, **Virtus non uritur, ſed oritur Igne.** (III.) OTTO VÆNUS *in ſuis Emblem. p. 228.* Salamandram infernè in igne, & ſupernè volantem Cupidinem geminas faces in manibus tenentem, eleganter effinxit, cujus Schema *vid. Tab. IV. Lit. N.* (IV.) *in Anonymi Emblemat. Amator. IV.* extat Emblema ſpecioſiſſimum, quod inde excerptum, inque eandem Tabulam *Lit. L.* collatum eſt (V.) in JOACH. CAMERAR. *Cent. IV. embl. 69.* ex Salamandra flammis inſidente emblema conſpicitur cum tali inſcriptione; **Candidè & Sincerè**; atque ſubſcriptione iſtâ:

Ambulat en medios Salamandra illæſa per Ignes;
Nempe illæſa manet ſemper & integritas.

(VI.) cum Dresdæ An. 1630. FRIDERICI Holſatiæ Ducis Pom-

Pompa Nuptialis celebraretur, inter alia etiam Ignium artificioſorum excitatio ſpectantium oculos recreabat, inque illis multiplicia emblemata eminebant, maximè illud, quod horrendum ſpecioſo tegmine Fraudem in habitu muliebri repræſentabat, cui ad ſiniſtrum latus *Salamandra* juncta fuit. *vid. Relat. Francof. de An. 1630.* (VII). ANDR. MAX. FREDRO *in Scriptor, Fragment. Periſtrom. XVI.* Salamandræ in igne ſtabulantis appoſuit Emblema, cum epigraphe hac, QVÆ AD NATURAM, NON NOCENT: Hæc ipſa verba declaraturus p. 365. infit; *Salamandra igne nutritur, Struthioni ferri paſtus ſaluti eſt, nam illi & huic utraq; pro nātura ſunt, aut ſecus ſi convertantur in mollius nutrimentum, omninò ſint nocitura. Etiam populis quibusdam non pro natura aliarum Rerump. ſed planè ab aliis diverſa gubernandi ratio, & conſilia ſuccedunt, licet opinioni & uſurpatis vulgò inſtitutis contraria, ſed tamen quia naturæ ſuæ accommodata, ideoque conſervant ſtatum.* Subjungo hic quod apud FRANCIS. SWERTIUM *in Epitaph. Joco-Seriis Pag. 83.* legitur Epitaphium in Abbatia Villarienſi, h. m.

Pauſat in hac tumba vir ſimplicitate columba,
Qui Leo virtute, jubilis ſimilatur alaudæ:
Qui turtur gemitu uſu ſimulatque volatu.
Par aquilæ, Salamandra *novo qui vivit in igne.*
Vis brevius juſti laudes in fine probari?
Nunc canit in D. la, ſol, qui quondam flevit, in A. re.

Et ſic Salamandrologiæ huic meæ extrema lineamenta addo, ſi prius COMENIANA iſta ſubjunxero: Invenimus nempè nos infinita in aliorum laboribus menda: Inveniantur etiam in noſtris, qui extra humanam ſortem nosponere non potuimus.

INDEX.

A.

ACetum num Salamandræ eo inſperſæ pereant? 74
ratio ibid.
Aconito aſsimilatur Salamandra quoad temperamentum 119
Adamas an in igne durare poſsit 104
ejus generatio fabuloſa 105
Aere veſci credebantur Chamæleon & Salamandra 84
Aeternitatis Symbolum Salamandra 129
Afflatu ſolo, magno agrorum tractui nocere credebantur Salamandræ 88
ſed falsò. 94
Alchymia indigitatur Salamandræ vocabulo. 17
Ejus defenſio 25
encomium 24
Alimentis carere poteſt nullum animal 84
olim creditaSalamandra ibid.
Alimentum Salamandræ cochleæ 53. & 85
limus cœnoſus 53
lumbrici terreſtres 85
Muſcæ. ibid.
terra arenoſa. 85 & 116
Alſine herbâ valde delectantur Salamandræ 42
Amiantus Chartam præbet incombuſtibilem. 105
Goeoden vocatur â Græcis 28
Iſthmos vocatur ab Alberto 27
an incombuſtibilis? 105
ejus Lini præparatio 26. & 28
linteamina Comiti Hojenſi â virunculo ſubterraneo allata 26
purgantur igne ib.
Romæ aſſervantur 26
male pro pilis Salamandræ habetur 37
minera eſt terræ 26
Salamandræ vocabulo indigitatur 19
ratio 29
ejus Uſus ad funebres Regum tunicas 28. & 105
thryallides & ellychnia ſempiterna ibid.
Veſtes Alexandri Papæ. 119
Brachmanorum 28

Amphibiis num annumerari queant Salamandræ 55
Amuleta ex Salamandra 125
Anatomia Salamandræ 66. & seq. ejus præstantia ibid.
Anguillis nullam esse sexus differentiam fabulantur nonnulli 56
Amatorum hieroglyphicum Salamandra 127
Animalia quævis nascuntur ex semine 81
Antidotum hyoscyami 94
Veneni Salamandrini 101
Antipathia Salamandræ, cum ranis, apibus & testudinibus 78
Antiquitas errorum nonnunquam mater 1
Antiquorum authoritas fidem non facit 6
Apes in alimentum cedunt Salamandris 78. & 85
Apum & Salamandrarum antipathia 78
Aquam num omninò averseantur Salamandræ terrestres? 75
Aquatica Salamandra Vide Salamandra
Araneæ similis â Hebræis descripta Salamandra 39. & 109
Arbores aquam fundentes 97
Venenati 98
Argenti vivi appellationes distinctæ CXXX. inveniuntur 15
fixitas Salamandræ vocabulo indigitatur 17. & 20
Asini etymologia ridicula 12
Audaciam quidam Salamandris erga homines falsò affingunt 77
Aves in igne viventes. 107
Aurum artificialiter præparari posse impossibile non est 25
in combustibile an sit? 101
in mellis formam redactum 106
Salamandræ nomine indigitatur. 18
Autumno & Vere maximè apparent Salamandræ 52

B.

BAtrachon Aquaticarum Salamandrarum genus 54
denominationis ratio ib.
ejus descriptio 54. & 65
species rarior 64
Bicipites olim esse Salamandras fuit traditum. 61
Borax Veneta Salamandræ instar durat in igne 17
Brachmannorum Vestes ex Amianto 28
Bronchias inter pedata animalia solus habere creditur Cordylus 57
Bufonum Pulvis specificum hydropicum 121
vomitum movit. ibid.

C.

CAdaveris etymologia ridicula 11
Calcographiæ abusus 59. 60. & 62

Calcographiæ laus 60
ſtudium literatis & peregrinantibus perutile 61
uſus multifarius ibid.
Calidioribus regionibus frigida animalia multò ſunt majora 52
Caput Salamandrinum quot & quibus modis â Veteribus pictum? 61
oſſeum ranis quam ſimilimum 69
Capitis dolor ex Odore Salamandrarum 98
non eſt Venenoſitatis indicium ibid.
Caroli VII. Franco: Regis Symbolum Salamandra 129
Caryſtiæ aves an ignem impunè involare queant? 107
Caryſtium linum Vide Amiantus
Cauda brevi prædita eſt Salamandra 49
cur inſtructa ſint quadrupedia 50
longa â quibusdam Salamandræ adſcribitur, ſed falſò 49
oblonga præditæ dicuntur Salamandræ Genitrices, depreſsa genitæ. 53
Salamandrarum quot & quibus modis à Veteribus picta? 62
Vertebris è latioribus in anguſtiores deſinentibus eſt compoſita, 70
Cerebri Salamandrarum figura pyramidalis. 69
portio exigua ibid.
ſedes anguſta ibid.
Chamæleon & Salamandra aere victitare credebantur 85
quomodo inter ſe differant 59
CineresSalamandræ in uſum vocantur Medicum 118 & 123
Clavos pedum curat Salamandra 125
Cochleæ Salamandrarum nutrimentum 85
Collum Salamandrarum, quot & quibus modis à veteribus pictum? 61
Color Salamandræ qualis? 44. 50
Conceptum impedire creditur cor Salamandræ. 125
Conſtantiæ hieroglyphicum Salamandra 127
Cor Cæſaris Germanici incombuſtibile. 108
Cardiaco morbo interemtorum incombuſtibile ibid.
Salamandrarum audaciam adverſus incendia parit 125
Conceptum impedire creditur 125
febrifugum excellens ibid.
maculoſum 68
Corde exemto, cur Salamandræ ſupervivant? 75
Cordylus & Salamandra inter pedata animalia branchias ſolum habere creduntur 57
quomodo differant. 57
Cordyli deſcriptio vera 58

Coſtis Salamandra caret 70
Corroſiva vis Arborum nonnullarum 97
Salamandræ 88. & 95
dubia eſt 99
Credulitas omnium errorum mater 86
vulgi ſuperſtitioſa 2
Crocodilus & Salamandra inter ſe confunduntur 45 59. & 60
quomodo differant 59
Crura Salamandræ brevia ſunt & compacta 51
ex quot & quibus oſſibus conſtant? 69
Inceſsus tardioris cauſa 51

D.

DAmnatorum Animæ dicuntur Salamandræ. 21
Definitiones Salamandræ variæ 43. & ſeqq.
Dentes Salamandrarum maxillis & palato innaſcuntur 69
Depilatoriam vim habere creditur Salamandra 87. 124
Detergendi facultate prædita Salamandra 126
Diaphragmatis vices in Salamandris peritonæum gerit 67
Diaphoreticam vim habere creditur Salamandra. 123
Differentia Salamandrarum 51. & ſeqq.
& lacertarum 56
ſcincorum ibid.
ſpecifica adhuc latet 46
Diſsecta in duas partes Salamandra cur utraq; pars moveatur 77
Divina fabulis à Veteribus contaminata 3
Diureticam vim habere creditur Salamandra 123
Domuum Character Salamandra 20

E.

EBenum foſsile an ſit incombuſtibile 106
Effigies hominum olim promiscuè non ſolebant exprimi 60
Eislebiani lapides effigiem Salamandræ repræſentantes 30
Elementum ignis repræſentat Salamandra 131
Ellychnia ſempiterna ex Amianto 28
Emblemata varia de Salamandra 132
quid ſint? ibid.
Embryo Salamandrinus 83
Epitaphium jocoſum 133
Equi morſus gangræna cauſa 101
Errorum nonnunquam mater antiquitas 1
Etymologia aſini jocoſa. 12
cadaveris ridicula. 11
magnam in conſiderandis rebus affert utilitatem 10
Salamandræ ibid. & ſeqq.
originem habet à Græcis 12
ad Mentem Martinii & Alſtedii optima 14
Exiſtentiâ rerum quomodo inveſtiganda 9

Ex

Exſanguia & inſecta multùm inter ſe differunt 48
Exuvias ſuas num deponant Salamandræ? 72
affirmatur & probatur experimento 73
ratio ibid.
Exuviarum Salamandrinarum deſcriptio ibid.

F.

FAbulæ benè multæ occurrunt in Thalmude 3
in Scientiis 4
Fabularum origo 1
Fama ſolùm plerisq; cognita fuit Salamandra 45. & 62
Febris petechialis cauſa 97
Febrifugum inſigne cor Salamandrarum 125
ex Abracadabra 120
Felleus Salamandrarum ad inteſtina ductus 68
Ferri igniti vapor lana creditur Salamandræ 28
Figurati lapides 31
eorum cauſa & origo 31. & 32
Fœtus multos una vice excludunt Salamandræ 83
probatur experimentis ibid.
Fœtuum Salamandrinorum deſcriptio 83
Fons oſsibus ſcaturiens 76
Franciſci I. Symbolum Salamandra 46. 79
Frigidi Salamandra creditur temperamenti 50
Frigora Salamandra ſuſtinere nequit 46. 79
Funebres Regum tunicæ ex Amianto. 28

G.

Gœöden Græcis appellatur Amiantus 28
Galeæ ferreæ metonymicè idem quod Salamandræ. 19
Galli Gallinacei morſus rabiem cauſans 101
Generatio ex putredine dubia eſt 80
de Salamandris negatur 81
Salamandrarum 80
& ſeqq.
Generationis deſcriptio generalis 81
diviſio 80
Genetrices Salamandræ peculiaris creduntur notæ 53
Gladio reſiſtentem pellem habere creduntur Salamandræ 53
Glandula Salamandrarum pone oculos ſingularis 68. 100
lacteo turget ſucco 69
Gruum deſcriptio Rhetorica 8
cum diſputatoribus & ſcriptoribus comparatio ibid.
Gryllus & Salamandra communi apud Anglos vocabulo indigitantur 41

H.

HEmitritæum fugans amuletum 121

Hepar Salamandrarum duo vasa sanguinea intestina versus spargit 68
insignis est magnitudinis 68
in tres nonnunquam quatuor labos distinguitur 68
Hieroglyphica quid? 126
Salamandræ ibid. & seqq.
Hirudinum morsus gangrænæ causa 101
Hominis in igne urentis hieroglyphicum Salamandra 126
morsus exitialis 101
Homonymia Salamandræ 15. & seqq.
Homonymiæ origo ex vocabulorum inopia 15
Horribili aspectu cur prædita dicatur Salamandra 14. 36. 52. 55. 76
Humor crystallinus Salamandrarum exactè sphæricus 68
Hyeme Salamandræ gravi premuntur sapore 77
intra terras latitant 46. 52. 75
Hyoscyamus acre suibus venenum 94
ejus antidotum ibid.

I.

Iconismi Salamandrarum eorumq; explicatio 60. & seqq.
à Veteribus plerumq; monstrosi traditi 61
Jejunium cur facilè perferant Salamandræ 84
Ignavum animal Salamandra 85
Igneæ naturæ Salamandra an sit? 44. 79
Ignem repræsentat Salamandra 131
sustinere impune credita Salamandra 44. 104. 110. 112
ratio 113 & seqq.
non sustinet impune 45. 46. 59. 109. 111
probatur Experimentis 116. & seqq.
Rationibus 118
Salamandræ esse alimentum olim fabulati sunt 79
Ignis an creaturas alat viventes? 113
impune â quibusdam tractatus 114
Incolæ 18
omnia absumit venena 87. & 93
purgat & dealbat lintea amiantina 26
Salamandræ nomine indigitatur 20
Ignivorax admirandus 18
Imaginationis vis mira 96
Incendia olim arcere credita Salamandra 119
Incombustibilia varia, animata 104
inanimata 106
Incombustibilitas in quo consistat? 105

Insecta & exsanguia multùm inter se differunt 48
Insectis malè annumeratur Salamandra ib.
Insectorum nomine quæ comprehendantur ib.
Intestina Salamandrarum 68
Johannis Arragoniæ Regis Symbolum Salamandra 129
Joviali ex constellatione generari dicuntur Salamandræ 84
Isthmos Alberti idem est ac Amiantus 27
Judæi â fabulis immunes non sunt 3
fabulæ de Vita Salamandræ in igne, primi authores 109
Rabbinorum mendacia admittere coguntur 3
ratio 4
Thalmud eorum est Corpus Juris Judaicum 4
meris scatet fabulis 3
stricte nullas fabulas, nihil Christianis adversum, complectitur. 4

L.

LAc valde appetere dicuntur Salamandræ 84
Lacteus succus Salamandræ 50. 53. 99
num toto corpore an ore saltim profluat 71. & 72
Lacerta venenaria idem est ac Salamandra 35
Lacertarum speciebus annumeranda est Salamandra. 16, 49. 65
Lapis Amiantus Vide Amiantus
Eislebianus Salamandræ effigiem repræsentans 30
Philosophorum Salamandræ nomine indigitatur 17
ejus materia 23
Lapides figurati 31
eorum causa & origo 31. & 32
Lepræ specificum Salamandra 126
Lien Salamandræ 68
ejus plexus suave rubens 68
Ligna murificata eorumq; origo 16
Lignum incombustibile Javense 96
Limo albo delectantur Salamandræ aquaticæ 52
Limus cœnosus alimentum Salamandrarum 53
Lingua Salamandrarum crassa 69
longissima à quibusdam ficta 85
Linteum amiantinum Romæ asservatum 26
Linum Carystium vide Amiantus
vivum vide ibid.
Literati Salamandræ nomine indigitantur 20
Locorum varietas colorem animalium interdum variat 50
Longævitas Salamandræ incerta 75

Lumbrici terrestres Salamandrarum sunt nutrimentum 68. 85

M.

MAculæ Salamandrinæ, Germanicæ denominationis causa 37
Maculis consperſa Salamandra 44
Medicamenta ex Salamandra fieri possunt 122
commendantur à veteribus interne 123
externe 124
non sunt semper tuta & jucunda 127
Medicamentorum ad inventionem quæ requirantur? 122
Mercurii appellationes distinctæ sunt CXXX. 15
fixitas summa, Salamandræ vocabulo indigitatur 17. 20
Milites dicuntur Salamandræ 21
Mors ex sola immaginatione 96
solo terrore ibid.
Morsus equi & hirudinum gangrænam causans 101
galli gallinacei rabiem inducens ibid.
hominis exitialis ibid.
Salamandrarum facile præcaveri potest 99. 100. 101. 103
lethalis 97
Motus Salamandræ corde & visceribus exemtis superstes 75
induas partes dissectæ unde? 77
Murificata ligna eorumq; origo 16
Muscæ Salamandrarum sunt alimentum 85
succini frustulo inclusæ. 32
Mustelæ exoticæ species Salamandra 16
Myrmecia sanat Salamandra 125

N.

NAves classiariæ Salamandræ nomine indigitatæ 19
Nummus Symbolum Franciſci I. de Salamandra exhibens 128

O.

OCuli Salamandrarum humorum triplicitate sunt instructi 69
sunt torvi ibid.
Oesophagus Salamandrarum fauces, maxillas & palatum ambiens 68
Ore num evomant Salamandræ saniem 71
Os Salamandræ tenaciter claudunt 54. 77. 92
in vas aqua repletum conjectæ, exerunt 54
Ossibus scaturiens fons 76
Osteologia Salamandrarum 69
Ovino capite depicta Salamandra 29
Ovi paranum sit Salamandra? 82
Ovi parorum differentiæ ibid.
Ovula quamplurima in abdomine Salamandrarum 68

P.

PAlatum Salamandrarum dentatum 69.
Patientiæ Symbolum Salamandra 130
Pectus Salamandrarum cartilaginosum ibid.
Pedes Salamandrarum quot & quibus modis à Veteribus picti? 62
anteriores quatuor, posteriores quinq; instructi sunt digitis 70
Pellem renitentem & splendentem habet Salamandra 35.
Pellis Salamandrarum rara est & laxa 118
ad vestes inde conficiendas utilis 117
PeritonæumSalamandrarum diaphragmatis vices supplet 67
maculosum existit ibid.
Pestis naturæ est planè incognitæ 95
Veneficiis excitari nequit ibid.
Venenum ab aliis Venenis multùm differt ibid.
Petechialis febris causa 97
Phœnix & Salamandra communi vocabulo apud Arabes audiunt. 39.
Picturæ Salamandrinæ ut plurimum monstrosæ 16
Piscis Salamandrinus 21
ejus Anatomia 23
appellationes variæ 21
descriptio 22.
Pluviam prænuntiat Salamandra & cur 51
Pluvio saltim tempore Salamandra gignit 46.84
prodit 47.76
Proverbia de Veneno Salamandrino 92.
Pulmones Salamandrarum in abdomen usq; protrahuntur 68
sunt succuli oblongi ibid.
Purgatio ex ferro candente 115
Pyrausta an in igne nascantur & vivant 107
Pyrigoni an in igne nascantur ibid.
Pyrimachus Lapis 106
Pyrophagus mirabilis 18

Q.

QUadrupedia cur instructa sint cauda? 50.
Quadrupedibus annumeratur Salamandra 47
Quatuor cur instructa sit Salamandra pedibus? 49
elementa repræsentantia animalia 131.

R.

RAbbinorum fabulas admittere coguntur Judæi 3
ratio 4
Ranæ marinæ ad piscum planorum genera referuntur 103.
simili oris rictu præditæ sunt Salamandræ quædam 54
Ranarum & Salamandrarum antipathia 78

Renes

Renes Salamandrarum oblongi 68
Repere & reptare quam admittant differentiam? 47
Reptilibus annumeratur Salamandra, & cur? ibid.

S.

Saculi oblongi Pulmonum vices gerunt in Salamandris 68
Oleosi Salamandrarum testibus adhærentes ibid.
Salnum Salamandras enecet? 73. 83
ratio 74
Salamandrarum Medicinale 123
Salamandra Æolia 21
Alchymiam innuit 17
Amphibion est 58
Aquatica alsine herba valde delectatur 42
ejus descriptio 52
species rarior 64
varietas & differentiæ 53. & seqq.
aranea similis à nonnullis habetur 39
aurum indigitat 18
damnatorum imago 21
domuum quarundam character 20
fama tantum plerisq; fuit cognita 46
fossilis 19
est amiantus Vide Amiantus.
non est lana Salamandræ terrestris 27
lanugo ex vapore ferri igniti 28
humidorum locorum amans 14. 55. 76
lignem quandoq; denotat 20
impune sustinere posse credita 44. 104. & seqq.
sed falso 45. 46. 59. 109. 111
probatur Rationibus 118 seqq.
Experimentis 115. seqq.
innoxiè comesta 100
insectum non est 48
lacertarum species 16. 49
lacteum fundit succum, Vide Lacteus succus.
Lapidem Philosophorum denotat 17
ejus materia 23
Literaria 20
Mercurium indigitat 12. 20
Metonymicè considerata 19
milites denotat 17
Mustelæ exoticæ species 16
Ovino capite picta 29
pellem habet renitentem & pinguem 35
gladio resistentem 53
pluviam prænuntiat 51
Serenitatem fugit 45
serpentibus à quibusdam annumeratur 29
ratio 47

ſpiritum vini denotat 18
ſtellio qua ratione dici queat 59
ſuccino incluſa 32
ſulphur ſolis appellatur 17
Tincturam Philoſophorum denotat ibid.
Tormentum eſt bellicum 19
Terreſtris, ejusq; deſcriptio 65
Typographorum quorundam character 20
Venenata habetur 44. 57. 88. & ſeqq.
propriè non eſt 92. ſeqq.
Vermis an ſit? 48
Salamandræ Anatomia 66. & ſeqq: in Codice ſacro mentio facta 38
definitiones variæ 43
differentiæ 51. ſeqq.
Effigies in lapide Eislebiano 30
Etymologia 10. ſeqq: originem debet Græcis 12
ad mentem Martinii & Alſtedii optima 14
Exiſtentia probatur 9
generatio 80. ſeqq.
Homonymia 15. ſeqq
Medicinalis uſus 127. ſeqq.
Sexus 510. 55
Synonymia 32
Victus 80. ſeqq.
Salamandrarum Iconiſmi, varii 60. ſeqq.
Salamandri quid 18
Salamandrinus Piſcis, vide Piſcis
Saldinii quid 18
Saturnina ex conſtellatione generari creduntur Salamandræ 84
Scapulæ Salamandrarum cartilaginoſæ 69
Scientiæ fabulis & dubiis ſcatent 4
Scinci & Salamandræ inter ſe confunduntur 36
earum differentiæ 56
deſcriptio vera 57
Semen omnibus viventibus à natura concreditum 80
Serenitatem fugit Salamandra 45
Serpentibus annumeratur Salamandra 29
ratio 47
Sexus Salamandrarum 51
maſculinus & fœmininus 55
male negatur 56
Sibyllarum ſcripta nugatoria 2
Sopore gravi hyeme premuntur Salamandræ 77
Spiritus Vini Salamandræ nomine indigitatur 18
Stellata dicta Salamandra 140
Stellio & Salamandra inter ſe confunduntur 35
quomodo differant 58
Sterilitas Salamandræ 46
Stomachus Salamandrarum 67

Struma-

Strumarum exulcerationibus medetur Salamandra 125
Subterraneis animalibus annumeratur Salamandra 76
Succino inclusa Salamandra 32
varia ibid.
Sues à salamandrarum Veneno immunes creditæ 87
sed falso 93. & 94
earum Venena lethalia 94
Sulphur Solis Salamandræ nomine indigitatur 17
Superstitiosa Veterum crudelitas 2
Symbola varia de Salamandra 127
Symptomata varia Venenum Salamandrinum subsequentia 91
eorum examen 95
Synonymia Salamandræ 32

T.

TArantula & Salamandra inter se confunduntur 59
quomodo differant ibid.
quibusdam idem est ac stellio ibid.
Tardigrada animalia quæ? 77
Salamandra 50. 53
ratio 77
Temperamentum Salamandræ 70. seqq:
est frigidum 50. 78
frigidum & humidum 79
Terra arenosa Salamandræ nutrimentum 68. 85. 116
Terrorem aspicientibus Salamandra cur injiciat 70
Terroris effectus mirabilis 96
Testes Salamandrarum in maribus sunt quatuor 68
sacculis instructi sunt oleosis ibid.
Testudinum & Salamandrarum antipathia 78
Thalmud Judæorum est Corpus Juris Judaicum 4
meris scatet fabulis 3
fabulas nullas, stricte sumptum complectitur 4
lectioni ejus DEUS quatuor quotidiè impendere fertur horas 3
Tinctura Philosophorum Salamandræ vocabulo indigitatur 18
Tormenta bellica denotat Salamandra 19
Tuberculis horrida Salamandra 54
Turpitudinis simulacrum Salamandra 131
Typographorum character Salamandra.

U.

VEnenatæ Arbores 99
Venenum Salamandrinum in dubium vocatur rationibus 92. seqq.
experimentis 99. seqq.
non absolute negatur 101
quale? 86
quâ ratione sit contagiosũ 94
varia de eo apud Veteres fabulosâ 86
ejus antidota juxta Veteres 101. Cura-

Curatio methodica 102
Pœna apud JCtos 91
ſymptomata 91
Veneno *S*alamandrino læſorum exempla varia 96
eorum examen ibid.
Venefici paſtillos ex *S*alamandra confici poſſe 87
negatur 94
Venerem ſtimulare credita *S*alamandra 123
Vermes calidiſsimis aquarum ſcaturiginibus inhabitantes 107
Vermibus male annumeratur *S*alamandra 48
Venitatem in ſcientiis hodiè indagare difficillimum 5
Verno tempore à cavernis prodeunt *S*alamandræ 52. 75
Vertebræ *S*alamandrarum coſtis carent 70
Veſtes ex Amianto Brachmannorum 26
Regum funebres 26
ex Cutæ *S*alamandræ 119
Victus *S*alamandrarum qualis? 84
Viperarum ſaliva non eſt venenata 92
Venenum in quo conſiſtat 93
Viſceribus è corpore exemtis cur *S*alamandræ ſupervivant 75
Viviparis rectiſſimè annumeratur *S*alamandra 82
probatur experimentis ibid.
Ulma quibusdam idem ac *S*alamandra 35
Ungues affinguntur *S*alamandræ 44 50
Vocem num emittant *S*alamandræ 74. & 75
Vomitu rejectæ *S*alamandræ 100
Uterus *S*alamandrarum ad pedum anteriorum regionem aſcendens 68
bifurcatus, ibid.

FINIS.

Errata præcipua seq. modo corrigenda.

Pag. 2. lin. 5. medeſtia l. modeſtia Pag. 3. lin. 17. ipſe l. ipſis lin. 32. לך *l.* לך *Pag. 4. lin. 19. Hæ l. Hæc Pag. 12. lin. 14.* פה *l.* פֶּה *Pag. 13. lin 15.* אברע *l.* אברע *Pag. 14. lin. 23. immudo l. immundo Pag. 16. lin. 3. genetix l. genetrix P. 18. lin. 5. intelligit l. intelligitur Pag. 20. lin. 15. impreſi l. impreſſos Pag. 27. lin. 27.* χειρόμακλες *l.* χειρόμακλες *Pag. 29. lin. 7. Muſæi l. Muſei lin. 8. Patus l. Paulus P. 31. lin. 3. Muſæo l. Muſeo Pag. 36. lin. 31.* μάλκιον *l.* μάλκιον *Pag. 41. lin. 4. infinitimos l. finitimos Pag. 49. lin. 16. natus l. nato Pag. 53. lin. 35. aquatico l. aquatica Pag. 6. lin. 32. biculca l. biſulca Pag. 64. lin. 17. æternè l. æternùm lin. 29. ab l. ob Pag. 65. lin. 15. inatans l. innatans lin. 36. modendum l. mordendum lin. ult. glanduloſos l. glanduloſas Pag. 66. l. 3. denotata l. denotatas lin. 5. lutæis l. luteis lin. 6. lina l. una Pag. 68. lin. 9. ceruleo l. cœruleo. lin. 31. æri l. aeri Pag. 70. lin. 6. utraq; l. utroq; l. 11. poſteriora anterioribus l. poſteriores ab anterioribus lin. 12. diſcrepantia l. diſcrepantes Pag. 71. lin. 36. uſus l. uſu Pag. 72. lin. 20. evamant l. evomant. Pag. 73. lin. 9. reliqui l. reliquus Pag. 74. lin. 8. acedo l. aceto lin. 23. parentes l. parantes Pag. 77. lin. 10. obſtruſos l. abſtruſos lin. 12. multas alias animantes l. multa alia animantia. lin. 21. cæſa l. cæſa. Pag. 78. lin. 1. potiori l. potiri Pag. 79. lin. 13. præferre, l. perferre Pag. 83. lin. 29. Muſæum l. Muſeum Pag. 84. lin. 10. vel potius* adde *Joviali Pag. 100. lin. 9. Muſæo l. Muſeo Pag. 103. lin. 23. patticulas l. particulas.*

Bericht an den Buchbinder.

MOnendus erit Bibliopegus quoad figuras, ut Chartam earum puram non abſcindat, ſed Tabulas juxta ordinem Numerorum decenter complicatas, in fine ita annectat, ut quovis etiam foliorum circumvolutione, *Benev. Lectori* ob oculos verſari. & commode inſervire queant.

DEr Buchbinder iſt zu erinnern / daß er das leere Papier an denen Kupffern nicht abſchneide / ſondern ſolche nach der Zahl der Tabellen zuſammen gelegt / zu letzt alſo einheffte / daß ſie dem geneigten Leſer / auch bey Umbwendung der Blätter im Geſicht bleiben können.

Tab. I.

Tab. II.

Tab. III.

Fig. I.

Fig. II.

A

Tab. IV.

B

C

Tab. V.

L

Te nutriunt Salamandra ignes, qui cætera perdunt. Alterius vivere morte nobis datum est.

M

MEA
VITA
PER
IGNEM

N

Al wie benijt, Is in druck verblijt.